

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Dispvt. IX. De ente, essentia, & existentia, atque de opposito non ente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

Disp. VIII. De actu obiecti. Quæst. V. 189

per locum intrinsecum proximè potens ad operandum existere posset, ac modo. Quod argumentum est, talia principia ad potentiam proximè operatiuam eius intrinsecè non pertinere, vt dicebamus in simili *propos. 6.* Et confirmari potest ex dictis: quia si essentia causæ, & quælibet alia essentia creata à suo conceptu reali excludit, nec potest non excludere omnia principia conseruatiua sui quantumuis illis indigeat ad existendum, cur essentia potentie proximæ ad operandum, quam causa habet, non excludit pariter à suo conceptu reali omnia principia conseruatiua sui (è quorum numero sunt conseruatiua causæ) quantumuis illis indigeat ad existendum?

155 Quod si principia remota actus titulo talium ad potentiam proximam eius intrinsecè non pertinent, merèque remote subinde manent, etiamsi ad existentiā talis potentie, alicuiusue in illa inclusi sint requisiti, multo minus pertinebunt, quando requisiti non sunt, vt sepe contingit. De quo, suppositā doctrinā traditā, nullum, est dubium. Alioquin nullum principium remotum actus esset possibile, quod simul proximum non esset. Quod quam sit absurdum, & ex ipsis terminis, & ex *superius* dictis satis est notum.

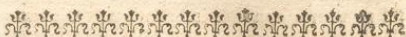
Proposio 9.

Potentia proxima actus ad actum ipsum prout existentem intrinsecè requisita non est. Extrinsecè verò aut requisita, aut non requisita esse potest.

Prior propositionis pars inde constat: quia potentia proxima, & actus in quantum existens conceptus sunt inuicem se excludentes, prout *supra* *propos. 2.* statutum est. Posterior autem inde, qui actus aut connexus, aut non connexus cum potentia proximā, à quā procedit, potest existere. Caterum, omittā priori parte, quæ ex doctrinā propositionis citatæ satis est nota. Præ maiori posterioris intelligentiā notandum est, etsi possit euenire, sepeque eueniat, vt actus cum eā numero potentia proximā, à quā procedit, seu cuius est actus connexus sit, vt cernere est in actibus existendi, subsistendi, durandi, aliisque huiusmodi, qui suo conceptu cum his indiuiduis subiectis, sub indiuiduisque conditionibus, ac circumstantiis connexi sunt, attamen etiam euenire potest, sepeque euenit, vt actus non cum eadem numero potentia proximā, à quā est, bene tamen cum aliquā talis speciei connexus suā naturā sit. Sic enim volitio obiecti A. necessario potest oriri à potentia proximā voluntatis constitutā per cognitionem aliquam obiecti A. sed non ab ea, à qua de facto oritur, constitutā per talem numero cognitionem. Et productio caloris in ligno ab aliqua potentia proxima huius ignis constituta per aliquam approximationem ad tale lignum petiri nasci; non tamen à constitutā per hanc numero approximationem. Pariterque in similibus. Nihilominus vtriusque huius generis actus cum sua proxima potentia connexos absolutè vocamus: qui vel cum hac, aut alia simili ita connexi sunt, vt si hæc deficeret, esse non possent, nisi alia similis supplens eius vicem accederet. Sunt enim alie potentie proximæ adeo non requisitæ ad actum, in quē influunt de facto, à nobisque subinde absolutè non requisitæ nuncupate, vt licet desint, nihilque vice earum accedat subiecto actus, adhuc tamen manere illud potest, sepeque manet proximè potens actum ipsum. Talis est potentia constituta per imperium, quo voluntas aliquem actum imperat, illumque medio imperio cauat: cum tamen ad causandum eundem per se

immediatè præscindendo à tali imperio, ac proinde secluso, sit proximè potens, & ceteræ huiusmodi constitutæ per aliquid de facto adiuuans subiectum ad exercitium actus; cum tamen ad tale exercitium nullatenus sit requisitum.

157 Ex quibus patet præterea, quæ ex parte subiecti ad exercitium actus sunt requisita, intrinsecèque subinde constituunt potentiam proximā requisitam ad actum, iuxta doctrinā *propos. 3.* alia, quæ ex parte subiecti etiam se habent, ipsumque quoquo modo iuuant ad exercitium actus, ad potentiam proximam actus non requisitam ad actum ipsum intrinsecè spectare, ad illamque proinde intrinsecè requisita esse. Hæc satis pro præsentē questione.

DISPUTATIO IX.

De ente, essentiā, & existentia, atque de opposito Non ente.

VANQVAM hæc disputatio ad Metaphysicam ferè pertineat; oportuit tamen huic inserere illam: tum quia termini eius inter obiecta intellectus humanæ, de quibus agimus, primum sibi post terminos disputationis præcedentis vèdicant locum Tum maxime, quia tractatio eorum eximie confert ad ea, quæ in sequentibus sunt dicenda, ex dictisque in præcedentibus naturaliter fluit. Erit autem sermo in præsentī *disp.* de Ente, Essentiā & Existentiā ealibus. Non verò de ente, Essentiā, & Existentiā rationis. De quibus *d. 12.* Tum sermo erit de Non ente sumpto pro negatione, siue earentiā Entis. Non verò sumpto (vt sumi solet) pro Ente chymérico, siue impossibili. De quo. *Disp. 11.*

QVÆSTIO I.

Quid sit Ens, quid Essentia, quid existentia in vniuersum?

Suppono primò ex dictis *disputatione 8. quæst. 2.* 1. illum conceptum obiectiuum dici actum in vniuersum, qui significatur per verbum, & per tempora coniungatur; à nobisque instar cuiusdam exercitij alicuius subiecti circa aliquem terminum concipitur. Estque propriissimum obiectum iudicij nostri: per quod indispensabiliter ipsi subiecto affirmatione tribuitur, negatione detrahitur. De quo *ibi* plura.

Suppono secundò, vnicum actum significatum per verbum posse actum primum vocari: quod ceteros omnes per alia verba significabiles præcedit. Qui subinde actus secundi veniunt dicendi, vt etiam *disp. 8. q. 2. dñs. 3.* exposuimus; nec sine primo dari possunt, iuxta *propos. 3.* statutam dictā *disp. 8. q. 3.*

Suppono tertio, omnem omnino actum tribus modis à nobis concipi posse, ac frequentissime solere. Primò vt exercitium actuale subiecti; qua ratione significatur per verbum. Secundò cum abstractione quadam: quo pacto significatur per nomen verbale. Tertio vt compositum cum subiecto: quo modo per participium verbi significatur, & in concreto sumi dicitur, prout latius explicatum est *supra* *disp. 2. quæst. 4. Consell. 3.*

Suppono

Disp. IX. De ente, essent exist. &c. Quæst. II. 191

definibilem, & non definibilem alibi tradendam à nobis. Vnde infero contra nomullos, quos tacito nomine refert Quied. *controu. 1. Metaph. punct.* 1. male ab eis definiti, seu explicari ens existentielle potentiale, quod solum videntur agnoscere, per oppositionem cum chymerà. Non hoc est explicare habitum per ordinem ad carentiam sui; cum tamen è contra fieri debeat; eo quod carentia non est cognoscibilis nisi per ordinem ad habitum, quem ipsa remouet. Chymera quippe à negatione potentie ad existendum habet esse chymaram: atque adeo per oppositionem cum potente existere, quod est ens existentielle potentiale, est cognoscibilis, seu explicabilis. De quo plura *infra suo loco.*

12. Obseruandum tamen est primò. Essentiam vniuersualem; rei, prout iam ab omnibus vsurpatur, aliis præterea nominibus solere indigiti. Dicitur enim quidditas rei, quia ad quæstionem. *Quid rei est per illam respondetur.* Dicitur rei substantia, quia & per se stare, & ceteris conceptibus, qui illi quoquo modo accrescunt, siue adiciuntur, aliquatenus substat concipiuntur. Dicitur forma: quia ab illa habet res, quod sit talis, in talive specie, & non in alia. Dicitur denique natura: quia est veluti principium, & radix omnium operationum, omniumve actuum, qui vel sunt quidam motus eius aut actiui, aut passivi; vel instar talium concipiuntur ex proprio actus conceptu. Natura quippe propriè sumpta nihil est aliud, quam principium, & causa motus, & quietis eius in quo est, ut definit Arist. *lib. 2. Physic. cap. 1. & lib. 5. Metaph. cap. 4.*

13. Secundò obseruandum est subiectum concreti entis, quouis ex dictis modis accepti, rem antiquitùs nuncupari. Iam tamen vulgo nomen *res* pro totà entitate cuiusvis entis, prout physicè iacet, sumi solet. Vtrius tamen modo acceptum æquiuocum nomen est: quia ad plura dissimilia vt talia significanda accipitur. De quo plura dicemus *infra disputatione 17.*

14. Tertiò obseruandum est, nomen *Entitas* ex sua primæuâ etymologiâ actum essendi essentialem, siue identitatem significare, vtpotè quod abstractum quoddam entis essentialiter sumpti est. Iam tamen pro totâ & integrâ res solet sumi communiter. Sicque propterea expedit, vt semper à nobis sumatur.

15. Quartò obseruandum est particulam *aliquid* iuxta suam primæuam etymologiam significare *aliud quid*, siue distinctum à reliquis. Communiter tamen non ita accipitur; sed pro quauis re quauisque rei formalitate, & vniuersè pro quouis omnino ente, quauisve essentia conceptibili. Quo etiam sensu vsurpantur particule *quidpiam*, *quiduis*, & alia æquiuales.

QVÆSTIO II.

Quotuplex sit ens? quotuplex essentia? & quotuplex existentia?

16. *S*uppositis variis acceptionibus entis expositis *quest. 1. Not.* Cum ens quouis ex illis modis sumptum concretum quoddam sit metaphysicum coalescens ex subiecto tanquam ex materia, & ex actu tanquam ex forma, iuxta dicta *disputatione 2. quest. 4. Consist.* 3. ex utroque capite posse illud diuidi imprimis potest in ens conditionatum, & absolute. Tum in ens determinatum, & vagum. Ac

rursus eorum quoduis in ens præteritum, præsens, & futurum, &c. Quia quilibet actus constitutus ens siue secundus, siue primus, siue existentialis, siue essentialis, aut conditionatus, aut absolutus, aut determinatus, aut vagus: aut præsens, aut præteritus, aut futurus, &c. considerari potest. Verum de hisce membris diuidentibus multa in *sequentibus* sunt dicenda. Quò illa propterea explicanda, atque definienda remittimus. Patetque quotuplex sit existentia; & quotuplex etiam essentia sumpta pro identitate, pro actiue essendi substantiuo, seu essentiali.

Deinde ens essentialè ratione formæ in ens per se, & ens per accidens est diuidentum iuxta doctrinam traditam ab Arist. *lib. 5. Metaph. cap. 6. & 7. & lib. 7. cap. 1.* Ens per se illud dicendum est, quod per se, & ratione sui habet esse id, quod est. Per accidens verò, quod id habet ratione alterius conceptus sibi adiacentis. Vnde ens per accidens, vt constat ex Arist. loco citato, duntaxat est concretum, ex subiecto & actu, seu formâ adiectiue vsurpatum; id est, sumpto subiecto in recto, & forma in obliquo. Reliqui enim omnes conceptus, qui substantiue vsurpantur, sumptis directè, & ex æquo omnibus ex quibus coalescunt, non possunt non esse entia per se, quicunque illi sint, siue compositi, siue simplices. Cuius doctrinæ ratio ea est, quam iam *quest. 1. tetigimus.* Quia nimirum, quando concretum adiectiue sumptum prædicatur aut de se toto, aut de subiecto, actus essendi, qui interponitur, duntaxat identificat ea, quæ directè accipiuntur, nempe subiectum ipsimet. Vnde quidquid aliud dicitur esse subiectum præter se ipsum, id accidentarium est ipsi: atque adeo ipsum per accidens tale quid est. Vide id in hac prædicatione *Petrus est albus.* vbi verbum *est* tantum identificat Petro ipsam Petri substantiam, quam confusè, directè tamen dicit conceptus *albus*, connotata in obliquo albedine. Quo fit, vt Petrus per accidens sit tale ens, nempe ens album. Tantundemque euenit, quod ad rem attinet, cum prædicamus *album est album*, accepto hoc concreto adiectiue: quia vt sic etiam denominatio talis entis oriunda ab actu essendi tale quid, cum sit denominatio identificati cum tali quopiam, duntaxat conuenit per se subiecto concreti directè sumpto: cui accidentarium est, quod sit tale ens album. Quando verò ambo prædicationis termini substantiue accipiuntur; atque ita quidquid est in prædicato ex æquo per actum essendi identificatur subiecto; tunc ens ex tali actu coalescens nequit non esse ens per se, quantumvis sit aggregatum ex multis casu concurrentibus: quia verè subiectum prædicationis per se, & ratione sui est totum id, quod dicitur esse, quodque ex parte prædicati se habet.

Ex quibus apparet. Quoties in prædicatione facta per verbum substantiuum *esse* ponitur ex parte prædicati concretum quoduis adiectiuum, tunc subiectum ab actu essendi per tale verbum significatum euadere ens per accidens; siue tale prædicatum sit tali subiecto accidentale, vt quando subiectum prædicationis est nudum subiectum concreti, veluti cum dicimus *Petrus est albus*, siue sit essentialè, vt quando subiectum prædicationis est totum ipsum concretum, veluti cum dicimus *album est album* adiectiue: quo casu, cum ex parte prædicati nihil adiciatur non positum ex parte subiecti, prædicatio essentialis est; sed de essentia per accidens, qualis tunc est essentia subiecti, iuxta statim dicenda.

Super

19 Superest tamen anima duerendum. Quando concretum adiectiuum physicum est; eo quod subiectum, & forma physice inter se distinguuntur, ut euenit in exemplo proposito: tunc illud ens physicè per accidens dicendum esse. Quando verò concretum est metaphysicum; eo quod subiectum & forma sumpta adequatè solà ratione distinguuntur: tunc illud ens metaphysicè per accidens debere appellari. In his enim semper seruata propositione debet procedi.

20 Ex his gradum facio ad explicandum, quotuplex sit essentia sumpta, ut iam communiter sumitur, pro eo, quod vnumquodque intrinsecè est, & adequatè ex suo conceptu obiectiuo, siue pro eo quod vnumquodque in essentiali prædicatione adequatè sibi identificat, siue coniungit per actum essendi essentialem. Etenim, ut iam *ex infra disput. 17. dicendis num. 7.* notauimus. In prædicatione facta per verbum esse substantiue sumptum, tunc prædicatum ipsissima est essentia subiecti, quando vel sub eodem, vel sub diuersis terminis illud integrè repetit, nihil addendo, aut detrahendo. Si enim aliquid addit, aut est passio subiecti, aut accidens. Si detrahit, repetendo solum partem subiecti, aut est genus, aut differentia, aut prædicabile innominatum, vel mixtum. De quo ibi plura.

21 Igitur essentia sic usurpata in quatuor omnino membra diuidenda est. Nimirum in essentiam physicam, metaphysicam, transcendentalem, & Logicam. Quatum vnaquæque rursus in essentiam per se, quæ proprius essentia nuncupatur; & in essentiam per accidens, quæ minus proprie essentia dicitur, diuidi poterit. Essentia per se physica rei complectitur quidquid realiter est ipsa res independenter à nostris conceptibus, & præcisionibus, siue sit res metaphysicè solum composita ex formalitatibus solà ratione nostra distinctis, siue insuper ex partibus distinctis physicè. Vtroque enim casu nulla omnino erit formalitas, aut pars rei, quæ non pertineat intrinsecè ad essentiam physicam eius. Quoniam res, prout physicè iacet, aliud non est ab aggregato omnium suarum formalitatum, & partium: per seque subinde illud totum identificat sibi. Essentia verò per accidens physica ea est, quam habere dicitur concretum adiectiuum physicum, dum illud integrum de se ipso prædicatur; ut si dicamus. *album est album.* In tali enim prædicatione dumtaxat identificatur per se subiectum physicum albedinis sibi ipsi, quod solum sumitur in recto; per accidens vero intrat prædicationem forma, utpote connotata in obliquo. Propter quod etiam subiectum forma in quouis concreto adiectiuo physico essentia physica per se talis concreti dici poterit: quia videlicet illud solum sibi per se identificatur, hoc ipso, quod illum solum de se ipso prædicatur directè per verbum substantiuum esse. Tum etiam quia forma huiusmodi concreti non potest non esse affectio physica subiecti, cuius forma est, de ipso tanquam de essentia denunciabilis aut demonstrabilis, per modum accidentis eius, vel per modum passionis.

22 Quo eodem iure factum est, ut etiam in concretis metaphysicis adiectiuis subiectum dumtaxat formarum essentia per se metaphysica eorum veniat appellandum, ut optime appellant quicumque bene sentiunt & loquuntur de essentiis rerum. Quia illud solum est in istis concretis, quod prædicatur de se directè per verbum substantiuum esse, quando concreta prædicantur, & consequenter, quod sibi ipsi identificatur per se, prout ad essentiam per se requiritur. Tum etiam, quia formæ omnes, siue

actus talis subiecti non possunt non esse passionis, vel accidentia metaphysica, quæ de ipso tanquam de essentia aut demonstrari possunt, aut enuntiar. Etenim ut ex dictis *disput. 2. quest. 4.* liquido apparet, huiusmodi concreta metaphysica ex subiecto, & actu coalescunt, quibus intellectus noster eget ad iudicandum, etiam quando iudicat de re id, quod realiter est idem cum illa. In quolibet autem re reali vnum tantum concipit intellectus subiectum radicale omnium actuum, quos ei per varia iudicia attribuit. Neque à multitudine subiectorum, sed tantum à multitudine actuum, siue formarum provenit, ut eadem res plures formalitates etiam concretè sumptas habeat, ut homo formalitates viuentis, sensibilis, rationalis, &c. quarum quælibet subiectum omnibus commune dicit in recto, actum verò, seu formam propriam in obliquo; & ideo vna de alterâ ratione subiecti utriusque communis vere prædicatur in sensu formali, ut animal de rationali, aut è contra; qualiter vnus actus abstractè sumptus de altero, aut de subiecto prædicari non potest; ut animalitas, quæ est potentia viuendi, & sentiendi, de rationalitate, quæ est potentia ratiocinandi. Vnde iuxta ordinariū, & naturalem modum nostrum res concipiendi, solum subiectum metaphysicum in singulis rebus à nobis conceptum prædicatur substantiue de ipsa re, reliquæ autem omnes formalitates adiectiue. De quibus plura in *ea quest. 4.* citata.

23 Ex quo manifestè consequitur solum prædicatum subiectum esse essentiam rei metaphysicam propriè, & per se loquendo: reliquas autem formalitates, aut esse passionis eius, aut accidentia metaphysica veluti oriunda à tali subiecto vel radicata in ipso. Id quod exinde confirmatur: quia primus conceptus, quem de vnaquæque re formamus, conceptus dicti subiecti est: quandoquidem de illo prius apprehenso iudicamus ceteros omnes, quos subinde discursu, aut aliter rei conuenireprehendimus. Compertum est autem essentiam metaphysicam rei, illum rei conceptum dici debere, qui ceterorum primus, ac veluti principium, & radix eorum est. Cum enim reliqui primo accedant, & adiciantur, non possunt non illi omnes esse primi affectiones, atque adeo vel passionis eius, vel accidentia; qualis non potest esse primus respectu aliorum: quare necque ille potest non esse essentia; neque aliorum aliquis essentia esse potest; quandoquidem nullus est possibilis conceptus rei, qui vel non sit essentia eius, vel affectio essentia.

24 Exemplo doctrinam hanc illustremus. Cernit quis eminens rem quandam, de eaque per visum apprehensa, ut de subiecto quodam iudicat existere seu esse existens. Deinde iudicat posse moueri. Postmodum posse sentire. Denique posse ratiocinari. Et postremo posse ridere. En eadem subiecto principio apprehenso attribuit homo per iudicium omnes hos actus, nimirum actum existentia; actum potentia ad se mouendum; actum potentia ad sentiendum; actum potentia ad ratiocinandum, & actum potentia ad ridendum. Ex quibus totidem concreta metaphysica emergunt, vnicum idem subiectum dumtaxat habentia, nempe ens seu existens, mobile, sensitiuum, rationale, risibile. Quod quidem subiectum vnicum primum & radicale essentia metaphysica est talis rei, cuius accidens metaphysicum est existentia, passionis autem metaphysicæ communes sunt tres potentia priores ad se mouendum, ad sentiendum, &c.

& ad rationem in duabus conspirat talis res cum brutis, & in tertiâ cum Angelis. Ultima denique potentia ad ridendum proprietas metaphysica est eius: quia soli homini, ad cuius speciem ea res pertinet, conuenit potentia ad ridendum. De quo iterum. Vide dicta *locis citatis*.

25 Hæc de essentia metaphysica rerum propria, & per se. Essentia autem metaphysica minus propria, & per accidens, quoduis concretum metaphysicum adiectiue sumptum dici poterit, quatenus de se ipso adæquatè per verbum substantiuum *esse* prædicabile est, iuxta ea, quæ in simili diximus n. 2. *de essentia per accidens physica*.

26 Iam vero essentia transcendentalis ea dicitur, quæ non solum in singulis rebus, sed in singulis etiam rerum formalitatibus, siue conceptibus obiectiuis reperitur. Nullus quippe est excogitabilis in rebus conceptus obiectiuus, qui non sit ipsemet essentialiter; atque adeo, qui non habeat propriam essentiam, etiam ut ab aliis prædictis, cum essentia nihil sit aliud, quàm id, quod quilibet essentialiter est in se. Vnde essentia transcendentalis partim coincidit cū physica & metaphysica; partim ad plura, quàm illa extenditur. Nā physica solum reperitur in singulis rebus realibus integrè acceptis. Metaphysica in singulis insuper concretis metaphysicis. Transcendentalis verò in singulis præterea rerum, & concretorum formalitatibus etiam abstractis. Quo iure transcendentalis dicitur. Erit autem talis per se, si conceptus, quibus conuenit, aut sunt abstracta, aut concreta substantiua. Per accidens autem, si concreta adiectiua, ut satis ex *superius* dictis liquidum est.

27 Denique essentia logica ea dicenda est, quæ ex genere, & ex differentiâ componitur. Erit autem illa talis per accidens, si reperitur in concretis adiectiuis tam physicis, quàm metaphysicis iuxta *superius* dicta. Per se autem si in abstractis, aut etiam in concretis substantiuis. Vtrum autem in istis omnibus genus & differentiâ ad componendam essentiam logicam reperiri valeant, & quâ ratione, & an essentia physica, metaphysica, & transcendentalis compositionem etiam logicam ex genere & differentiâ aliquo modo subire possint, aut etiam debeant, alterius est considerationis. De quâ *suo loco* Id modo certum independentè ab huiusmodi compositione, & præcindendo ab illâ, optimè consistere posse harum trium essentiarum conceptus, ut ex eorum explicatione satis, superque notum est.

28 Superest dicendum de diuisionibus, quas ens ratione materia potest subire. Quæ quidem tam multæ sunt, ut omnes illas recensere, prorsus sit impossibile. Cum enim nulla res sit excogitabilis, aut existens, aut possibilis, quæ non sit ens, nulla erunt omnino genera, aut species rerum tum existentium, tum possibilium, in quas ens in sit diuisibile vel immediate, vel mediate. Quare impræsentiarum reliquis omnibus prætermisiss, de quibusdam tantum vniuersalioribus diuisionibus, per quas ens aut immediate, aut propè immediate diuiditur, mentionem aliquam tamen leuem facere non fuerit abs re.

29 Primò igitur diuiditur Ens in increatum, & creatum, siue in ens à se, & ens ab alio, hoc est in Deum & creaturas, quacumque demum ratione conceptus entis Deo, & creaturis communis sit, seu analogice, seu vniocè. De quo *infra suo loco*.

30 Secundò Ens in decem genera, quæ prædicamenta vocant, ab Arist. diuifum est, & ab aliis. Hæc sunt substantia, quantitas, relatio, qualitas, actio, *Pharus Scient. Tom. I.*

passio, vbi, quando, situs, habere verum, vtrum exacta sit hæc diuisio, & quâ ratione, quod multatè controuertunt, alibi à nobis determinatur. Vbi ea non immediata, sed mediata esse decernitur. Si quidem ens primò in substantiam, & accidens. Deinde accidens in illa nouè diuidendum venit. De singulis verò menbris diuidentibus huiusmodi diuisionis entis propriis in locis agitur.

Tertiò, ens vniuersè sumptum in ens relatum & 31 absolutum diuidi potest. In ens compositum & simplex. In ens spirituale, & corporeum. In ens supernaturale, & naturale. In ens necessarium & contingens. Aliique huiusmodi diuisionibus. Quibus etiam essentia vniuersè sumpta, aut etiam existentia diuidi potest. Sed de iis etiam suis propriis locis agendum ex professo est.

QVÆSTIO III.

Quid sit negatio entis in vniuersum.

D Vobis imprimis modis solet vsurpari negatio. 32 Primò pro negatiua propositione vocali affirmatiuæ opposita, atque etiam pro iudicio mentis illi correspondente. Secundò pro remotione ipsa, siue carentia entis, quæ in cuiusmodi propositio, iudiciumque sua negatione prætendunt. Ex quibus, distinctionis gratia, prima negatio actualis, secunda negatio obiectiua dicitur. Sed quoniam negatio obiectiua generatim sumpta deinde in negationem sumptam specialius (quæ etiam distinctionis gratia pura negatio nuncupabitur) & in priuationem diuidi solet, quarum prima carentia formæ in subiecto inepto, secunda carentia formæ in subiecto apto definiuntur, iuxta *inferius* dicenda, scire opus est de negatione obiectiua entis in vniuersum, prout negationem puram, & priuationem comprehendit, sermonem nobis esse *in presenti q.*

Circa quam prima sententia est. Negationem 33 entis aliquid esse reuerà existens, consistentemque in natura rerum, non quidem positium, sed negatiuum, ab omni que subinde ente positio distinctum, per quod positum nihilominus verè, existensque in naturâ rerum ab ipsâ naturâ rerum remouetur ens positium, cuius illud ex suo conceptu, & essentia remotio, siue negatio est. Itaque iuxta hanc sententiam negatio entis, quid reale negatiuum est enti oppositum verè, & realiter existens; atque adeo incipiens esse, dum ens, cui opponitur, desinit esse, & desinens esse, dum ens, cui opponitur, esse incipit; suamque proinde essentiam, atque existentiam obiectiue veram, affirmatiueque iudicabilem etiam à Deo, nec solum ab intellectu nostro consistam, habet. Sic tenent Conimb. lib. 1. *Physicæ* cap. ult. q. 7. art. 1. Rub. in log. *tract. de Ente* rationis n. 13. & lib. 1. *Physicæ* *Tract. 5. q. 1. Soar. disp. 54. Metaph. sect. 4. & 5. Pert. Hurt. disp. 3. Phys. sec. 2. & disp. 9. Metaph. §. 66. & 72. Arriaga. disp. 2. Physicæ, sect. 12. & disp. 6. Metaph. sec. 5. Oued. contr. 12. Metaph. pun. 4. & plerique alij, præsertim Recentiores passim. Quorum vniuersis persuasio est, negationem aliquid negatiuum esse ab omni ente positio distinctum, & reuera existens modo dicto. Tamen interdum dum exactius conceptum negatiouis fatagunt explicare, id videantur negare subindicantes negationem nihil omnino esse reuera. Nonnulli tamen ex auctoribus huius*

huius sententiae ea sequuntur duntaxat, quod attinet ad negationes entium possibilium; de negationibus enim entium impossibiliū, seu chimerarū censent, nihil omnino esse ab entibus positivis distinctū.

34 Secunda sententia est asserentium nihil omnino posse existere ullomodo in rerum naturā, quod ens positivum non sit; atque adeo omnem negationem entis verē à parte rei existentem, siue quā verē aliud ens aut possibile, aut impossibile remouetur, in aliquo ente positivo necessariō consistere. Ita olim opinati sunt aliqui, quos refert Rub. *suprà*, & modo etiam opinantur multi perdocti Recentiores. Qui tamen bipartiti sunt in istā sententiā explicanda. Alij enim censent negationem obiectivam formalem in impedimento positivo entis negati, seu remoti consistere, quod impedimentum saepe erit aliquid creatum, plerumque tamen aliquid decretum efficax Dei. Alij huiusmodi impedimentum entis negati negationem obiectivam fundamentalem dicunt esse; formalem verō ipsum ens negatum, prout connotans tale impedimentum, aut etiam iudicium negativum, per quod, tali impedimento supposito, proxime negabile est. Quocirca inquit negatio formaliter est ens negabile proxime. Itaque utrique isti Recentiores impedimentum positivum entis negati ad essentiam negationis eius expolcunt adeo, ut prorsus sit impossibile, tale ens, non esse reuera, nisi aliud quidpiam positivum reuera existat ipsi essentialiter oppositum, siue hoc sit aliquid creatum, siue aliquid decretum Dei, differunt tamen quod priores hoc ipsum impedimentum dicunt esse formaliter & directē negationē seu remotionem entis negati. Posteriores verō censent illud ad talem negationem ex connotato solum spectare.

35 Tertia sententia aliorum est, qui absolute pronunciant negationem entis in vniuersum à parte rei penitus esse nihil, proindeque à parte rei nullum omnino habere esse, seu negativum, seu positivum; sed tantum in mente nostra obiectivē, atque ita prout à nobis concipitur, tantum esse ens rationis. Huius sententiae sunt Gabr. in 1. dist. 24. q. 1. dub. 3. Soncin. lib. 6. *Metaph.* q. 18. & lib. 10. q. 15. Aureol. in 1. dist. 36. art. 2. Sor. lib. 1. *Phys.* q. 8. Fons. lib. 4. *Metaph.* cap. 2. in *Comm.* liti. E. cum Albert. & S. Th. ad eum locum. Zachar. Pascualigus tom. 2. *Metaph.* disp. 65. sec. 2. n. 8. & sec. 5. n. 3. & disp. 76. sec. 2. Pro quā sententiā haud dubie videtur stare S. Th. tum loco citato à Fons. nempe lib. 4. *Metaph.* lect. 1. & 2. tum *questio*. 2. 1. de *verit.* art. 1. & *questio*. 1. de *malo* art. 1. ad ult. & saepe alibi, ubi aut dicit expresse negationem & priuationem duntaxat esse entia rationis in mente obiectivē existentia, non itera re ipsā; aut plane supponit, vel insinuat eas à parte rei nihil omnino existens esse. Quod etiam docet August. in lib. de *Genes.* ad litt. cap. 5. dicens. *Non enim Deus fecisse tenebras dictum est; quoniam species ipsas Deus fecit, non priuationes, quae ad nihilum pertinent.* Stare etiam videntur pro hac sententia plerique antiquiores, dum inter species entis rationis negationem & priuationem absolute recensent, diuidentes illud absolute in relationem, priuationem, & negationem cum S. Th. dist. 9. 2. 1. de *verit.* art. 1. & in 1. dist. 2. q. 1. art. 3. & dist. 19. *questio*. 1. Quae diuisio desumpta est ex Arist. lib. 4. *Metaph.* cap. 1. iuncto quod dicit lib. 5. cap. 7. & 15.

Propositio 1.

36 Nulla negatio est quid existens à parte rei suā qualemque habens essentiam ab omni ente positivo distinctā ante omnem nostri intellectus operationē.

Hac propositio directē opponitur sententiae primo loco relatae. Probat autem primo; quia si negatio esset aliquid à parte rei vere consistens, ut ponitur ab Auctoribus dicta sententia, negatio re verā esset ens positivum ab omni ente positivo distinctum, quod est contradictio in ipsis terminis. Esse quippe conceptum aliquem ens positivum nihil est aliud, quam esse quid positum, vel ponibile per existentiam à parte rei. Ob id namque secundum omnes conceptus entis positivi à conceptu potentis existere, vel actu existentis nihilo differt; Siquidem ens concretum est aut ex actu essendi, aut ex potentia ad essendum, & ex subiecto, quod actu est, aut potest esse prout est explicatum q. 1. si igitur negatio re verā quid est aut actu existens, aut potens existere, nihil in ea potest desiderari, quominus sit reuera ens positivum, aliundeque ponitur ab omni ente positivo distincta: ergo.

37 Dices, ideo negationem non esse ens positivum, tamen reuera ponatur per sui existentiam à parte rei; quia per suam essentiam amplius non habet, quam esse meram remotionem entis positivi. Sed contra primo, quia eo ipso, quod negatio per sui existentiam ponatur in rerum natura, nequit non habere alia praedicata propria entium positivorum, praeterquam esse remotionem entis positivi; aliundeque praedicatum hoc ob stare non potest, quominus ea dicatur esse ens positivum: ergo non est cur excludatur à classe entium positivorum. Consequentia est bona. Probo antecedens. Nam eo ipso, quod negatio ponatur existens, imprimis nequit non habere praedicatum existentis, & praedicatum potentis existere, quae sunt praedicata constitutiva entis positivi, ut iam diximus. Deinde nequit non vel existere per se, quod est praedicatum constitutum substantiae, vel existere in alio, quod est praedicatum constitutum accidentis. Praeterea nequit non esse aut quid aliquo modo impenetrabile cū alienis corporibus, quod est praedicatum entium corporeorum, aut quid nullomodo impenetrabile cum corpore; quod est praedicatum entium spiritualium. Denique nequit non esse quid simile, vel dissimile aliis rebus, aut negationibus; quid eis aequale, vel inaequale, quid illis commodum, vel incommodum, utile, vel inutile; quae sunt praedicata entium relatiuorum &c. Iam quod praedicatum remotionis, in quo potissimum negatio consistere dicitur, non obstat, quominus ea sit ens positivum; ex ipsa Aduersariorum doctrinā constat, apud quos ut negatio est actualis remotionis entis, ita etiam ens est actualis remotionis negationis. Nec est, cur ex duobus extremis inuicem se formaliter remouentibus alterum non sit ens praeter altero titulo talis remotionis praecise. Vnde secundam impugnationem solutionis datae desumo. Nam semel statuto, quod negatio suam habet essentiam ponibilem per existentiam in rerum naturā; nulla suppetere potest aduersariis idonea ratio cur ex duobus extremis contradictionis alterum praeter altero dicatur esse ens positivum. Etenim si negatio vnionis e.g. remotionis est per suam essentiam ipsius vnionis, etiam vnio per suam essentiam est remotionis ipsius negationis; & si vnio alia habet praedicata essentialia praeterquam esse remotionem ipsius negationis; etiam negatio, ut vidimus, habet alia praedicata essentialia praeterquam esse remotionem ipsius vnionis; & si vnio quaedam relatio est ponibilis per existentiam in rerum naturā; etiam negatio est quaedam relatio ponibilis per existentiam in rerum natura. Cur ergo vnio praeter suam negationem dicenda est ens positivum, potiusquam vice versa? Hinc ad probandam secundam propositionem per-

go. Nam si in eo statuto, quod negatio ponitur à parte rei per sui existentiam, non potest non illa poni vel à se, vel ab alio, ut est notissimum. At à se poni, quando est contingens, prorsus est impossibile; quia nihil potest sibi ipsi dare, aut à se ipso accipere esse, quod contingenter accipit, quaecunque deum illud sit, ut fert axioma nonnullum iuxta, ac receptissimum in materia de causis. Igitur ponitur ab alio: ab alioque subinde accipit esse, & existere, quod habet, quaecunque sit illud. Ergo infinite negationes contingentes, quae vere ab aeterno extiterunt, iuxta sententiam aduersariarum, à Deo acceperunt suum esse, & existere. Ab se enim vicissim, aut aliae ab aliis cum progressu infinito accipere non poterunt, ut etiam constat ex principiis notis, receptisque in materia de causis. Ergo infinite negationes contingentes ab aeterno sunt factae à Deo: siquidem accipere aliquid ab alio suum esse, & existere, ab eoque fieri in idem recidit manifeste. Ergo Deus ab aeterno produxit infinitas veras essentias à se realiter distinctas. Quod plene videtur absurdum Catholico dogmati contradicens. Quod si negationes contingentes entium videlicet contingentium suum quaecunque esse à Deo tanquam à causa debent accipere. Tantumdem consequenter venit dicendum de negationibus necessariis entium impossibilium, quas veras itidem, & raras essentias, atque existentias habere plerique ex aduersariis concedunt; nec sine aperta inconsequentia negare possunt. Dici enim nequit, nisi chymice, & ridicule has negationes habere suum esse à se, sicuti habet Deus, ut ex dicendis apparebit. Ex hoc autem aliud absurdum sequitur. Deum nimirum non vtiunque; sed necessario, & absque omni libertate produxisse ab aeterno, esseque in aeternum conservaturum infinitas essentias à parte rei distinctas à se. Quod est contra aliud dogma catholicum de libertate, quam Deus habet in cunctis, quae producit ad extra.

39 Tertiò probatur propositio. Quia negationi, ut ponitur ab aduersariis, omnes proprietates entis positivae conveniunt. Igitur non est quid distinctum ab omni ente positivo: consequentia est bona. Probo antecedens: quia hoc ipso quod negatio suam quaecunque essentiam, & existentiam habet, non test non esse illa, vel una, vel plures; non potest non esse ab aliis distincta; non potest non esse vera, id est, per iudicium affirmativum iudicabilis etiam à Deo talique iudicio conformis; non potest non esse bona, aestimabilisque subinde, & amabilis; idque multis, variisque titulis, sicut cetera entia. Quinimo negationes entium impossibilium perfectionem habebunt ex suo genere infinitam, utpote nulli entium positivorum, praeterquam vni Deo, quadrantem, nimirum necessitatem omnimodam essendi, & existendi. Quod quis non reputet absurdum?

40 Quartò probatur propositio, quia ex opposita sententia nonnulla sequuntur, quae in Philosophia iure reputantur absurda. Imprimis enim quando aliquod ens corrumpitur, quæro. Aut negatio succedens illi est eadem numero per quam ipsum toto tempore antecedente ad suam existentiam non extitit, aut est alia distincta numero à prioribus? primò? Ergo de facto idem numero existens semel corruptum naturaliter reproducitur. Quod communiter reputatur absurdum. Si secundum. Ergo negatio pullulans, quando ens corrumpitur, tunc primo incipit existere, ab aeternoque subinde non extitit per aliam negationem sui, dataque fuit ab aeterno negatio quædam negationis. Quod etiam absurdum reputatur.

Pharus Scient. Tom. I.

putatur. Deinde ex sententia opposita sequitur non solum unum, sed infinites infinita dari infinita multitudinis de facto existentia in natura rerum, totidè enim sunt entia non existentia, possibilia & impossibilia; quorum subinde iuxta Adversarios totidem negationes existunt re ipsa de facto. Hoc autem esse absurdum in Philosophia constat: quia licet multi opinentur esse possibile infinitum actu productum; omnes tamen negant illud dari de facto ducti argumentis, quae citra dubium de infinitis negationum idem probant, ac de infinitis entium, posito quod negationes sint tales, quales ponuntur ab aduersariis. Denique quis non censet absurdum, tot mundos negatios, seu negationibus constantes de facto existere, quot sunt possibiles positivi de facto non facti? Quis non censet ridiculum, unumquodque ens existens tot negationibus sibi re vera inhaerentibus onustum esse, quot sibi sunt possibiles, atque etiam impossibiles positivae inhaerentiae, quorumcumque aliorum entium possibilia, impossibilia quæque quidè negationes infinites sunt infinitae, ut constat. Mitto alia huiusmodi.

41 Proboque quintò propositionem ab aliis absurdam, quae in Theologia ex opposita sententia sequi videtur. Primum est. Deum omnimodis necessitatum esse ad ponendas & conservandas in rerum natura infinitas essentias à se realiter distinctas, aut saltem ad eas non auferendas siue vitandas, quandoquidem nullam negationem necessariam entium impossibilium vitare potest; ex duobus autem quibusque contradictionis extremis contingentibus, alterutrum, ponere, aut saltem sustinere tenetur, neque utrumque simul potest vitare. Quod certè dominio diuino plane videtur derogare. Si enim dominium diuinum apertè esset limitatum, & imperfectum, casu quod Deus nulla potentia vitare posset existentiam cuiusvis entis à se distincti, quo pacto non erit limitatum, & imperfectum, si nulla potentia vitare potest existentiam infinitarum negationum, infinitorumque distinctorum ex negatione & ente opposito, quandoquidem negatio ex suo genere quid imperfectius est quovis ente, maioreque imperfectionem dominij arguit non posse illud praevalere contra aliquid debilius, & imperfectius, quam non posse praevalere contra aliquid perfectius & robustius? Hinc consequens est secundum absurdum. Quoniam necessitas existentiae negationis, aut alterius partis distincti ex negatione, & ente, planè etiam derogat omni potentiae diuinae; nam quæ infinitudo omnipotentiae est, quæ ab universalitate rerum infinitas debiles valde, & imperfectas essentias nequit excludere, eaive existentia priuare? Aut quo pacto est omnipotens ille, qui à talium essentiarum consortio se non potest eximere? Tertiò absurdum est dicere, Deum non posse vitam agere solam, & absque comitatu tot umbratiliū existentium, eiusmodique subinde comitatum per suam essentia exposcere, veluti ipsius ad vitam transigendam indigum, ut ex vberius dicendis suo loco de independentia & sufficientia Dei constabit. Hoc autem in sententia opposita necessario dicendum est. Quartò. Absurdum est etiam concedere Deum necessitatum esse ad amandum tot obiecta imperfectionibus scatentia, quot sunt vel entia possibilia, vel ipsorum contradictoria. Quod etiam ab aduersariis est necessario concedendum. Siquidem Deus nequit non ponere existens alterutrum ex duobus quibusque extremis contradictionis, & neutrum aliter quam medio actu voluntatis ponere potest. Quinto ex ipsis terminis apparet satis clare esse absurdum dicere, ut est ab aduersariis dicendum, aliquid perfectionis finitae, quale est omne

à Deo distinctum, absolutam necessitatem habere existendi: quia absoluta necessitas existendi vim infinitè resistituum non existentia, meritumque infinitum existendi præ se fert, quod soli perfectioni infinita potest competere. Ob id omnis perfectio finita habens eo ipso sibi admixtam imperfectionem, necessario debet esse contingens, quia partim meretur titulo perfectionis, & partim titulo imperfectionis demeretur existere. Vnde rursus inferitur, si negatio nullam perfectionem dicit ex suo conceptu, ut aduersarij censent eo ipso nullum eam meritum existendi habere, & consequenter penitus esse nihil. Sit denique sextum absurdum ex sententia aduersa sequutum, Deum infinitas essentias à se distinctas intrinsecè sibi inhærentes de facto habere, quales sunt negationes omnium accidentium, inhærentiarumque eorum, quæ Deus utpotè sibi repugnantia reuera non habet in se intrinsecè: idem quippè est iuxta aduersarios, non habere in se Deum intrinsecè talia accidentia, & inhærentias, atque habere intrinsecè in se negationes eorum. Mitto alia.

42 Et probo sextò propositionem: quia nihil est adstruendum existens in natura rerum sine urgente necessitate, ut commune Philosophorum principium est. Sed nulla est necessitas, imò est opposita impossibilitas, ad adstruendum tot existentia ab entibus posituius distincta, quot sunt entia, quæ non existunt, qualiter adstruunt aduersarij, ut ex dictis, & dicendis perspicuum fiet. Ergo.

43 Septimò. Quo fundamento asseritur negationem existentia cuiusvis entis esse quid existens re ipsa ab omni ente posituo distinctum, eodem consequenter est asserendum negationem identitatis vniuersiusque entis cum alio esse quid etiam existens re ipsa ab omni ente posituo distinctum. Quandoquidem non minus est vera hæc propositio negatiua. *Petrus non est Paulus*, quam hæc. *Petrus non existit*, sed secundum sine idoneo fundamento asseritur, quia prorsus est falsum: ergo nec primum est asserendum. Probo minorem: quia si negatio identitatis vniuersiusque entis cum alio quid esset existens ab omni ente posituo distinctum, illud quidem nulla ratione esset cognoscibile à Deo, ut constat ex doctrinâ tactâ *disputatione 2. questio 3.* tradendaque ex professo *infra disputatione 11.* At hoc manifestè est absurdum. Ergo. Hæc satis. Pergo.

Propositio 2.

44 Negatio entis obiectiua neutiquam consistit formaliter in posituo impedimento entis negati ipsi essentialiter opposito.

Hæc propositio est contra Auctores priori loco relatos *suprà* pro secundâ sententiâ. Probatur autem primò auctoritate Aristotelis, & omnium Philosophorum, & Theologorum diuidentium hætenus oppositionem in contrariam, contradictoriam, priuatiam, & relatiuam; atque adeo sententiam contrariam à contradictoriâ diuersam esse; quod in aduersariorum sententiâ locum non habet; siquidem apud eos oppositio inter ens, & eius negationem, quæ est contradictoria, aliud non est ab oppositione inter duo entia, quorum vnum impedit alterum, quæ est oppositio contraria.

45 Secundò probatur: quia vel ex ipsis terminis videtur notum hoc quod est secundum mundum non existere, diuersum quid esse formaliter ab eo quod est existere posituique aliud quidpiam, quandoqui-

dem independenter ab eo quod existat aliud quidpiam, vel secus, talisque existentia prorsus immemores negare possumus, sæpeque de facto negamus existere secundum mundum. Ego profectò nunquam credam idem esse in rustico homine, aut etiam in sapiente credere non esse secundum mundum, ac credere esse posituiam nolitionem in Deo de secundi mundi existentia, quæ est eius posituium impedimentum.

Tertiò: hæc propositio planè videtur certa, & 46 euidens. Si nullus actus Dei liber existeret, nulla existeret creatura. Ergo creaturam non existere, non est formaliter existere aliquid incompatible cum creatura. Probo consequentiam: quia calu quod nullus actus Dei liber existeret, nihil existeret cum creatura incompatible, cum constet omnia Dei necessaria cum illa compati; & tamen tunc, ut propositio data in exemplum fert, verè creatura non existeret. Dices talem propositionem esse de hypothese obiectiua impossibili, ex quâ subinde sequitur simul non fore creaturam & fore. Sed contra: quia ex tali hypothese, licet sit impossibilis, non sequitur per locum, ut aiunt, intrinsecum, fore creaturam, sed tantum non fore: cum certum sit creaturam abique omni actu libero Dei simpliciter esse non posse: vnde ex tali hypothese, quâcumvis impossibili optimè arguitur ad propositum, optimèque probatur conceptum negationis creaturæ à conceptu impedimenti positui ipsi creaturæ opposito diuersum esse iuxta vniuersalem regulam bene, & vtiliter arguendi ab impossibili hypothese, quam *infra suo loco* exhibebimus. Dices aliter, hypothese propositionis datæ in exemplum inuoluere contradictionem in terminis: quia cum vnus actus liber voluntatis diuinæ non possit deficere, nisi per positionem alterius, supponere nullum existere est simul supponere existere omnes, qui sunt non existentia aliorum. Sed contra iterum primo, quia petis principium. Ego enim contendo nullum actum diuinum esse formaliter non existentiam alterius; aliundeque ex ipsis terminis videtur notum hypothese actualem de non existentia omnium nullatenus esse hypothese de existentia alicuius: quia omnes penitus illa excludit, neque vllum adstruit, ut iam iam monstro. Contra enim est secundò, quod iuxta meam & Recentiorum, cum quibus ago, sententiam, sicut per iudicium negatiuum, quod quidam recessus est ab obiecto negato, siue quædam actualis remotio eius, nihil omnino obiecti iudicati adstruitur, sed totum penitus excluditur, & remouetur; ita per actualem hypothese negatiuam, quæ pariter per modum recessus, seu remotiois versatur circa suum obiectum, nihil omnino illius adstruitur, siue posituiue supponitur, sed totum penitus suppositiue remouetur. Ergo per hypothese propositionis datæ in exemplum, quæ negatiua est, ita supponitur, nullum actum liberum Dei existere omnium omnino remouendo existentiam, ut minime simul adstruatur existentia alicuius: ergo talis hypothese nullatenus inuoluit contradictionem in terminis, etiam si nullus actus Dei liber possit deficere, nisi existente opposito; à quo præcindit dicta hypothese. Nec dici potest non posse intellectum per hypothese negatiuam remouere suppositiue omnes actus Dei liberos, nisi adstruendo simul suppositiue omnes per hypothese posituiam, hoc ipso quod nullus reuera potest deficere, ni ponatur eius oppositum. Nam hoc apertè est contra experientiam, & contra rationem: Contra experientiam quidem: quia quisque experiri posse se interius per actus intellectus, sicut & exterior

exterius per voces facere hypothese[m] negatiuam de non existentia omnium actuum Dei, quin simul faciat positiuam de eorundem, aut aliquorum existentia. Contra rationem autem, quia cum hypothese[m] à quouis intellectu oriunde ex sua natura sint præcisiuæ vnius obiecti ab alio, saltem quando ea realiter inter se distinguuntur, vt est notissimum, nihil est quod vetare possit fieri hypothese[m] negatiuam de quouis obiecto, quin fiat positiuam de opposito; vel vice versâ; stat ergo per veritatem conditionatam in exemplum adductam bene propositionem nostram probari, etiam si eius hypothese[m] obiectiuam sit impossibilis.

47. Quartò probatur propositio: quia quàm euidentius est ens creatum aliquo alio à se distincto ad existendum indigere, tam euidentius esse videtur ad non existendum penitus indigere nullo; imò quo magis indiget alio ente, vt existat, eominus vt non existat, indiget illo; quia certius, firmitusque non existet non existente, quàm existente eo, quo indiget ad existendum. Vnde licet nullum ens creatum possit de facto non existere, quin existat aliquid positiuum ipsi essentialiter oppositum, quia vt minimum debet existere in Deo iudicium essentialiter verum de talis entis non existentia, cum quo eius existentia compati nequit; attamen ad talis entis non existentiam, necunde tale positiuum requirebatur: quia quantum ex parte sui est, æque tale ens non existeret, imo magis firmiter, magisque necessariò non existeret, si omne aliud ens positiuum, ipseque Deus per impossibile deficerent, iuxta argumentum numeri precedentis. Ex quo patet non existere ens diuersum quid esse ab existere impedimentum positiuum eius.

48. Quintò vnius entis communi conceptione omnium vnica tantum datur negatio. Sed si negatio entis esset impedimentum positiuum entis negati, sæpe darentur plures negationes eiusdem entis, quia sæpe dantur plura eiusmodi entis negati impedimenta. Ergo.

49. Sextò. Si negatio esset impedimentum positiuum actus negati, negatio plerumque aut semper esset quid melius & amabilius, quàm ens negatum, quia plerumque, aut semper esset aliquis actus diuinus. Tum, qui odio haberet alicuius entis negationem, plerumque, aut semper odio haberet aliquem actum voluntatis diuinæ, vnde etiam contra rationem, aut etiam illicitè existentia entis, præ non existentia eius appeterebatur. Eoque magis æstimabilis, ac amabilis esset etiam à Deo negatio cuiusvis actus honesti creati, quàm actus ipse, quò magis est æstimabilis, & amabilis actus diuinus quàm creatus. Quemadmodum etiam negatio cuiusvis boni physici melior, & amabilior esset, quàm ipsum bonum. Quæ omnia, & alia plura similia, quæ ex sententia aduersa sequuntur, aperte videntur absurda.

50. Septimò. Hæc propositio. *Quolibet est vel non est plane est euidentior quàm hæc. Quodlibet est, vel aliquid eius impedimentum positiuum.* Tum prima à nemine est negabilis. Secunda ab omnibus, qui puras omissiones admittunt, sæpe negatur. Igitur non habent ambæ idem obiectum, vt tenet sententia, quam impugnamus. Et confirmari potest: quia hæc propositio *Deus est, vel non est*, ex terminis est euidentissima, sed talis non est hæc. *Vel Deus, vel aliud ens ipsi oppositum est*, vt constat. Ergo.

Octauò. Negatio non est cõceptibilis à nobis sine ente negato. Sed impedimentum positiuum est conceptibile à nobis sine ente impedito: ergo negatio ex suo conceptu formali non est positiuum impedimentum ipsius entis negati. Confirmatur: quia ne-

gatio ex suo conceptu mera remotio est entis negati, tale autem non est impedimentum positiuum eius, vt constat. Imo neque videtur intelligibile quomodo verum ens positiuum sit remotio alterius formalis titulo oppositionis, quam habet cum illo, cum valde diuersi conceptus sint, non posse vnum coexistere alteri, & esse ipsam non existentia[m] eius.

Nondè. Deus omnem actum suæ voluntatis liberum potuit per puram omissionem omittere: ergo potuerunt cuncta creabilia non esse citra omne impedimentum positiuum, per quod remouerentur ab esse, atque adeo negatio entium nullatenus in eorum impedimento positiuo consistit. Consequentia est bona: quia posita purâ omissione omnium actuum liberorum voluntatis diuinæ, ex vnâ parte mundus verè non existeret, ex aliâ nihil positiuum existeret essentialiter incompatible cum existentia eius præter actum scientiæ absolutæ resultantis in intellectu diuino de ipsius non existentia; talem autem actum fore negationem mundi dici non potest: quia intellectus diuinus, vt potè potentia non libera illum concipere non posset, nisi determinatus à non existentia mundi aliunde supposita vt à veritate obiectiuâ: quocirca per eiusmodi actum neuiquam impediretur, remouereturque mundi existentia, sed aliunde iam per puram omissionem non posita, exclusaque supponeretur, vt est notissimum. Firmumque stat proinde citra omne impedimentum positiuum remouens existentiam mundi mundum non fore casu quod Deus circa eius creationem purè omniuinè se habuisset. Potuisse autem sic se habere, quod est antecedens facti argumenti, ex professo probandum est in *Tract. de volunt.* Probationum capita succinctè recensita sunt. Primum, quod non minus spectat ad perfectionem libertatis, ac dominij Dei posse abstinere ab omni actu voluntatis interno, quàm ab omni externo omnipotentia, qui versatur quoquo modo circa creaturas. Secundum: quia id etiam spectat ad perfectionem honestatis diuinorum actuum: essent quippe singuli minus honesti moraliter, si Deus non posset omnes simul omittere: quia aut tota singulorum honestas, si ponantur honesti æqualiter, aut saltem pars, si inæqualiter, non esset libera imputabiliter. Tertium, quia necunde potest necessitari Deus ad volendum, aut nolendum creaturas; cum horum tam bonitas, quàm malitia simpliciter finita sit, & non pura, sed mixta. Quartum: quia si Deus esset necessitatus ab intrinseco ad volendum, aut nolendum efficaciter, directèque creaturas, vel reflexè volitionem, aut nolitionem efficacem eorum, esset per essentiam connexus cum possibilitate creaturarum, quàm actus isti suapte essentia supponunt. Quod tamen ei repugnat, vt constabit ex dicendis *Tract. de scient.* Mitto alia ad citatum locum.

Decimo. Longè certius, & communius apud Auctores est, posse voluntatem creatam purè omniuinè se habere circa suos actus liberos. Quàm autem id verum sit, ex dicendis à me latè in eodem *Tract. de voluntate* constabit. Quibus modo suppositis, plane sequitur; posse aliquod ens non esse in rerum natura absque impedimento vllò ipsum positiuè excludente. Si enim posito ex parte Dei decreto tantum indifferente concurrendi cum voluntate creatâ ad actum, vel omissionem actus, ipsa purè actum omittat, reuera non existet actus, quin aliquid in rerum natura existat cum actu ipso incompatible præter scientiam Dei absolutam de eius non existentia, quæ impedimentum esse nequit excludens existentiam actus, vt dictum est numero præced.

54 Undecimo denique probatur propositio nostra. Quia quoties ens aliquod antea existens citra omnis contrarij exigentiam in tempore corrumpitur à Deo, ab eo utique tempore incipit tale ens non existere; à quo tamen nullum omnino incipit positium impedimentum eius: quia nihil extra Deum, quod tali enti sit contrarium incipit ex tunc esse ut supponimus: nolitio autem diuina de talis entis existentia non incipit ab eo tempore esse, quia fuit ab aeterno: ergo negatio talis entis in nullo impedimento positio opposito ipsi enti consistit. Confirmatur, & declaratur. Ponamusque, quo plus se vis argumenti explicet, Deum corrumpere in instanti B. totum mundum, qui usque ad instans antecedens A inclusive existisset; proindeque in instanti B. nullum omnino ens positium, præter Deum cum suis decretis existere, talem enim casum esse simpliciter possibilem indubitabile est. Tum, sic. Mundum non esse, incipit in instanti B; nihil positium incipit in instanti B: ergo mundum non esse non est aliquid positium. Syllogismus est in Baroco secundæ figuræ. Maior est evidens: quia incipere mundum non esse in instanti B, seu, quod idem est, incipere in instanti B, hoc quod est mundum non esse, nihil est aliud, quam mundum existisse in instanti A, & non existere in instanti B, quod utrumque ponimus in casu. Minor etiam est certa: quia iuxta ipsam casus suppositionem nihil omnino positium distinctum à Deo cum suis decretis incipit esse in instanti B, quod non fuerit in instanti A; multo autem minus in instanti B incipit esse aut Deus, aut ullum eius decretum: quia quia omnia fuerunt ab aeterno. Igitur consequentia negari non potest.

55 Respondebit aliquis decretum Dei de non existentia mundi pro instanti B. non utcumque esse impedimentum excludens mundum ipsum, sed ut coniunctum cum ipso instanti B, siue ut existens: ut sic autem, in ipso instanti incipere esse, essentiativè ab aeterno extiterit. Atque adeo incipere mundum non existere in instanti B. idem esse formaliter ac incipere in instanti B tale decretum, prout ipsi instanti coexistens. Quo inconcussa videtur stare sententia opposita. Nam licet instans B. de quo est sermo in calu argumenti, nihil reale sit absolute existens, quia est instans temporis imaginarij; est tamen aliquid possibile, quale est tempus ipsum imaginarij, capacitas scilicet, seu possibilitas instantis realis. Quod satis videtur ut decretum Dei supradictum per correspondentiam cum tali instanti euadat impedimentum existentia mundi, atque adeo negatio eius. Ceterum solutio hæc, & si in sententia mea possit habere locum, qui compono tempus imaginarij ex quibusdam possibilitatibus durationum successivè fluentibus, ut exponam suo loco. At in sententia Recentiorum, cum quibus ago, locum non habet. Apud eos enim nulla entium possibilitas potest esse successivè fluens: quia omnis omnino est identificata cum Deo. Quocirca in eorum sententia non video qui possit argumentum factum dissolui.

Propositio 3.

56 Negatio entis in ipso ente negato in quantum proximè negabili non consistit; ut dicebant Recentiores *suprà* secundo loco relati pro secundâ sententia.

Duo enim continebat eorum sententia. Alterum. Ad hoc ut ens non existens proximè negabile sit, &

consequenter ut negatio formalis eius subsistat, necessarii esse, quod aliud quidpiam positium tali enti oppositum, ipsumque impediens reipsâ existat. Alterum semel tali impedimento existente, quod negationem fundamentalem vocabant, formalis negationis conceptum in recto dicere ens ipsum negatum, in obliquo autem dictum impedimentum, aut etiam iudicium seu actuale, seu possibile, à quibus illud negabile proximè euadit, siue denominatur. Ex quibus duobus primum, quod difficultatem de re, & maioris momenti habet, abundè est iam confutatum *proposit.* 2. secundum autem, cuius controuersia & parui momenti, & ferme de solo modo loquendi est, inde vno verbo confutatur: quia nomine negationis nemo hætenus ens negatum, sed potius conceptum quendam obiectum ipsi enti negato oppositum intellexit. De quo conceptu controuertimus in tota præsentè questione, an sit aliquid habens esse reipsâ, idque an mere negatum, an positium an potius re ipsâ sit prorsus nihil, solumque in nostra imaginatione, siue apprehensione habens esse.

Verum quidem est iudicium negatiuum (quo 57 solo ab intuitibus potest iudicare ens non esse) dumtaxat habere pro obiecto ens ipsum negatum, in quod par modum cuiusdam recessus, seu potius remotiois tendit, ut ostendimus *disp.* 8. q. 4. *proposit.* 4. ut tamen tale iudicium sit verum, reipsâ tale obiectum debet esse remotum, seu non habens esse physicè, prout iudicium ipsum prætendit. Inde enim fiet ut verè illud sit negabile iudicio negatiuo; ad hoc tamen ut tale sit, non est necesse, quod existat re ipsâ aliud quidpiam ipsum impediens: quia citra omne impedimentum sibi oppositum potest ens verè non existere, atque adeo ens verè negabile esse, iuxta doctrinam statutam *proposit.* 2. unde si nomine negationis veritatem obiectum iudicij negatiui significarem; querenti, quid esset negatio, bene responderetur esse ens reipsâ remotum, seu non habens esse, & consequenter verè negabile iudicio negatiuo. Nec amplius videntur intendere Recentiores, cum quibus agimus. Ceterum, quia nos per aliud quid ab ente negato distinctum imaginamur illud obiectivè excludi, seu remoueri; atque ita modò per iudicium negatiuum propriè iudicamus ens non esse; modò per affirmatiuum æquiualem, sed minus propriè esse carentiam, seu negationem, seu remotioem eius, idcirco nomine negationis, remotiois, seu carentia, aut etiam nomine non entis, non quidem ipsum ens negatum; aut prout non habens reipsâ esse, aut prout verè ab intellectu negabile, sed id per quod nos apprehendimus illud obiectivè negari, seu remoueri significamus. De quo in *presente* q. querimus, quodnam sit?

Id superest notandum, stando rigori sermonis, 58 per verba negatiua nostris iudiciis negatiuis correspondentia, ut non existit, non est, non legit &c. obiectum ipsum negatum, non quidem ut negabile formaliter, sed secundum se præcisè significari significatione quadam recessiua, seu remotiua, similique in modo tendendi iudicio negatiuo, cui talis significatio respondet. Per verba autem affirmatiua dictis negatiuis æquiualem, ut deest, caret, deficit &c. illum conceptum obiectum significari positivè, per quem nos tanquam per extremum oppositum imaginamur obiectum negabile remoueri, excludi, aut definire esse, idemque poportione seruata dicendum venit de nominibus eiusmodi verbis seu negatiuis, seu positivis annexis, ut non existens; non existentia, carent, carentia &c. Quare,

Quare, si quis diceret non ens vniuersè loquendo esse ipsum ens negatum; negationem verò entis esse id, quo à nobis ens obiectiue negari, siue remoueri concipitur, non parum apte loqueretur. Quia tamen in communi vsu non ens, & negatio entis pro eodem vsurpantur, pro eodem & nos vsurpabimus, nisi pro rei declaratione aliud quandoque expediat.

Propositio 4.

59 Negatio obiectiua formalis re vera nihil omnino est extra intellectum humanum eam ac si esset aliquid concipientem, cum fundamento tamen ex parte rerum, quando cum veritate concipitur.

In hac propositionem conueniunt omnes Doctores *suprà* pro tertia sententia relati. Eaque iam satis, superque probata manet per præcedentes propositiones. Si enim negatio obiectiua formalis neque est aliquid negatiuum ab omni ente positiuo distinctum, vt *propositio 1.* probatum est, neque est aliquid positiuum distinctum ab ente negato, ipsique oppositum, vt ex *propositio 2.* constat. Neque est ipsum ens negatum, prout constat ex 3. plane conficitur penitus esse nihil extra intellectum nostrum, eam ac si esset aliquid concipientem.

60 Sed quodnam est fundamentum ex parte rerum requisitum ad hoc vt cum veritate concipiatur negatio. Dico, quod vere non sit illa res, cuius negatio esse concipitur. Si quæras: quid sit talem rem verè non esse. Dico ex terminis id esse notissimum, neque clarioribus terminis explicabile; siue sit sermo de non esse rem existentialem, siue de non esse rem essentialiter, siue quidditatiue. Vt enim quærenti. Quid sit Petrum existere, aut Petrum esse Petrum? iure responsetur: id esse ex terminis notissimum, neque clarioribus terminis explicabile, vtpote quod ex terminis primis, atque indefinibilibus constat, iuxta generalem definiendi doctrinam à nobis *suo loco* tradendam; ita quærenti. Quid sit Petrum non existere, aut Petrum non esse Ioannem? Pariter vtique est respondendum ob eandem rationem. Sæ sit scire Petrum non existere non esse dari quiddam in statu existenciali, sed potius non dari. Sicut Petrum non esse Ioannem, non est dari quiddam in statu quidditatiuo præter Petrum & Ioannem, sed potius non dari. Vtrum autem per negationem identitatis inter Petrum & Ioannem, aliaque huiusmodi vere remoueat aliquid in se conceptibile ab statu quidditatiuo, vt per negationem existentie Petri, & aliarum rerum vere res ipsæ remouentur ab statu existenciali. Et quo pacto inter se differant hæ negationes, *inferius disp. 10. & 11.* explicabimus: postquam de natura huiusmodi statuum egerimus.

61 Rogabis præterea. An negatio obiectiua formalis sit ens rationis fictum, vel dumtaxat supposititium. Dico dumtaxat esse supposititium. Quia licet re ipsa sit prorsus nihil, intellectus tamen noster, dum eam per phantasma substitutum positiuè cognoscit, aliud cognoscere non prætendit præter ipsam negationis nihilitatem, atque adeo non fingit. Potest quippe intellectus noster id, quod in se re vera est nihil, & consequenter in se nullatenus cognoscibile, in substituto alieno cognoscere, hoc est, in phantasmate sensibili pro ipso nihilo subrogato: quo casu eum aliud à nihilo ipso in tali phantasmate non cognoscat re vera non fingit; quia eius cognitio æquiualeuter habet obiectum verum, hoc ipso, quod æquiualeuter est idem respectu no-

stri intellectus iudicare, à parte rei non esse aliquid per iudicium negatiuum, seu recessiuum, quale habent etiam intuentes, ac iudicare à parte rei esse nihil, per iudicium affirmatiuum, quale intuentes, & quicumque per species proprias intelligunt, nullatenus possunt habere. De quo plura *suo loco*.

Diluuntur argumenta contraria.

Contra doctrinam stabilitam in præcedentibus 62 propositionibus multa opponi possunt. Sit primum. A parte rei vere dantur cæcitas in homine cæco; Tenebræ in aëre tenebroso; negatio identitatis inter entia distincta; aliaque huiusmodi negationes. A parte rei etiam re vera exitit ab æterno negatio mundi, hoc ipso quod mundus existere cœpit in tempore. Tum Aristot. *lib. 1. Physicæ. 3.* priuationem posuit principium generationis naturalis. Igitur falsum est negationem à parte rei penitus esse nihil. Respondeo propositiones, quibus eiusmodi negationes dari à parte rei affirmantur, æquiualeuter esse veras, non quia negationes affirmatæ, vere sint aliquid à parte rei: sunt enim, vt ostendimus, omnino nihil: sed quia æquiualeuter est idem comparatione nostri intellectus affirmare dari à parte rei tales negationes, quadamtenus illas adstruendo iudicio affirmatiuo; atque negare dari à parte rei entia, quæ negant illa excludendo, seu remouendo iudicio negatiuo: est autem verissimum in homine, quem cæcum vocamus, à parte rei non esse visum, in aëre, quem tenebrosum dicimus, à parte rei non esse lucem: inter entia distincta à parte rei non esse identitatem, &c. Non esse autem à parte rei eiusmodi entia, non est esse à parte rei aliquid, sed potius non esse, seu esse nihil, vt ex terminis est notissimum, iuxta paulo ante dicta. Ex quo patet quam verum sit mundum ab æterno non fuisse, quin ab æterno extiterit aliquid re vera, in quo consisterit negatio eius. Ad Aristotelis testimonium respondeo eatenus illum inter principia generationis priuationem connumerasse *loco citato*, quatenus verum est ex non igne fieri ignem, ex non planta fieri plantam, &c. Sicut est verum ex non musico fieri musicum, ex frigido calidum, &c. vt ibi latius explicauimus. Hoc autem semper manet verum, quantumuis sit nihil priuatio formæ per generationem producta. Quid namque id interest vt subiectum per solam acquisitionem formæ, qua antea carebat, dicatur ex non habente formam transire in habens formam? Ex quo patet mutationem ex priuatione ad habitum à parte rei non esse transitum de vno extremo habente aliquod esse ad aliud, sed tantum de non esse habitus ad ipsius esse; quod idem est, atque esse transitum de nihilo ad aliquid.

Secundum argumentum sit. Quando incipit non 63 existere aliquid, quod antea existerat, vere incipit esse in rerum natura variatio: vere enim minuitur vniuersitas rerum; incipitque esse pars solum eius totius, quod antea erat; atque adeo verus transitus datur ab hoc quod est totum existere ad hoc quod est existere solum partem. Ergo quando incipit non existere aliquid, vere incipit existere negatio eius, quæ subinde aliquam existentiam habet, neque est merum nihil. Confirmatur: quia in instanti, in quo primo creatus est mundus, vere fuit destructa negatio eius; siquidem mundus vere de non esse ad esse transiuit. Ergo. Respondeo ad argumentum, quando incipit non existere aliquid, quod antea existerat, esse quidem in rerum natura

variationem, non quod ponatur existens aliquid, quod antea, non erat, sed quod ab existere remouetur aliquid, quod antea existebat: variatio quippe tam potest accidere per non existentiam eius, quod existebat, hoc est, per reductionem ad nihilum eius, quod erat aliquid, quam per existentiam eius, quod non existebat, siue per reductionem ad aliquid eius quod erat nihil: unde fit primo in casu posito minui vniuersitatem rerum, inciperetque existere solam partem totius, quod existebat antea, reuera non esse quidpiam poni, inciperetque denuo esse, sed potius tolli, incipereque denuo non esse, nihilo prorsus denuo posito, aut esse incipiente. Fit secundo transitum illum ab existentia totius ad solius partis existentiam re vera non esse transitum ab aliquo ad aliquid, sed potius ab aliquo ad nihil: qui proinde definitio potius quam transitus dicendus est: quia incipere aliquid non esse, quod erat, imaginarie tantum est transire de non esse ad esse: reuera enim ad nihil transit, sed penitus definit esse. Ad confirmationem respondeo: per creationem mundi nihil omnino fuisse destructum, quod antea esset negatio eius: quia transisse mundum de non esse ad esse, non est transisse de aliquo ad aliquid, sed de nihilo ad aliquid, ut constat ex dictis.

64 Tertium argumentum. Hoc iudicium est verum, atque conforme cum suo obiecto. *Mundus non existit ab aeterno*. Ergo ab aeterno fuit reuera eius obiectum: ergo negatio mundi reuera existit ab aeterno: ergo non fuit panitus nihil. Et confirmatur: quia hoc iudicium *Negatio Mundi, fuit ab aeterno* communiter reputatur verum. Concesso antecedente argumenti, nego consequentiam: quia ut iudicium negatiuum de non existentia mundi ab aeterno sit verum, & conforme suo obiecto, tantum requiritur ut verè ab aeterno mundus non fuerit. Hoc autem non est aliquid ab aeterno fuisse, sed potius non fuisse, & penitus fuisse nihil, ut saepe dictum est. Iudicium quippe negatiuum non tendit in suum obiectum illud adstruendo, seu affirmando, sed potius illud remouendo, & negando: quocirca tunc est suo obiecto conforme, quando obiectum verè non est, uti per ipsum iudicatur non esse. De quo plura *supra disp. 2. q. 4. proposit. 4.* Ad confirmationem respondeo iudicium affirmatiuum de aeterna existentia negationis Mundi, communiter reputari verum: quia communiter reputatur æquiualens iudicio negatiuo de non existentia Mundi ab aeterno, cum concipiatur à nobis communiter vice iudicij negatiui ad eandem ipsius veritatem obiectiuam iudicandam, licet diuerso modo. Cæteroquin si quis per tale iudicium velit, negationem mundi, cuius æternam existentiam affirmat aliquid reuera ab aeterno fuisse, aut ab omni positiuo distinctum, aut cum aliquo positiuo identificatum, ut sic eiusmodi iudicium falsum euadet, ut ex dictis hactenus liquet.

65 Quartum argumentum saepe Deus eligit negationem alicuius entis ut vtilem ad aliquem finem. Negat enim reprobis auxilia efficacia, ut ostendat diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam, ad Rom. 9. saepe vult, aut detestatur alicui subiecto, quod amat, aliquam negationem, eo quod illam tali subiecto commodam, aut incommodam videt: procurat enim saepe, ut sui amici careant bonis temporalibus, de eorumque inopia, quemadmodum, & de peccatorum defectu gaudet, dolens quodammodo vice versa de defectu virtutum saepe etiam Deus, & nos amamus, aut odio

habemus aliquid, quod à carentia alicuius amabile illud, aut odibile euadit. Cum constet euadere quoduis subiectum bonum à carentia formæ, quæ illud redderet malum, contraque malum euadere à carentia formæ, quæ illud redderet bonum. Peccatum etiam puræ omissionis, si est possibile, ut nos putamus, odibile est à Deo, & à nobis. Ergo falsum est huiusmodi negationes, siue carentias penitus esse nihil; alioquin illæ nec amabiles, nec odibiles, nec cognoscibiles à Deo essent, ut constat.

66 Ut argumentum hoc luculentius dissoluam, aduerto primo, nos quidem, qui titulo cognoscendi per species alienas concipimus negationes ut aliquid, cum verè sint nihil, bene posse circa illas ita conceptas directè, & positiuè per actus voluntatis tum prosequutionis, seu volitionis, tum etiam, fugæ, seu nolitionis versari. Et quoniam sicut in nobis idem est per æquiualentiam per iudicium affirmatiuum intellectus prosequi negationem, atque per iudicium negatiuum fugere ab ente negato, ut paulo antea notabamus, ita pariter idem est per æquiualentiam per volitionem voluntatis prosequi negationem, ac fugere per nolitionem ab ente negato, idcirco mori nostro assuefacti perinde de diuinis actibus, ac de nostris loqui solemus respectiuè ad negationes, & ad entia negata, verèque absolute sunt loquutiones; tamen in Deo verè non dentur formaliter illi actus, quos per illas adstruimus: quia saltem dantur æquiualeuter in aliis, quos verè Deus habet. Itaque quotiescunque dicitur Deus per aliquem actum voluntatis circa aliquam negationem versari, per æquiualentiam dumtaxat potest esse vera loquutio: quia Deus circa negationem per se spectatam nullum omnino actum aut intellectus, aut voluntatis habere potest, cum ea per se spectata à parte rei prorsus sit nihil. Hoc tamen ipso quod Deus per actum oppositum circa ens negatum versetur, perinde se habet æquiualeuter, ac si versaretur circa negationem per actum, quem ipsi attribuimus; proindeque in tali casu loquutio nostra per æquiualentiam est vera. 67

Aduerto secundo. Quemadmodum entia positiua passim redduntur amabilia, vel odibilia ab existentia alicuius circumstantiæ ratione sui non amabilis, vel non odibilis, ut est notissimum, & in *Tract. de voluntate*, assatim ostendimus; ita etiam passim reddi amabilia, vel odibilia à defectu alicuius circumstantiæ; tamen huiusmodi defectus utpote nihil ratione sui nec sit amabilis, nec odibilis. Vide primum in poenis damnati, quæ specialem amabilitatem contrahunt ab eius peccato respectu Dei, à quo tamen peccatum ipsum amabile non est; nec non in actione peccaminosa, quæ specialem odibilitatem contrahit ab extrinsecâ libertate, quæ sit; cum tamen libertas ipsa odibilis non sit in se. Secundum autem cernere poteris tum in iusto, qui specialiter est amabilis, quod caret peccato; tum in peccatore, qui specialiter est odibilis, quod caret iustitia, quin sit per se præcisè amabilis carentia peccati, aut odibilis carentia iustitiæ. De quibus plura in *dicto Tract.*

68 Hinc ad argumentum factum respondeo facile. Deum nunquam eligere positiuè, nec posse aliquam negationem ut vtilem ad aliquem finem si quando autem dicitur illam eligere, quia ex intentione talis finis verè non ponit re negatam, per æquiualentiam tantum esse verè eiusmodi dictum quia perinde est æquiualeuter, nolle Deum, ut existat aliquid, ne impedimento sit illud fini præintento; ac esset velle ut existeret negatio eius ad obtinendum media illa ipsum præin

præintendum finem, casu quod negatio esset ali-
quid ut medium utile ad talem finem elegibile
à Deo: Adde, quod in scripturis sacris dicitur
Deus rem aliquam non facere, ut aliquem fi-
nem obtineat, nequitiam per tale dictum signifi-
ficari habere Deum volitionem de negatione talis
rei, sed potius nolitionem de re ipsa, quam ve-
rè habet ab intentione talis finis oriundam. Vnde
etiam dico nullam Deum negationem velle vel nolle,
ut commodam, vel incommodam subiecto, quod
amat, sed tantum nolle rem negatam, quod recidit
in idem æquiualeuter. Ens verò quod à negatione
alicuius circumstantiæ, seu potius à non existentia
eius redditur amabile, aut odibile, bene potest Deus
amare, aut odire per actum connotantem circum-
stantiam ipsam, ut non existentem; quemadmodum
amat, aut odit per actum connotantem circumstan-
tiam ut existentem ens, quod ab existentia eius ama-
bile, aut odibile euadit, ut in *Tract. de voluntate* la-
tius etiam dicemus. Cumque peccatum pura omis-
sionis, si datur in potentia proxima, ad ponendum,
vel non ponendum actum præceptum, prout illud
non ponente consistat; hoc ipso quod Deus oderit
talem potentiam proximam prout non ponentem
talem actum, per odium scilicet suum naturam conno-
tantem ipsius actus non existentiam, peccatum
omissionis odio habebit, ut pluribus etiam explica-
bimus in dicto *Tract.*

69 Ex his alio argumento occurret, quod à præcep-
tis de rebus non efficiendis siue de eorum nega-
tionibus desumi posset. Talia enim præcepta, si sunt
humana, bene possunt circa negationes versari,
præcipiendo illas positivè eo ipso quod positivè
potest homo eas amare, vel odire; æquiualeuter
tamen erunt semper talia præcepta rerum negata-
rum prohibitiua. Si verò præcepta sint diuina, nul-
latenus poterunt esse positivè præceptiua negatio-
num, sed tantum prohibitiua rerum negatarum,
quod in idem recidit. Quæ omnia satis superque
constant ex dictis.

70 Postremo denique contra sententiam nostram
potest sic argui. Oppositio contradictoria, quæ da-
tur inter ens negatum, & negationem, vera oppo-
sitio est, imo omnium potissima: ergo inter duo sal-
tem extrema vera versari debet, absque duobus
enim saltem veris extremis nulla potest oppositio
vera constare: ergo negatio enti negato contra-
dictoriè, & verè opposita non potest non esse ali-
quid verum, siue illud sit quid positivum, aut com-
plexum, aut simplex, siue quid distinctum realiter
ab omni ente positivum. Respondeo oppositionem
contradictoriam obiectiuam (nam actus etiam af-
firmans, & actus negans idem obiectum dicuntur
contradictoriè opponi; de quorum tamen oppo-
sitione nulla in præsentia est difficultas) nostro modo
conciendi versari inter duo extrema distincta,
quod sufficit ut ea sub aliquem conceptum forma-
lem communem aliis oppositionibus cadat, iuxta
doctrinam vniuersalem de conuenientia plurium
sub eundem conceptum tradendam *disputatione*
17. te tamen ipsam non inter vnum & aliud extre-
mam, sed inter esse, & non esse eiusdem versari.
Hoc tamen, licet tollat, quod ea conueniat in con-
ceptu oppositionis reali cum aliis oppositionibus,
quæ versantur inter extrema distincta, iuxta dicen-
da etiam *loco citato*, non tamen tollit, quod ea in suo
genere sit vera & stricta, imo & omnium potissima
oppositio: quia nihil est magis oppositum, aut repu-
gnans enti, magisve incompatible cum ipso, quam
non ens, seu nihil, ut constat. Itaque maxime omniū

sunt opposita esse, & non esse, non tamen tanquam
vnum & aliud, sed tanquam vnum, & purum nihil.
Ex quo patet de conceptu reali omnis oppositionis
non esse, quod ea versetur inter extrema distincta,
licet id sit de conceptu formali omnis oppositionis,
prout à nobis omnis oppositio concipitur.

QVÆSTIO IV.

Quotuplex sit negatio?

QVamquam negatio à parte rei prorsus sit nihil, 71
ut ostensum 9. 3. quia tamen illa à nobis concipitur
ut aliquid, ad variasque res comparata varios
conceptus cum fundamento in rebus ipsis subire
potest, non inutiliter in præsentia quaestione illam ut
sic molimur diuidere in ea, quæ habere potest, mem-
bra magis vniuersalia. Et quoniam id, cui immédia-
tè, & formaliter concipitur negatio opponi, est
actus significabilis per verbum, circa quem iudi-
cium negatiuum per modum recessus, siue remo-
tionis versatur, ut ex dictis in superioribus satis est
notum, per comparisonem imprimis ad eiusmodi
actum, ad eiusque subiectum, & terminum venit
negatio diuidenda. Sit igitur

Diuisio 1.

Negationum alia est negatio actus contingentis, 72
alia actus impossibilis, alia actus necessarii subie-
cto, cuius actus concipitur.

Ex quibus subinde prima contingens. Secunda
necessaria. Tertia impossibilis erit ipsi subiecto, cu-
ius actum remouet, & cui vice ipsius actus conue-
nire concipitur, ut est notum. Tum consentaneè
ad phrasim communem prima loquendo vniuersè
priuatio dicitur, quia est remotio formæ (qualis
est omnis actus) à subiecto apto, siue compote ad
illam habendam. Secunda autem negatio pura;
quia est remotio formæ à subiecto inepto, impotè-
ve ad habendam illam. Tertia negatio impossibi-
lis, quo sufficienter ab aliis discriminabitur.

Diuisio 2.

Insuper tamen quævis dictarum negationum aut 73
concipitur conuenire subiecto, cuius actum remo-
uet, prout actu existenti. Aut subiecto, cuius actum
remouet, considerato secundum se quidatiuè.

Et negatio quidem subiecto contingens, si con-
uenit ei prout existenti, strictius solet appellari pri-
uatio, latius verò si conuenit ei considerato secun-
dum se. Negatio verò subiecto necessaria, vt rous
modo illi conueniat, strictè videtur communiter
dici pura negatio. Sicut etiam negatio subiecto im-
possibilis strictè talis nuncupabitur, vt rous ex dictis
modis subiectum ipsum sese habeat.

Ex his perspicies negationem, quæ quodlibet 74
ens, aliàs contingens, de facto non existit priuatio-
nem latiori quodam modo venire appellandam:
quia est negatio tali enti secundum se considerato
contingens, vt potè remouens existentiam, siue
actum existendi ei possibilem; negationem verò,
quæ quodlibet ens iam existens actu aliquo siue for-
ma sibi possibili carere dicitur, priuationem strictio-
ri modo dici debere. Negationem autem, quæ quod-
uis ens siue existens, siue non existens dicitur non
esse aliud quidpiam, estque subinde negatio actus
essendi

essendi aliud, siue identitatis cum illo tali enti penitus impossibilis. Tum negationem, qua quævis chymera dicitur non existens, aut non potens existere: Tum negationes, quibus Deus non peccat. Homo non volat: lapis non intelligit, & cæteras omnes huiusmodi, quæ à subiectis, quibus conueniunt, remouent actus eis impossibiles, negationes puras in vniuersum, fatisque strictè nuncupari. Denique negationes, quibus Deum non existere hominem non esse rationalem, lapidem non esse possibilem, aliaque huiusmodi figmenta concipi possunt, negationes esse impossibiles.

Diuisio 3.

Amplius verò priuatio strictiori modo sumpta, uti diximus, pro carentia actus, seu formæ in subiecto apto illam prout existente, in alia membra diuidi solet, iuxta Aristotel. lib. 5. *Metaphysic. cap. 22.*

75 Primò enim dici solet priuatio, licet valde improprie (proprius enim diceretur pura negatio) quæ remouet actum, seu formam à subiecto capaci illius tantum secundum prædicatum valde commune. Ut si planta (quod est exemplum Aristot.) priuata oculis dicatur, quod ex præciso prædicato viuens ei non repugnat illos habere. Secundò minus improprie priuatio dicitur, quæ remouet formam à subiecto capaci illius præcise secundum prædicatum genericum speciei atomæ proximum. Ut si talpa cæcus, siue oculis priuatus dicatur, quod ex prædicato animalis bene posset habere illos. Tertiò solet, & magis proprie dici priuatio, quæ remouet formam à subiecto capaci illius ex prædicato specifico, non verò pro tali tempore, pro talive peristasi circumstantiarum, ut si puer recens natus priuatus dentibus dicatur. Quartò magis adhuc proprie, frequenterque priuatio dicitur, quæ à subiecto vndeque illius capaci remouet formam, non tamen ipsi subiecto debitam, ut quando aer priuatus lumine appellatur. Quintò denique propriissime omnium nuncupatur priuatio, quæ remouet formam subiecto debitam debito aliquo vel naturali, vel morali. Quo pacto carentia fragilitatis debet in aqua, omisso actus præcepti in homine, aliaque huiusmodi propriissime priuationes erunt. Præterea ex eodem Arist. *supra*, priuationum alia est totalis, quæ totam, integramve formam à subiecto capaci remouet. Alia partialis, quæ partem solum formæ remouet, alia parte relicta.

76 Ex dictis collige primò. Eatenus solum dici posse priuationem suscipere posse magis, & minus; quatenus, plus aut minus de forma aliàs diuisibili potest per illam remoueri à subiecto. Nisi quis velit priuationem aliàs æqualis formæ maiorem aut minorem vocare penes maius, vel minus debitum, quo debita est subiecto forma, quæ priuat. Quæ tamen loquutio impropria erit.

77 Collige secundò. Quo sensu dici soleat communiter dari medium inter priuationem, & habitum; scilicet inter negationem, & rem negatam (appellant autem impræsentiarum habitum id, quod per priuationem, aut etiam per negationem excluditur; quasi haberetur, ea sablata. Etenim cum priuatio ut talis connotet in subiecto, cuius habitum seu potius actum remouet, capacitatem ad illum; sæpe fit ut defectu capacitatis connotatæ neque priuatio, neque habitus, seu actus per illam exclusus conueniat alteri subiecto. Ob id enim dicitur verè lapidem neque esse cæcum, neque habentem visum,

quia de conceptu cæci, supra carentiam visus, est capacitas habendi illum, quam non habet lapis. Quod est inter priuationem & habitum dari medium. At cum negatio sumpta vniuersè ab huiusmodi præscindat connotationibus, ea necessario, vel res negata debet citra vllum medium vbiq; dari, cum sit formaliter idem alicubi non esse rem negatam, & esse ibidem eius negationem, qua ratione negatio à nobis esse concipitur sumpta vniuersè pro mera carentia entis, siue non esse eius. Quod addo: quia si sermo sit de pura negatione contrapposita priuationi, non minus inter illam, & rem negatam, quàm inter priuationem, & habitum poterit dari medium: siquidem negatio pura ut talis in subiecto, cuius actum remouet, connotat ineptitudinem ad illum, ut priuatio connotat aptitudinem. Quocirca sicut verum est lapidem neque priuatum esse visu, neque visum habere; ita erit verum hominem cæcum neque esse purè negatum visu, neque visum habere: quia sicut de conceptu priuati visu est capacitas visum habendi, qualem non habet lapis: ita de conceptu pure negati visu est incapacitas habendi visum, qualem non habet homo cæcus. Hinc fit inter priuationem & actum, quo priuat non dari medium relate ad subiectum, respectu cuius est priuatio; sed tantum relate ad aliud, respectu cuius talis non est, ut satis ex dictis est notum. Tantumdemque dicendum venit de negatione pura ut tali.

Collige tertiò: etiam respectu subiectorum impossibilium aliquam priuationem latius acceptam dari posse, quicquid nonnulli contradicant: talis enim erit negatio actus, quo non cognoscuntur, aut non amantur talia subiecta, cum tamen possent.

Collige quartò, ibidem omnino esse quamlibet negationem per conceptionem nostram, vbi esset actus per eam negatus, nempe in eodem subiecto, in eodem loco, in eodem tempore, in eodem statu, &c. quia concipitur ut remouit formalis actus loco eius prius succedens. Re enim ipsa inde remouetur actus, vbi non esse dicitur. Ibidemque propterea, iuxta modum concipiendi nostrum, loco eius poni debet ipsius negatio. Hoc tamen dictum dumtaxat sit de negatione actus, cui conuenit se ipso immediate esse ibi, vbi non esse dicitur; vndeque propterea re ipsa per sui non esse remouetur. Actus enim, cui conuenit non se ipso immediate, sed medio alio actu esse alicubi: bene potest ibi non esse actu intermedio deficiente: quin ibi sit eius negatio. Sic enim cognitio existens Madriti, & non Romæ, ita deest à Roma per solum defectum præsentia, quæ Romæ esse posset, ut nequeat dici esse Romæ negatio existentia eius; bene tamen negatio præsentia, quam posset ibi habere. Verum de his propriis in locis plura speciatim dicenda sunt.

Postremò ex dictis in hac & præcedente quæstione colligitur, quotiescunque de negationibus rerum occurrit sermo, connaturalius, accommodatiusque ad modum nostrum concipiendi, atque adeo explicatius dici quicquid circa eas dicere oportet, si de eis tanquam de aliquibus conceptibus verum & reale esse negatiuum habentibus, quo pacto à nobis concipiuntur, loquamur; tametsi in se re ipsa prius sint nihil; in seque proinde ab intuitibus non sint conceptibiles. Ob id cum loquimur de contradictoriis, ut de duobus extremis mutuo se se formaliter excludentibus loquimur, quorum alterum est negatio, alterum res negata; & consequenter perinde apud nos est dicere, rem non esse, &

& esse eius negationem; sicque passim dicimus existere negationem rei, ubi res negata non existit, nimirum in tali tempore, in tali loco, in tali subiecto, &c. iuxta dicta *num. precedente*. Sic chymararum impossibilium necessarias dicimus negationes; & contra verò rerum necessariarum impossibiles negationes vocamus. Et vniuersum, quoties rigorose loquendo aliquid erat rebus negandum enunciatione negatiua, seu remotiua, toties illius negatio eis indiscriminatim solet attribui enunciatione affirmatiua, seu positiua. Qui omnes nihilominus loquendi modi per æquiualentiam sunt veri, ut ex dictis liquidum est. Ob id claritatis, & aliis morem gerendi gratia, eisdem nos indiscriminatim in nostris operibus vtetur, nisi aliud materia postulauerit. Hinc protestantes per illos nos doctrinæ statuta *quæst. precedente*, ne minimum quidem intendere derogare,

QVÆSTIO V.

Quenam propositiones euidenter, aut aliàs certa, seu per se nota, seu demonstrata ex terminis huius disputationis in superioribus expositis eliciantur tum inter se tum cum terminis precedentis collatis?

81 **Q**uia materia præsentis disputationis fere metaphysica est, ut principio dicebam, oportuit quætionem hanc instituire, iuxta methodum præstitutam in præfatione ad lectorem. Cui responderetur; propositiones, quas inquiri, esse sequentes.

Propositio 1.

82 **I**mpossibile est aliquid simul esse, & non esse. Impossibile est etiam aliquid simul neque esse, neque non esse. Tum necesse est quodlibet aut esse, aut non esse. Necesse est etiam quodlibet aut deesse, aut non deesse (sumpto deesse pro non esse).

Coniungo sub vna propositione hæc quatuor principia. Tum quia in idem fere recidunt æquiuolenter. Tum quia ad explicandam eorum naturam oportet illa inuicem comparare. Primum tradit Aristotel. *lib. 4. Metaph. cap. 3. text. 8.* his verbis *Idem enim simul esse, & non esse in eodem secundum idem est impossibile*. Additque esse omnium principiorum firmissimum, atque certissimum. Atque omnes demonstrantes in illud tandem suas propositiones deducere, utpote quod omnium dignitatum seu principiorum principium est. Tertium tradit in eodem *lib. cap. 7. text. 27.* dum ait. *Verum neque inter contradictiones quidquam medium esse contingit. Sed necessarium aut dicere, aut negare vnum de vnoquoque.* Quorum amborum mentionem etiam facit *lib. 1. post. cap. 3. text. 26. & 27.* his ferme verbis. *Impossibile est idem simul affirmari, & negari de eodem. Necesse est idem affirmari, vel negari de eodem.* Secundum autem, & quartum principium in primo, & tertio continetur, ut iam expono.

83 **E**tenim huiusmodi principia in natura extremorum contradictionis, qua talium, fundantur immediate; eorumque subinde immediatas, atque per se notissimas proprietates enunciant. Dicuntur autem extrema contradictionis, seu contradictoria nega-

tio obiectiua, & id quod per illam negatur, seu remouetur, iuxta doctrinam statutam *quæst. 3. & 4. præsertim num. 70. & 80.* Quæ quidem extrema ita iuxta *ibidem* dicta opponuntur, ut quoduis eorum æquiuolenter, nostroque modo concipiendi suapte natura & essentia sit formalis exclusio, ablatio, siue remotio alterius, & consequenter cuiusvis exclusio, ablatio siue remotio alterius sit formalis positio. Hinc autem fit primum quoddam nequeat vnum contradictionis extremum esse, quin desit alterum, atque adeo, quod nequeant ambo simul esse, & consequenter, quoddam sit impossibile aliquid simul esse & non esse prout fert primum principium. Aliquid namque simul esse, & non esse, esset simul esse ambo contradictionis extrema. Secundum fit, quod nequeat deesse vnum contradictionis extremum, quin sit alterum. Atque adeo quod nequeant ambo simul deesse, & consequenter, quoddam sit impossibile aliquid simul neque esse neque non esse, prout fert principium secundum. Aliquid namque simul neque esse, neque non esse, esset simul deesse ambo contradictionis extrema. Tertium fit, quod nequeat non esse contradictorium positium, si deest negatiuum, & vice versa. Atque adeo, quod sit necesse alterutrum eorum esse. Et consequenter, (quod est idem) quod sit necesse quodlibet aut esse, aut non esse, prout fert principium tertium. Quartum fit quod nequeat non deesse contradictorium positium, si est negatiuum, & vice versa, atque adeo quod sit necesse alterutrum eorum deesse. Et consequenter (quod est idem) quod sit necesse quodlibet aut non esse, aut non non esse, prout fert principium quartum. Vnde apparet quatuor posita principia aliter sic breuius offerri posse. *Impossibile est, utrumque contradictorium simul esse. Impossibile est utrumque contradictorium simul deesse. Necesse est alterutrum contradictorium esse. Necesse est alterutrum contradictorium deesse.*

Quæ cum ita sint colligo primum. Duo priora 84 principia, quamuis formaliter sint duo: quatenus tam ex parte intellectuum nostrarum, quam ex parte conceptuum obiectuorum diuersitatem habent. Equiuolenter tamen esse vnum & idem, quatenus veritas obiectiua per vtrumque enunciata vna est, & eadem à parte rei. Differunt enim tantum sicut differunt propositio affirmatiua vnius extremi contradictionis, & negatiua alterius. De quibus æquiuolenter esse eandem ex dictis *quæst. 3.* constat. Etenim cum positio vnius extremi contradictionis sit ablatio alterius, & è conuerso, ut dictum est, qui vtrumque simul adstruit, eo ipso aufert simul vtrumque atque ita hæc propositiones. *Vtrumque contradictorium est. Neutrum contradictorium est, & similes, æquiuolentes sunt.* Quo fit, ut duo priora dicta principia æquiuolentia, vel (quod est idem) vnum æquiuolenter sint. Tantumdemque eodem iure venit dicendum de duobus posterioribus inter se comparatis. De eis nihilominus ob diuersitatem, quam habent formalem, tanquam de distinctis, quoties opus fuerit loquemur.

Secundum colligo. Duo priora dicta principia 85 magis distingui à duobus posterioribus, & vice versa, quam inter se: quia duo priora veritatem quandam negatiuam enunciant, nempe impotentiam subiecti ad vtrumque contradictorium. Duo verò posteriora veritatem quandam positiuam, nempe necessitatem subiecti ad alterutrum contradictorium. Adeo tamen euidenter, & immediate hæc due veritates mutuo se inferunt, mutuoque inter se connectunt.

conneſtuntur, vt alterutra in alterâ contineri virtualiter dici poſſit loquendo logicè. Ex eo enim quod ſubiectum eſt impotens ad habendum vtrumque contradictorium, conſeſtim fit eſſe neceſſitatum ad carendum alterutro, & vice verſâ. Pariterque ex eo quod ſit impotens ad carendum vtroque ſequitur neceſſitatum eſſe ad habendum alterutrum, & è conuerſo. Quomodo autem iſta principia ſimultanea inter ſe ſint, etiamſi alia poſitiua ſint & alia negatiua ex dicendis poſtmodum apparebit.

86 Tertio colligo aliud principium, quod ſuprà addidit Ariſt. nempe *impoſſibile eſt dari medium inter duo contradictoria*. in illud ſecundum recidere. *Impoſſibile eſt vtrumque contradictorium ſimul deeſſe*. Quia non poſſe dari medium inter duo contradictoria idem eſt, ac non poſſe vtrumque ſimul ita deficere, vt detur aliud quidpiam loco vtriuſque.

87 Adnotare tamen oportet. Tamenſi dicta principia ſumpta abſolute, ſeu prout in ſtatu abſoluto, veriſſima iuxta, atque euidentiffima ſint. At ſi ſumantur conditionate, ſeu prout in ſtatu conditionato, ſapiffimè falſificari niſi eis aliquid adiciatur, quo, & in tali quoque ſtatu, atque adeo porſus vniuerſaliter vera ſint. Quamquam enim veriſſimum ſit, loquendo abſolute, non poſſe vtrumque contradictorium aut ſimul eſſe, aut ſimul deeſſe. Neceſſèque ſubinde eſſe vt ſit vnum, & deſit alterum. Falſum tamen id ipſum eſt, loquendo ex hypotheſi, quod eſſet, aut quodd deeſſet, vtrumque, quia vere, ſi eſſet vtrumque, eſſet vtrumque, & poſſet eſſe, verèque ſi deeſſet vtrumque deeſſet, vtrumque, & poſſet deeſſe. Subindèque verè etiam, non eſſet neceſſe, vt eſſet vnum, & deeſſet alterum, ſi aut eſſet vtrumque, aut deeſſet vtrumque. Ratio autem eſt, quia licet quoduis ex contradictoriis ſuo preceptu ſit formalis excluſio alterius: atque adeo non poſſit non excludere illud etiam in ſtatu conditionato, & conſequenter ex vi poſitionis vnius ſequatur neceſſario in omni ſtatu defectus alterius, aliunde tamen in ſtatu conditionato poteſt etiam neceſſario ſequi ex vi hypotheſis eiudem poſitio, atque adeo eſſe conditionate verum illud ſimul eſſe, & non eſſe. Vnde id hæc propoſitione abſque omni dubio veriſſima. *Si ſimul exiſterent duo contradictoria, ſimul exiſterent duo conditionate vnius contradictorij ſequatur non exiſtentia conditionata alterius, indeq; præciſe propoſitio adſtrucens vtriuſque exiſtentiam videatur falſificari aliunde tamen ex vi hypotheſis adſtruitur exiſtentia eiudem, quo ſit, vt talis propoſitio ſimpliciter, & vndequeque ſit vera. Itaque verum eſt ſimpliciter exiturum vtrumque contradictorium vtrumque exiſteret Tamenſi etiam ſit verum neutrum contradictorium exiturum, ſi vtrumque exiſteret, quia quoduis ex ſe excluderet alterum. Nec mirum cum exiſtere vtrumque, & neutrum exiſtere idem ex parte obiecti ſit, vt conſtat ex dictis. Tantumdèque dicendum eſt de quâuis aliâ propoſitione conditionatâ, quæ ſub conditione impoſſibili verè affirmat fore ſimul duo contradictoria, qualis eſt. *Si exiſteret ſecundus Deus, exiſterent duo contradictoria*, & ſimiles.*

88 Igitur vt prædicta principia vniuerſaliter valeant etiam pro ſtatu conditionato aliqua particula exceptiua adicienda eſt, quæ omnimodis excludat veritatem obiectiuam alterius contradictorij in conſortio alterius. Si enim dicas. *Impoſſibile eſt idem ſimul eſſe, & non eſſe ſimpliciter*. Vt

ſenſus ſit. Impoſſibile eſt idem ita eſſe, vt ex nullo capite ſit verum non eſſe; & ſimul ita non eſſe, vt ex nullo capite ſit verum eſſe. Tunc tale principium pro ſtatu etiam conditionato erit veriſſimum, atque certiffimum: quia veriſſimè, atque certiffimè eſt impoſſibile ita eſſe aliquid conditionatè, vt ex nullo capite ſit verum non eſſe, & ſimul ita non eſſe, vt ex nullo capite ſit verum eſſe. Inde enim fieret, vt tale obiectum conditionatum abſolute eſſet ſimul verum, & non verum, id eſt abſolute affirmabile, & non affirmabile verè, atque ideo ſimul à Deo iudicabile, & non iudicabile, quod veriſſimè, atque certiffimè impoſſibile eſt. Pariterque philoſophandum eſt de alijs principiis. Videantur ad rem dicta ſuprà diſp. 3. quaſt. 4.

Hic dubitant aliqui an principium illud. *Impoſſibile eſt idem ſimul eſſe, & non eſſe*. Verè ſit primum omnium principiorum, in quod tandem demonſtrationes omnium ſcientiarum deducantur, vt dixit Ariſt. libro 4. *Metaph. cap. 3. citato*. Negat nonnulli apud Soar. diſputatione 3. *Metaph. ſect. 3.* cenſentes eſſe primum alterum. *Neceſſe eſt quodlibet aut eſſe, aut non eſſe*, eo quod hoc affirmatiuum eſt; illud negatiuum, & omnis negatio ſupponit prædicatum poſitiuum, in quo fundetur. Soar. verò diſtinguens duplex genus demonſtrationum oſtenſum ſcilicet, & deducens ad impoſſibile dicit in priori genere non eſſe dictum principium totius *Metaphyſicæ*, nedum omnium ſcientiarum primum. Benè tamen in poſteriori, cui ego quoad hanc ſecundam partem conſentio; eo quod omnis demonſtratio cuiuſvis ſcientiæ deducens ad impoſſibile vſque ad principium dictum deducatur, neceſſe eſt; Siquidem id ſolum eſt ſimpliciter impoſſibile, quod ſecum fert duo extrema contradictoria, vt demonſtrabitur *inferius diſputatione 11.* Quoad primam verò partem dico intra genus demonſtrationum oſtenſum dictum principium non eſſe prioritate principij primum totius metaphyſicæ, nedum omnium ſcientiarum: quia non omnes, imò pauciſſimæ demonſtrationes oſtenſuæ metaphyſicæ reſoluntur in illud. Eſſe tamen vnum ex primis totius *Metaphyſicæ* prioritate vniuerſalitatis, vtpote, quod de ſubiecto vniuerſaliſſimo omnium, quale eſt quidlibet concepiibile, ſiue poſſibile, ſiue impoſſibile, vnam ex primis eius proprietatibus prædicat, nempe eſſe impotens ad ſubeunda ſimul duo extrema contradictoria, hoc eſt, ad ſe exercendum ſimul per duos actus contradictorios, quæ proprietates in naturâ potiſſimum ipſorum contradictoriorum fundatur, eorundemque ſubinde etiam proprietates eſt: ab eiſdem enim fundamentis denominantur immediatè ſubiectum quidem impotens ad ſufferenda ſimul duo contradictoria, & ipſa contradictoria impotentia ad conueniendum ſimul ſubiecto. In quibus eiſdem fundamentis nititur immediatè principium alterum poſitiuum, quo prædicatur de eodem ſubiecto, neceſſitatum eſſe ad alterutrum ex extremis contradictorijs, de quouſque horum neceſſitatum eſſe ad conueniendum ſubiecto ex hypotheſi defectus alterius. Vnde patet duo ille principia. *Impoſſibile eſt idem ſimul eſſe, & non eſſe*. *Neceſſe eſt quodlibet aut eſſe, aut non eſſe*, quibus alia duo principia æquivalentia ſunt, immediatè naſci ex eſſentiâ contradictoriorum extremorum relatè ad ſubiectum, cuius actus ſunt ipſa extrema; atque ita etſi ſit alterum poſitiuum, & alterum negatiuum, neutrum

trum prius altero, sed inuicem simultanea esse, & consequenter utrumque ex primis totius Metaphysicæ prioritate vniuersalitatis, vtpote, quæ subiecto conueniunt vniuersalissimo omni iuxta nuper dicta.

90 In istis autem duobus principiis illa alia duo logicorum fundantur *Impossibile est duas propositiones contradictorias aut simul veras, aut simul falsas esse. Necessè est, vt ex duabus propositionibus contradictoriis altera vera sit, & altera falsa.* Quod apud omnes in confesso, & ex dictis a nobis *supra disp. 3. q. 5.* conspicuum est.

Propositio 2.

91 Positio cuiusvis ex extremis contradictoriis suo pte conceptu formalis est alterius exclusio, siue defectus, siue remotio. Et è conuerso, cuiusvis exclusio, siue defectus, siue remotio formalis est alterius positio.

Dicuntur autem extrema contradictionis, seu extrema contradictoria, vt nuper notauimus, negatio obiectiua, & id, quod per illam negatur. Quo tamen pacto talia ea sint (vt in propositione asseritur) per quamdam solum æquiualentiam, & nostro modo concipiendi; eo quod extremum negatiuum à parte rei prorsus est nihil, eiusque veritas obiectiua potius in non positione, quam in positione alicuius stat, ex dictis in *superioribus* præsertim *num. 70. 80. & 83.* constat, quæ ad rem recolenda. Quomodo etiam pleraque extrema apud nos contradictoria, ex parte rerum fundamentaliter tantum contradictoria sunt, non formaliter, quatenus fundamenta eorum ex parte rerum entia sunt purè positiua, positiue solum ab intuentibus cognoscibilia, non verò entia, & negationes, quæ tum positiue, tum negatiue ab intuentibus etiam cognoscibilia sunt, ex dicendis *infra disp. 11.* constabit. Impresensiarum verò de omnibus est idem censendum, ob omnium, quod ad rem attinet, æquiualentiam.

Propositio 3.

92 Quodlibet ex suppositione, quodd est, necessè est esse. Tum quodlibet ex suppositione, quodd non est, necessè est non esse.

Hæc propositio duo posita principia continens, axioma est non minus celebre, nec minus per se euident, quam prima; insuperque demonstrari per illam potest. Nam si facta, & retenta suppositione, quodd quidpiam est, non esset, aut, quodd quidpiam non est, esset. Id simul esset, & non esset contra dictam *proposit. 1.* sequuntur autem ex duobus istis principiis hæc alia duo. *Ex suppositione, quodd aliquid est, impossibile est non esse. Ex suppositione, quodd aliquid non est, impossibile est esse.*

Propositio 4.

93 Essentia composita, & aggregatum omnium partium, ex quibus componitur, idem omnino sunt.

Hæc propositio apud omnes est certissima, satilque euident ex ipsis terminis. Sed est notandum essentiam compositam bifariam vsurpari posse, substantiue scilicet, & adiectiue. Substantiue dicitur accipi, quando omnes ex æquo partes eius directè, & in recto accipiuntur. Adiectiue verò, quando aliqua pars eius directè, & in recto, reliquæ autem indirectè, & in obliquo, siue de connotato accipiuntur; & priori quidem modo sumpta dici-

Pharm. Scient. Tom. I.

tur essentia per se (qualis est semper essentia simplex, seu non composita) posteriori modo sumpta dicitur essentia per accidens, iuxta definitiones *q. 2.* traditas ex Arist. Igitur essentia per se aliud non est ab aggregato omnium suarum partium substantiue sumptarum essentia autem per accidens aliud non est ab aggregato omnium suarum partium sumptarum adiectiue. Quo fit, vt essentia sumpta vniuersè, & aggregatum omnium partium, ex quibus ea componitur, idem omnino sint, vt propositio nostra fert. Appello autem partem essentiae omne illud, quod quoquo modo intrinsecè constituit ipsam.

Propositio 5.

94 Essentia composita aut ex partibus habentibus esse in eodem tertio, aut ex partibus habentibus esse in diuersis considerari potest composita.

Sermo est in propositione de omni essentia composita, siue ea sit essentia per se, siue essentia per accidens, iuxta dicta *proposit. 4.* Est autem propositio certissima: quia essentiam compositam dicimus vniuersè aggregatum quoduis ex partibus quoquo modo coalescens. Compertum est autem considerari posse aggregatum coalescens ex partibus aut habentibus esse in eodem tertio, hoc est, in eodem statu, in eodem tempore, in eodem loco, in eodem subiecto, & si quæ sunt alia, in quibus essentia esse, siue habere esse dicuntur; aut habentibus esse in diuersis, vt si vna pars in statu tantum quidatiuo habeat esse, alia in statu existenti. Tum vna in hoc tempore, alia in illo; vna in isto loco, alia in alio &c.

Propositio 6.

95 Quoties subiectum prædicationis est aliqua essentia per se composita, omnibus partibus eius ex æquo tribuitur prædicatum, cum prædicatio est affirmatiua, pariterque detrahatur, cum est negatiua, non verò aliquibus, aut aliqui tantum præ aliis; idque, siue tales partes distributiue, siue collectivè capiantur.

Hæc propositio ab experientia est euident bene obseruanti modum, quem nos iudicandi & prædicandi habemus; rationeque insuper manifesta monstratur experientia supposita. Certum namque est nos modum quemdam fixum habere apprehendendi, atque significandi subiectum, vt ei possimus per iudicium perque externam enunciationem tribuere, vel detrahere prædicatum, qui quidem modus est apprehendendi, & significandi subiectum directè, & in recto, vt aiunt, prout experientia monstrat. Deinde est certum, quoties modo isto, nimirum directè, & in recto plura ex æquo apprehendimus, significamusve ex parte subiecti, proindeque subiectum prædicationis est aggregatum plurium dicens ex æquo illa omnia directè, & in recto non posse nos aliquibus eorum præ cæteris tribuere, vel detrahere prædicatum, aut iudicio, aut enuntiatione, sed omnibus necessario, vel nullis tribuendum, aut detrahendum esse; idque, siue ea distributiue, siue collectivè capiantur. Ratio est aperta: quia cum omnia, & singula eodem omnino modo supposita sint prædicato, non est cur aliquibus præ aliis tribuatur, vel detrahatur prædicatum aut iudicio, aut enuntiatione. Deinde experientia conuincit. Si enim

S semel

semel ita iudices, aut enuncies: *Omnis homo currit*, aut, *collectio omnium hominum existit*, tribuendo scilicet cursum omnibus hominibus distributiue, aut existentiam omnibus collectiue, vel ita. *Omnis homo non currit*, aut *collectio omnium hominum non existit*, detrahendo cursum omnibus hominibus distributiue, aut existentiam omnibus collectiue, nequitiam tibi integrum erit eadem semper apprehensione, aut significatione subiecti retenta, aliquibus tantum hominibus præ aliis cursum, aut existentiam tribuere, valde trahere iudicio, vel enuntiatione: alioquin hæc propositio: *Omnis homo currit*, nullatenus eius significatione variata, modò de omnibus hominibus, modo de aliquibus tantum cursum affirmaret. Pariterque negaret hæc *Omnis homo non currit*, similiterque hæc, *collectio hominum existit*, modò de tota hominum collectione, modò de parte eius dumtaxat affirmaret existentiam; hæcque negaret, *Collectio omnium hominum non existit* citra omnem omnino variationem significationum suarum, quod patet impossibile esse.

96 Ex his propositio venit sic demonstranda. Essentia per se composita aggregatum quoddam est plurium partium dicens ex æquo illas omnes directe, & in recto, atque aded substantiue, ut constat ex eius definitione tradita q. 2. Sed quoties subiectum prædicationis est aggregatum plurium dicens ex æquo illa omnia directe, & in recto, non potest non omnibus illis ex æquo tribui prædicatum, aut detrahi iudicio, vel enuntiatione, idque siue distributiue illa, siue collectiue capiuntur; aliquibus enim præ aliis, aut tribui, aut detrahi est impossibile, iuxta modum, quem nos habemus intelligendi, ut *num. preced.* statutum est. Igitur quoties subiectum prædicationis, &c. Quod erat ostendendum.

97 Habet autem propositio locum, ut in ea dixi, tam pro casu, quo partes essentia composita, positaque pro subiecto prædicationis accipiuntur distributiue, quam pro casu quo collectiue. Quod ut clarius notescat, supponendum est primò. Tunc partes subiecti compositi sumi distributiue, quando prædicatum ita illis omnibus per affirmationem tribuitur, aut per negationem detrahitur, ut etiam singulis, cuiuslibetque illarum seorsim tribuatur, aut detrahitur. Tunc verò sumuntur collectiue, quando prædicatum integræ illarum collectioni, siue aggregato ita tribuitur, aut detrahitur omnino indiuisim, ut non tribuatur, aut detrahitur singulis, vel earum ulli seorsim. Qui proinde duplex modus sumendi partes subiecti compositi distributiue, & collectiue dumtaxat habet locum, quando illud est essentia per se; siquidem quando est essentia per accidens non omnibus partibus eius, sed vni tantum, connotatis reliquis, tribuitur, detrahiturque prædicatum, ut videbimus *proposit. seq.*

98 Secundò supponendum est, esse aliqua prædicata, quæ ita conueniunt re vera omnibus, & singulis partibus essentia per se composita distributiue sumptis, ut non conueniant eisdem collectiue sumptis, hoc est essentia ipsi sumptæ indiuisim. Et esse alia, quæ vice versa, ita conueniunt essentia sumptæ indiuisim, ut non conueniant singulis partibus eius distributiue sumptis. Prædicatum prioris generis est, *esse quid componens talem essentiam*, quod conuenit omnibus, & singulis partibus eius distributiue sumptis, ipsi verò essentia collectim, siue indiuisim sumptæ minimè, ut constat. Prædicatum verò posterioris generis est, *esse quid compositum ex omnibus talibus partibus*, quod toti essentia indi-

uisim conuenit, secus singulis eius partibus diuisim, siue seorsim, ut etiam constat. Aliaque plura sunt huiusmodi.

Tertiò supponendum est, esse alia prædicata præterea, quæ si conueniant omnibus, & singulis partibus essentia per se composita sumptis distributiue, non possunt non conuenire item essentia ipsi sumptæ indiuisim, atque etiam è conuerso. Tale est prædicatum existendi. Repugnat enim manifeste existere omnes, & singulas partes essentia, quin existat ipsa essentia; atque etiam è conuerso repugnat existere essentiam, quin existant omnes, & singula partes eius. Alia verò sunt prædicata, quæ si conueniant omnibus partibus distributiue sumptis, essentia per se composita non possunt essentia ipsi sumptæ indiuisim non conuenire, sed non vice versa. Tale est prædicatum potentis deficere. Repugnat enim aperte posse deficere omnes partes alicuius essentia, quin possit essentia ipsa deficere. At essentiam aliquam posse deficere, quin omnes partes eius possint deficere possibile est. Talis namque est essentia aggregati ex Deo, & creaturis, ut constat. Denique excogitari possunt prædicta alia (quo fiat combinatio adæquate) quæ si conueniant alicui essentia per se composita sumptæ indiuisim, non possint non omnibus partibus eius distributiue sumptis non conuenire. Non tamen è contra. Sed hoc prædicatum genus non videtur possibile.

Itaque combinatio sic adæquate fieri potest. Prædicatum absolutorum quædam conueniunt essentia simul, & eius partibus; quædam nec essentia, nec partibus; quædam essentia, & non partibus; quædam partibus, & non essentia. Prædicatum verò quali ex hypothesi quædam si conueniunt partibus, nequeunt non conuenire essentia; atque etiam è conuerso: quædam, si conueniunt partibus, nequeunt non conuenire essentia, non tamen è conuerso; quædam, si conueniunt essentia, nequeunt non conuenire partibus, non tamen è conuerso. Ad discernendum autem huiusmodi prædicatum genera regula certa generalis facile præscribi non potest. Quare eorum natura, essentiaque item, & partium eius naturas, ad quas comparantur, probe perspectis, quænam huius, & quænam alterius sint generis diiudicandum est. Quod sæpè nos præstabit in seq.

Propositio 7.

Quoties subiectum prædicationis est aliqua essentia per accidens ei soli parti, quam dicit directe & in recto, tribuitur prædicatum affirmatione, detrahiturque negatione, connotatis tamen per prædicatum cæteris talis essentia partibus quoad idem esse, secundum quod illa in ipsa essentia connotantur, siue indirecte, & in obliquo dicuntur.

Consonat hæc propositio doctrinæ traditæ supra disput. 2. quæst. 4. conclusi. 5. quæ ad rem recognoscenda est, probandaque venit potissimum ab experientia ipsa. Experimur enim aperte ei soli parti subiecti, quæ sumitur directe, & in recto, tribui prædicatum affirmatione, & detrahi negatione. Si namque dicas, *Leo Petri currit*, non Petro sumpto in obliquo, sed leoni sumpto in recto tribuis actum currendi, eidemque detrahis, si dicas, *Leo Petri non currit*. Similiter si dicas, *Petrus legens Roma libri est homo* nec lectioni cadenti obliquo sub conceptu legens nec libro, nec Romæ sumptis etiam oblique, sed soli Petro sumpto in recto tribuis actum essendi homo, & in cæteris pariter. Ob id apud Gramma

Grammaticos suppositum verbi semper ponitur in nominatio, qui est casus rectus. Constat autem apud Grammaticos de solo supposito verbi dici ipsum verbum; atque adeo apud Logicos de solo subiecto directo respondente supposito venire dicendum predicatum respondens verbo, iuxta dicta in ea q. 4. *Consect.* 1. Quae omnia notissima sunt.

102 Cum igitur essentia per accidens aggregatum quoddam sit plurium partium dicens directe, siue in recto vnam earum, & ceteras indirecte, siue in obliquo, atque adeo adiectiue, iuxta definitionem traditam q. 2. planè consequitur; quoties subiectum praedicationis est aliqua essentia per accidens, ei soli parti, quam dicit directe, & in recto, tribui praedictum affirmatione, & detrahi negatione, quae nostrae propositionis prima pars est.

103 Secunda autem. Connotari scilicet per praedictum ceteras talis essentiae partes, quoad idem *esse*, secundum quod illa in ipsa essentia connotantur, siue indirecte, & in obliquo dicuntur, inde planè monstranda venit: quia cum praedictum (vt potè, quod est actus subiecti, aut actum subiecti includit in se, iuxta dicta in eo *Consect.* 1. *nuper citato* nō possit non connotare subiectum ipsum quoad *esse* saltem eius quiditatum, vt constat ex doctrinā statutā *disp.* 8. q. 4. *proposit.* 2. nec potest non connotare terminos alios per ipsum subiectum connotatos. Connotatio quippè coniunctio quaedam est extremi connotantis cum connotato; repugnat autem primum coniunctum esse cum secundo prout coniuncto cum tertio, quin primum etiam sit coniunctum cum tertio, vt est notissimum.

104 Hinc autem fit primò, non posse nos affirmare expresse, & formaliter praedictum de subiecto prout connotante terminos alios, siue prout subest illis, quin simul eadem affirmatione affirmemus tacite, & virtualiter terminos ipsos connotatos, quoad illud ipsum eorum *esse*, secundum quod sunt connotati. Quoniam, qui expresse, & formaliter affirmat, quodpiam habere *esse* coniunctum cum *esse* alterius, consequenter affirmat tacite, & virtualiter, & alterum habere *esse*.

105 Secundo fit bene posse nos negare expresse, & formaliter praedictum de subiecto prout connotante terminos alios, quin tacite, & virtualiter negemus terminos ipsos quoad *esse*, secundum quod sunt connotati. Quia, qui negat expresse, & formaliter quidpiam habere *esse* coniunctum cum *esse* alterius, non eo ipso negat tacite, & virtualiter hoc alterum habere *esse*, quandoquidem dumtaxat negat coniunctionem extremi connotantis cū connotato, quae tam per defectum vnius, quam per defectum alterius potest deesse. Vide hac duo consecutaria fufius monstrata, & explicata, exemplisque illustrata *suprà disp.* 2. q. 4. *consect.* 5. *citato*.

106 Ex quibus, & ex praesente propositione, praeter alia, quae ibi intulimus, multa pro variis materiis scitu digna, & necessaria sequuntur breuiter inferenda. Sit primum. Ex eo quod actus conueniat subiecto, & ei tribuatur prout connotanti alios terminos, non sequi vt conueniat pariter, & tribuatur ipsis terminis, tamen non possit non illos connotare, aut respicere. Sic materia prout habens tales dispositiones vnitur formae, cui nō vniuntur dispositiones ipsae etsi ab vnione supponantur, atque ita connotentur. Sic agens physice elicit actionem prout excitatum, seu motum aliquā praeuiā motione physicā, vel morali, quae tamen motio actionem non elicit physice, etsi per illā cōnotetur, & in ceteris pariter.

107 Hinc secundò sequitur saepe esse verum amari, *Pharus Scient. Tom. I.*

aut odio haberi quidpiam prout subest aliquibus circumstantiis, siue prout illas connotans, quin verum sit amari, aut odio haberi circumstantias ipsas; tamen nequeat non esse verum eas connotari, atque adeo respici per actum amoris vel odij.

Vnde sequitur tertio verissimum esse à Deo odio haberi peccatum, tamen Deus nequaquam oderit libertatem pertinentem intrinsece ad conceptum realem peccati; pertinet enim ad illum in obliquo, & ex connotato; perindeque propterea est peccatum à Deo odio haberi, atque à Deo odio haberi actionem prauam prout, connotantem libertatem, siue prout subest illi.

Quarto sequitur saepe esse verum vnum extremum connotare aliud, atque adeo cum illo esse coniunctum, siue simul cum illo habere *esse*, quin ambo simul sint, siue habeant *esse* in eodem tertio, hoc est, in eodem statu, vel tempore, vel loco, vel subiecto &c. sed in diuersis; eo quod alterum non vtrunque, sed prout habens *esse* in vno tertio connotat alterum prout habens *esse* in alio vnde rursus fit, vt extremum connotans verè dicatur habere in eo tertio, in quo habet *esse*, denominationem oriundam ab extremo connotato, tamen hoc non habeat *esse* simul cum illo in eodem tertio: quoniam habere extremum connotans ibi talem denominationem, siue appellari, euadereque, siue esse ibi tale, vel tale à consortio extremi connotati, nihil est aliud, quam habere ibi illud suum *esse* prout connotans extremum alterum, quatenus habens alibi suum; seu, quod in idem recidit, nihil est aliud, quam habere illud ibi suū *esse*, habente extremum altero alibi suum.

Sic scientia diuina de obiecto futuro ab aeterno dicitur esse vera, tamen denominatio vera intrinsece claudat in suo conceptu reali, de connotato tamen, & in obliquo futurum obiectum: quia esse eam ab aeterno veram, aliud non est, quam eam existere ab aeterno, exituro eius obiecto in suā differentia temporis. Sic etiam, & ob eandem rationem hodie vere est propositio de obiecto contingente postea futuro. Sic hodie est homo dignus poenā à peccato antea commisso, tamen denominatio digni poenā in suo conceptu reali oblique includat ipsum peccatum, quod hodie iam non est: quia esse hominem hodie dignū poenā, re ipsa non est aliud, quam illud hodie habere *esse*, cum antea peccauerit. Sic hodie dies hodiernus est prior, quam crastinus, etsi in denominatione prioris de connotato inuoluitur crastinus dies, ob eandem rationem. Sic hodie est Matriti Petrus coniux Mariae à contractu in alio tempore, in alioque loco celebrato. Sic Ioannes est Toleti Episcopus hodie ab electione suā factā Romae anno praeterito. Paucissimae similia exempla occurrunt sexcenta, vt cunctis notissimum est.

Quam doctrinam satis profectò peruiam, & notam: quia quidam Recentiores ex nostris non bene aduertunt extraneo, nec parum ab omnium communi opinione alieno philosophandi modo hasce omnes denominationes adiectiuas, siue essetias per accidens extraneis constitutiuas componere, sollicitè sagunt, & anxie, veraque earū constitutiuas obliqua ab illis remouent contra existimationem communem. Quo verum sit omnes earum partes intrinsecas idem, siue in eodem tertio esse, in quo ille de suis subiectis verificantur, quasi illae compositae essent ex suis partibus non adiectiue, & vt essentiae quaedam per accidens, sed substantiue, & vt essentiae quaedam per se, quarum est proprium omnes omnino suas partes secum in eodem tertio, vbi esse dicuntur, semper habere, iuxta statim dicenda.

Propositio 8.

112 Vbiunque est aliqua res, ibidem esse eius essentiam necesse est, & vice versâ. Et vndeunque deest aliqua res, inde deesse essentiam eius necesse est, & vice versâ.

Dico *vbiunque* & *vndeunque*, sumptis his vocabulis latè pro quouis tertio, in quo res, earumque essentia dicuntur esse, ut est status, tempus, locus, subiectum &c. Quo etiam pacto hæc, & similia aduerbia deinceps viurpabo compendij causâ: igitur propositio sic intellecta certissima est: quia cum res, & eius essentia sint prorsus idem, iuxta definitiones statutas *suprà* q. 1. & 2. si alicubi esset aliqua res, & ibi non esset eius essentia, vel vice versâ, ibi vtique esset simul ipsa res, & non esset contra *proposit.* 1. Et si alicundè deesset aliqua res, & inde non deesset eius essentia, vel vice versâ: inde vtique simul deesset, & non deesset ipsa res, contra eandem propositionem primam. Est autem sermo in propositione de essentia vnicuique rei proportionatâ, de quâ absolute verum est idem esse cum illâ, nempe de essentia per se, si res sit ens per se, seu quidpiam substantiue sumptum; & de essentia per accedens, si res sit ens per accedens, seu quidpiam sumptum adiectiue, iuxta dicta in precedentibus.

Propositio 9.

113 Impossibile est aliquam essentiam compositam habere *esse*, quin omnes, & singula partes eius habeant *esse*, & è conuerso: Impossibile est omnes, & singulas partes essentia composita habere *esse*, quin habeat *esse* essentia ipsa.

Hæc propositio ex terminis ipsis est satis euidens quia prædicatum habendi *esse*, siue essendi euidenter est de genere eorum, quæ non possunt conuenire essentia composita, quin omnibus, & singulis partibus eius conueniant, & vice versâ, iuxta dicta *proposit.* 6. *sub finem*. Sed declarari insuper potest, atque etiam demonstrari. Et primum quoad primam partem: quia dum pars essentia non habet *esse*, nihil aliud præter residuum ex pertinentibus intrinsecè ad talem essentiam potest habere *esse*, quandoquidem illa ex solâ eâ parte, quæ non habet *esse*, ex talique residuo consideratur composita. At tale residuum non est essentia, cum sit ab eâ distinctum vt quid inclusum ab includente, vt est notissimum: ergo dum pars essentia non habet *esse*, nequit essentia habere *esse*. Fieret enim, vt dum pars essentia non habet *esse*, nihil & simul aliquid ex pertinentibus intrinsecè ad talem essentiam haberet *esse* præter dictum residuum, contra *proposit.* 1. siquidem essentia & est aliquid distinctum à dicto residuo, & est aliquid ex pertinentibus intrinsecè ad se. Concluditur ergo essentiam compositam nequam posse habere *esse*, dum aliqua pars eius *esse* non habet, atque aded, quin habeant *esse* omnes, & singula. Breuius aliter. Impossibile est, aliquod totum habere *esse* sine suis partibus. Vt per se est notissimum. Ergo & aliquam essentiam compositam habere *esse* sine suis. Quæ erat prima pars ostendenda propositionis.

114 Secunda autem sic ostenditur: quia habentibus *esse* omnibus partibus essentia non potest quidpiam deficere, seu non habere *esse*, nisi hoc ab omnibus illis, & singulis adæquate distinctum sit vt est notissimum. Si enim illis omnibus permanentibus, aliquid inadæquate saltem identificatum cum aliqua earum deficeret hæc simul deficeret, & non

deficeret, contra *proposit.* 1. sed essentia non est quidpiam adæquate distinctum ab omnibus, & singulis suis partibus, vt constat: ergo eis omnibus permanentibus, siue habentibus *esse* ipsam deficere, siue non habere *esse* impossibile est.

Porro hæc propositio non solum in essentia per se composita, sed etiam in essentia per accedens loci habet. Quia licet hæc alicubi possit habere *esse*, quin habeant ibidem *esse* omnes partes eius, iuxta dicta *proposit.* 7. & postmodum iterum dicenda *proposit.* 11. At absolute loquendo, vt loquimur in præsentem propositionem, nullatenus potest essentia per accedens habere *esse*, quin omnes ite partes eius *esse* habeant, & vice versâ. Quandoquidem etiam essentia per accedens in suo conceptu adæquate, atque aded in suo *esse* omnium suarum partium *esse* complectitur, non quidem directè, vt essentia per se, sed partim directè, & partim de connotato, atque aded ad suam obiectiuam veritatem omnium etiâ suarum partium veritatem obiectiuam expolcit, vt planè constat ex dictis *proposit.* 7.

Propositio 10.

116 Impossibile est aliquam essentiam per se compositam alicui habere *esse*, quin omnes, & singula partes ibidem habeant *esse*, & vice versâ.

Hæc propositio præterquam quod etiam ex terminis est euidens, eodem insuper modo venit demonstranda, ac præcedens, cuius proinde demonstratio facillè ei ab vnoquoque applicari poterit, ne à nobis repetatur.

Itaque nequit essentia per se composita *esse* in aliquo statu, aut tempore, aut loco, aut subiecto &c, quin in eodem sint omnes, & singula partes eius, & è conuerso: nequeunt omnes, & singula partes essentia per se composita *esse* in aliquo statu, aut tempore, aut loco, aut subiecto &c. quin in eodem sit ipsa essentia.

Propositio 11.

118 Essentia per accedens benè potest habere *esse*, siue *esse* alicubi, quin sint, siue habeant *esse* ibi omnes partes eius. Non tamen è conuerso.

Prior pars propositionis inde monstratur: quia essentia per accedens ibi cum veritate dicitur *esse*, vbi est ea pars, quam illa dicit directè; tamen non sint ibidem cæteræ partes, quas dicit de connotato, vt *proposit.* 7. ostentum est. Ergo benè potest essentia per accedens *esse*, siue habere *esse* alicubi, quin ibi sint, siue habeant *esse* omnes partes eius.

Secunda autem pars ostenditur: quia si omnes partes essentia per accedens alicubi, siue in eodem tertio sunt, non potest nō *esse* ibi ea pars, quâ illa dicit directè, vt est notū sed vbi est ea pars, quâ dicit directè essentia per accedens, ibi *esse* ipsam essentiam necesse est, vt constat etiam ex dictis *proposit.* 7. Ergo nequit fieri, vt omnes partes essentia per accedens alicubi, siue in eodem tertio sint, quin sit ibidem ipsa essentia.

Itaque benè potest cum veritate dici, passimque dicitur essentia per accedens *esse* in aliquo statu, aut tempore, aut loco, aut subiecto, &c. in quo non sunt omnes partes eius; oportet tamen illas *esse* in eo statu, aut tempore, aut loco, aut subiecto, in quo connotatur, prout multis exemplis est comprobatum dicta *proposit.* 7. Si verò omnes partes essentia per accedens sunt in eodem statu, aut tempore, aut loco, aut subiecto, &c. planum est non posse ipsam essentiam non *esse* in eodem.

Propositio

Propositio 12.

121 Impossibile est aliquam essentiam deficere, siue non habere *esse*, quin vel ipsa tota, vel aliqua pars eius deficiat, siue non habeat *esse*.

Hæc propositio vniuersalissima est, in omniq; essentia locū habet, & demonstratur facili. Quoniam vel est essentia simplex, vel composita ex partibus? Si simplex, impossibile est eam deficere, quin tota ipsa deficiat, vt patet; aliās deficeret simul, & non deficeret contra *prop. 1.* Si composita; aliqua saltem pars eius deficere debet, vt deficiat ipsa. Alioquin habentibus *esse* omnibus, & singulis partibus eius; atque adeo non deficientibus, ipsa non haberet *esse*, atque adeo deficeret contra *prop. 9.*

Propositio 13.

122 Quoties aliqua pars essentia composita deficit, siue non habet *esse*, & ipsam essentiam deficere, siue non habere *esse* necesse est.

Est clarum: Quia si deficiente aliquā parte essentia composita, essentia ipsa non deficeret, fieret, vt talis essentia composita haberet *esse*, quin omnes, & singula partes eius haberent esse contra *prop. 9.*

123 Quod si ad defectum vel vnus tantum partis essentia composita deficere ipsam essentiam, necesse est, potiori iure necesse erit, deficere ad defectum plurium, aut omnium, vt constat.

Propositio 14.

124 Impossibile est aliquam essentiam per se compositam alicubi non habere *esse*, siue inde deficere, quin vel ipsa tota, vel aliqua pars eius ibidem non habeat *esse*, siue inde deficiat.

Quoniam alioquin habentibus ibi *esse*, atque adeo inde non deficientibus omnibus, & singulis partibus essentia per se composita, ibidem non haberet *esse*, atque adeo inde deficeret essentia ipsa contra *prop. 10.*

Propositio 15.

125 Quoties aliqua pars essentia per se composita alicubi non habet *esse*, atque adeo inde deficit, & ipsam essentiam ibidem non habere *esse*, indidemque deficere, necesse est.

Fieret enim ex opposito, vt aliqua essentia per se composita alicubi haberet *esse*, quin ibidem haberent *esse* omnes, & singula partes eius, contra *propos. 10.*

126 Vnde patet potiori iure necesse esse, vt inde deficiat essentia per se composita, vnde deficiunt aut plures, aut omnes partes eius.

Propositio 16.

127 Vt aliqua essentia per accidens cum veritate dicatur alicunde deficere, non est necesse, vt aliqua pars eius deficiat indidem.

Dummodo enim aliqua pars eius deficiat alicunde, inde vbi diceretur ea *esse*, diceretur deficere. Sic propositio affirmans obiectum aliquod cras extitutum, hodie non erit vera, hodieque proinde deficiet veritas eius, ex eo præcisè, quod tale obiectum non sit cras extitutum, quantumvis hodie nihil deficiat eorum, quæ existerent hodie si illa esset vera. Recognosce doctrinam traditam *propos. 7.* 9. & 11.

Pharus Scient. Tom. 1.

Propositio 17.

Vndecumque deficiat aliqua pars essentia per accidens, necesse est ipsam essentiam absolute deficere.

Supponitur enim talem partem prout habentem *esse* ibi, vnde deficit, pertinere ad talem essentiam; atque ita in ordine ad illam componendam absolute deficere, eo ipso, quod inde deficit, etsi permaneat alibi. Constat autem ex *propos. 13.* quoties aliqua pars essentia composita deficit absolute loquendo, non posse non etiam deficere essentiam ipsam.

Propositio 18.

Quoties partes essentia per se composita in diuersis tertiis habent *esse*, iuxta doctrinam statutam *propos. 5.* neque in eorum vilo, neque in illis omnibus, aut in aliquibus distributiuè sumptis habet *esse* talis essentia sumpta indiuisim. Habet tamen illa *esse* in omnibus per quamdam distributionem accommodam.

Prior pars propositionis inde monstratur: quia ex opposito fieret, vt essentia per se composita alicubi haberet *esse*, vbi omnes, & singula partes eius *esse* non habent contra *propos. 10.* Posterior autem pars inde constat: quia habere *esse* talem essentiam in omnibus prædictis tertiis per quamdam distributionem accommodam, nihil est aliud, quam partes eius ita esse distributas per talia tertia, vt singula in singulis, siue vnaquæque in suo diuerso à reliquis habeant esse.

Ex hac propositione sequitur primò eiusmodi essentiam indiuisim sumptam in nullo tertio, atque adeo nullibi habere *esse*, loquendo cum rigore: quia nullum est tertium, in quo tota illa habeat *esse*. Absolute tamen loquendo alicubi dicitur esse, quatenus per sui distributionem accommodam in omnibus illis tertiis est, in quibus sunt distributa omnes partes eius.

Secundò sequitur; quoties eiusmodi essentia deficit ad defectum alicuius partis sui, iuxta *propos. 13.* ita eam deficere, vt necvnde indiuisim sumpta deficiat rigorosè loquendo, tametsi alicunde deficiat ea pars, ad cuius defectum illa deficit: quia, quod nullibi esset, si esset, necvnde deficit, si deficit, sub eodem rigore sermonis. Absolute tamen loquendo alicunde dicitur deficere, quando deficit, nimirum ab aggregato eorum tertiorum sumpto indiuisim, in quo per distributionem accommodam suarum partium esset, si esset.

Propositio 19.

Id, quo præcisè deficiente, & cæteris omnibus per possibile, aut impossibile permanentibus, deficit quælibet essentia, aut est essentia ipsa, aut aliqua pars eius ipsam intrinsece constituens.

Vt hanc propositionem demonstrarem, pono id, ad cuius solus defectum essentia deficit, esse A. Et arguo sic primò. Impossibile est essentiam deficere, quin, vel ipsa tota, vel aliqua pars eius deficiat, iuxta *propos. 12.* Sed deficiente A præcisè, & cæteris omnibus per possibile, aut impossibile permanentibus, deficit essentia, vt supponimus: ergo A, vel est essentia ipsa, vel pars eius. Alioquin deficeret essentia, quin vel ipsa tota, vel pars eius deficeret, contra eandem *propos. 12.* Secundò

S 3 aliter.

aliter. Si A non esset, vel essentia ipsa, vel pars eius (quo casu necessario esset A aliquid adequatè distinctum ab ipsa essentia, ut constat) & nihilominus solo A deficiente, deficeret essentia, ut supponitur, fieret ut deficiente solo A, non deficeret solum A contra *proposit.* 1. Siquidem deficiente solo A, deficeret insuper aliud ab ipso A adequatè distinctum, nimirum ipsa essentia, quæ deficit, uti supponitur, deficiente A.

133 Ex hac propositione sequitur primò demonstratio; fallam esse doctrinam illam, quam de connotatis appellant, quorundam Doctorum dicentium in denominationibus, quas nos semiextrinsecas per identitatem vocamus, iuxta dicta *disp.* 8. q. 3. *diuis.* 1. formam denominantem adequatè esse identificatam cum subiecto; indigere tamen eam extrinseca aliqua conditione, ut ipsi suum præbeat effectum formalem, quin vllomodo talis conditio ad talem effectum formalem, ad talemve denominationem pertineat intrinsecè. e. g. entitatem A per relationem similitudinis sibi adequatè identificatam reddi, seu denominari similem entitati B, dummodo tamen existat ipsa entitas B, & non aliter, quin sit propterea entitas B aliquid intrinsecè pertinens ad talem denominationem, sed tantum conditio quadam merè extrinseca, extrinseceque requisita, ut ipsa denominatio existat. Ita etiam dicunt decretum, quo Deus decreuit dare existentiam Antichristo futuro, & scientiam, quæ illum futurum videret, adequatè esse identificatam cum Deo, indigere tamen tanquam extrinseca conditione, quòd sit Antichristus fururus ad hoc, ut denominet Deum decernentem, & cognoscentem fore Antichristum; pariterque passim in similibus philosophantur. Verum, quam sit falsa hæc doctrina ex propositione demonstrata plane conuincitur. Si enim sola entitate B deficiente, in exemplo priori, & cæteris cunctis permanentibus, deficit essentia denominationis, quæ entitas A reddebatur similis ipsi B, non potest non, iuxta dictam propositionem, entitas B intrinsecè pertinere ad talem essentiam, ut quædam pars intrinseca eius. Tantumdemque dicendum venit in posteriori exemplo, & in quibusque aliis similibus.

134 Secundo sequitur vniuersè, quod quævis essentia indiget aliquo ad existendum, & non ut termino extrinseco alicuius connexionis, quam cum eo habeat, non posse non indigere illo, ut constitutiuo intrinseco sui: quia nequit tunc non esse verum, eo præcisè deficiente, talem essentiam defecturam. Est clarum: quia id quo essentia indiget ad existendum necessario debet esse aut constitutiuum, aut non constitutiuum essentia: iuxta *proposit.* 1. Sed non est non constitutiuum in casu, in quo loquimur: quia esset terminus extrinsecus alicuius connexionis essentia, quem casus ipse excludit. Igitur est constitutiuum; atque adeo eo præcisè deficiente, essentia deficeret. Vnde iterum redargui possunt connotatores commemorati: quia conditio illa, quam pro denominationibus semiintrinsecis extrinsecam ponunt, nullius connexionis eiusmodi denominationum est extrinsecus terminus; siquidem permanentibus cæteris omnibus, ipsa præcisè potest absolute deficere. Terminus autem extrinsecus connexionis absque defectu alterius entis à se distincti deficere nequit, ut constat, constabitque amplius ex dicendis *disp.* 14.

135 Tertiò speciatim sequitur contra quosdam Thomistas è numero connotatorum: quia materia, & forma possunt existere, quin existat compositum, siue physicum, ut homo, siue morale, ut sacramentum,

non posse non in tali composito includi id, ex cuius solius defectu deficit illud, materia, & forma persistentibus; & ipsi extrinsecam tantum conditionem ad compositi existentiam appellant. Quod aliter sic demonstrari potest. Existentibus materia, & forma præcisè, existunt duo, & non existit compositum: ergo compositum aliquid amplius est intrinsecè, quam hæc duo. Sed, quod est intrinsecè plus, quam duo, ut minimum debet esse intrinsecè tria. Ergo compositum ut minimum est intrinsecè tria. Et consequenter id, quod ad complendum ternarium deest, & cuius solius defectu deest compositum, nequit non esse vnum ex constitutiuis intrinsecis ipsius compositi. Deinde aliter demonstratur id ipsum. Compositum seu physicum, seu morale nihil aliud claudit intrinsecè præter materiā, & formam, iuxta aduersarios: ergo aggregatum coalescens ex solis materia, & forma idem est atque aggregatum omnium partium intrinsecè constituentium compositum. Est clarum: ergo quæcunque alia deficiant, impossibile est deficere essentiam compositi, existentibus materia, & forma, prout Aduersarij ipsi prætendunt. Nam ubicunque est aggregatum omnium partium, ex quibus quævis essentia composita est, ibi sit ipsa essentia necesse est, iuxta *proposit.* 10. Hicce duabus arguendi formis venit etiam propositio data vniuersaliter demonstranda pro casibus, in quibus essentia, de qua in illa est sermo, ex partibus composita sit.

Ex quibus patet contra Doctores commemoratos 136 intentionem ministri intrinsecè ad essentiam sacramenti spectare: quia ea sola deficiente, non est sacramentum, & aliquid genus vnionis à materia, & forma distinctum ad essentiam compositi physici: quia existentibus materia, & forma hominis absque omni vnione ab illis distincta, non existit homo. Patet similiter contra Scotistas confessionem penitentis, doloremque eius de peccatis ad sacramentum Penitentia intrinsecè spectare: quia deficiente confessione, aut dolore, & cæteris omnibus existentibus, tale sacramentum non existit. Pariterque in similibus philosophandum est.

Propositio 20.

Contradictorium eius, ad cuius solius positionem 137 essentia deficit, aut est essentia ipsa, aut pars eius.

Quia deficere essentiam ad illius solius positionem, & deficere ad defectum solius contradictorii eius, idem omnino est, cum idem prorsus sit ipsum poni, & eius contradictorium deficere, iuxta *proposit.* 2. Sed id, ad cuius solius defectum essentia deficit, aut est essentia ipsa aut pars eius, iuxta *proposit.* 19. Ergo contradictorium eius, ad cuius solius positionem essentia deficit, aut est essentia ipsa, aut pars eius.

Propositio 21.

Quidquid habet esse, quale est omne ens, aut à 138 se ipso habet illud, aut ab alio tanquam à principio efficienti habet acceptum.

Est clarum. Quoniam habens quidpiam aut à se ipso, aut ab alio habet necesse est. Habens autem esse ab alio aliter, quam ut à causa efficiente, perque effectione sui habere non potest. Ob id enim quidpiam de non esse ad esse trāsire aliter, quam per sui effectione impossibile est; ut ex se euidentissimè patet. Dicitur autem cautè efficiens principium influens esse

Disp. IX. De ente, essent exist. &c. Quæst. V. 211

esse in effectum, siue illi per affectionem dans *esse*. *Esse* verò, quod omne ens habere dicitur, aliud est essentiale, à quo vnumquodque dicitur *esse* id, quod de suo, siue ex conceptu suo obiectiuo est; aliud existentiale, à quo vnumquodque dicitur *esse*, existere in naturâ rerum. Quorum primum omnibus entibus etiam non existentibus conuenit in statu rerum quiditatio, siue obiectiuo; secundum solis existentibus in statu rerum existentia. Et quidem *esse* existentiale nullū ens habet à se prætervnu Deum optimum maximum, sed cuncta illud habent acceptum ab aliquâ causâ efficiente, secundum fidem. *Esse* verò essentiale quodammodo dicuntur habere à se, siue de suo cuncta entia intra statum quiditatum, seu obiectiuum, qui ab existentia eorum præcindit, prout *infra disp. 10.* explicabimus.

139 Porro idem ens habere *esse* à se, & simul ab alio impossibile est: quia illud ens dicitur habere *esse* à se, quod non habet tale *esse* acceptum ab alio. Illud verò dicitur habere *esse* ab alio, quod tale *esse* habet ab alio acceptum. Habere autem idem ens ali- quod *esse* simul acceptum, & non acceptum ab alio, planè est impossibile, iuxta *proposit. 1.* Ex quibus patet primò idem ens quoad idem sui *esse* nullatenus posse *esse* simul ens à se, & ens ab alio. Secundò patet omne ens à se, quâ tale *esse* ens non factum: quia omne ens à se, quâ tale *esse* habet non acceptum ab alio, omne autem ens factum, quâ tale *esse* habet acceptum ab efficientibus, quidem efficiens quidpiam illi dat *esse* per effectiorem, vt constat ex dictis. Tertiò patet omne ens ab alio, quâ tale, ab eo *esse* factum, à quo est, quia ab eo habet *esse* acceptum; aliter autem, quàm per effectiorem habere non potest, vt statim.

140 Hæc *propositio* cum suâ explicatione, aliaque nonnulla ex sequentibus ex parte saltem pertinent ad alias materias; oportet tamen eas per modum quorundam lemmatum hîc assumere pro aliis ex eis in sequentibus demonstrandis.

Propositio 22.

141 Aliquod ens se ipsum facere, sibiue ipsi per effectiorem dare *esse* impossibile est.

Hoc est principium ex terminis ipsis satis eu- dens, ampliùsque declaratur. Primò: quia cum *esse* in eo, quod facit suâ naturâ præsupponatur ad fa- cere, in eo autem, quod fit, postponatur, vt satis itidem ex terminis notum est; si aliquid faceret se ipsum, id quidem prius esset, quàm esset, quæ est contradictio in ipsis terminis. Secundò: quia si quid per effectiorem daret sibi *esse*, prius daret, quàm ha- beret, quod dabat; & ita daret, quod non habebat, quod pariter est implicatorium.

Propositio 23.

142 Integrum aggregatum entium ab aliquo consti- tutiuo sui fieri, aut ipsum facere impossibile etiam est.

Quia si integrum aggregatum entium ab aliquâ parte constitutiuâ sui fieret, aut ipsam faceret, talis pars à se ipsâ fieret, & se ipsam faceret con- tra *proposit. 22.* esset enim causâ effectiua partialis sui, vt constat. De hoc tamen plura *infra* explicati- us.

Propositio 24.

143 Principium effectiuum, seu productiuum, & id,

quod ab illo fit, seu producitur, realiter inter se distinguere necesse est.

Si enim possent *esse* idem, idem posset *esse* prin- cipium effectiuum, seu productiuum sui, atque adeò idem à se ipso fieri posset, seu produci contra *pro- posit. 22.*

Propositio 25.

Quidquid existit, aut semper existit, aut aliquan- do caput existere. 144

Hæc *propositio* ex terminis est satis euidentis: quia existere aliquid, & neque semper existisse, neque vnquam capisse existere euidenter est im- possibile. Etenim omne existens in aliquo tempore existere siue finito, siue infinito necesse est. Re- pugnat enim quidpiam existere, & nunquam, siue in nullo tempore, siue extra omne tempus existe- re: quia nihil est extra existentialiter, cum tem- pus, quod imaginarium appellant, necessariò com- plectatur suâ amplitudine omnia existentia, vt lumi- ne naturæ est notum. Vel ergo id, quod existit, exi- stit in tempore finito, vel in tempore infinito à parte ante: si in infinito semper existit, si in finito, aliquando cepit existere, vt est notissimum. Igitur quidquid existit, aut semper existit, aut aliquando cepit existere, vt *propositio* nostra fert.

Sed demonstramus eam insuper, vt firmior eua- dat, suppositis duobus principiis, altero certo se- cundum fidem; altero & fide etiam certo, & lu- mine naturæ noto. Primum est. Deum titulo suæ æternitatis necessariò existere in omni tempore. Secundum est. Deum ceteris omnibus existentibus necessariò coexistere: tum quia æternus, tum quia dans illis existentiam per effectiorem. Nullum enim efficiens posse operari quidpiam extra tem- pus, in quo est existens, euidenter est notum, iux- ta dicenda *infra proposit. 30.* Ex quibus sic *propo- sitio* ostenditur. Id, quod existit, aut est ipse Deus, & sic semper existit, vt constat; aut est quid factum à Deo, & sic nequit non coexistere Deo, id est, simul cum Deo existere in eodem tempore. Vel ergo tale tempus est infinitum à parte ante, & sic semper existit, vel finito, & sic aliquando cepit exi- stere. Quod erat ostendendum.

Propositio 26.

Quidquid denud incipit existere, ab alio fiat ne- cesse est. 146

Quia, quod modò incipit existere, cum antea non existisset, modò incipit habere *esse* existentia- le, quod non habebat, modòque subinde accipit *esse*, quo antea carebat; accipere autem *esse* existentiale, & fieri, idem omnino est, cum sit compertum non posse quidpiam transire de non *esse* ad *esse*, nisi per aliquod genus effectiorem, qua fiat, iuxta *proposit. 21.* At idem à se ipso fieri impossibile est, iuxta *proposit. 22.* Ergo, quod denud incipit *esse*, ab alio fiat necesse est.

Propositio 27.

Quod semper, & ad æterno existit, nec vnquam incipit existere, ab alio quopiam factum *esse* neces- se non est. 147

Quia *esse*, quo nunquam caruit, de suo, & per essentiam potuit habere, quin illud per sui effectio- nem acciperet; necesseque proinde non est ab alio quopiam factum *esse*. Hoc autem pacto solus Deus
S 4 optimus

optimus maximus semper, & ab aeterno fuit, iuxta fidem.

- 148 Si quid tamen aliud ita semper, & ab aeterno existisset, nec unquam incepisset in tempore, ut esse existentiale per sui effectiōnem haberet acceptum; id certe non posset non ab alio quopiam esse factum, cum sit vniuersē impossibile aliquid à se ipso fieri, iuxta *proposit. 22.*

Propositio 28.

- 149 Omne existens non factum ab alio, à seque proinde habens existere, iuxta *proposit. 21.* semper, atque adeo ab aeterno existisse necesse est.

Quoniam si non existisset semper, incepisset aliquando existere, iuxta *proposit. 25.* si autem incepisset aliquando existere, ab alio esset factum, iuxta *proposit. 26.* & simul, uti supponitur, non esset factum ab alio, contra *proposit. 1.*

Propositio 29.

- 150 Quod aliqua duo, vel plura se mutuo efficiant, siue producant physicē secundum idem sui esse impossibile est.

Hæc propositio principium est etiam satis evidens, & receptum ab omnibus, ex aliisque iam statutis facile sequitur. Etenim si A primò efficeret B, à quo vicissim primò fieret, A certe seipsum efficeret saltem mediate. Tum A daret esse B, antequam haberet esse ab illo; atque adeo daret; quod non habebat. Esset etiam A, & simul non esset prius naturā suā, quā B, & è conuerso: quia A prius esset, quā B, & simul posterius in eadem serie, & secundum idem, quā manifestē sunt opposita. Vnde etiam fieret ut A, prius esset se ipso quoad primum sui esse, atque ita prius esset, quā elset. Aggregatum denique ex A, & B, seipsum primò transferre posset de non esse ad esse, atque ita sibi ipsi dare esse, quod non haberet, siue antequam haberet, denuoquē subinde posset incipere existere, quin fieret ab alio quopiam. Quæ omnia contra *proposit. 22.* & *26.* sunt & manifestē impossibilia.

- 151 Quod autem dicimus de repugnantia mutua effectiōnis, seu productionis physicæ secundum primum, & idem factorum esse, vniuersaliter est verum, siue ea sit immediata, ut in exemplo proposito de A, & B, siue sit mediata, seu remota, ut si fingamus A producere B, & B producere C, & C producere D, & D producere ipsum A. Quippe eadem absurda, eademque repugnantia certantur in mutua effectiōne mediata, atque in immediata, imò apertius in illa apparent. Plus enim videtur repugnare, quod nascantur ex A tria entia B, C, D, proposito ordine, antequam A accipiat primum esse à D; quā, quod nascatur solum B, & consequenter, quod A tantò antequam habeat, det, quod non habet ipsi B, & quod cum sit tantò ante priusquā D, sit nihilominus posterius ipso D, &c. Itaque siue sit mediata, siue immediata, repugnat prorsus effectio inutua plurium entium secundum idem sui esse.

- 152 Quod addo: quia mutua plurium entium causalitas secundum diuersas existentias eorum, ita ut vnumquodque secundum alteram existentiam causet, & secundum alteram diuersam causetur, non est vnde repugnet: quia diuersæ eiusdem entis existentia, diuersis, quod ab eis attenditur, æquivalent entibus, Propterea mutua causalitas intentionalis, aut par-

tim intentionalis, & partim physica non repugnat, ut in fine, & mediis cernere licet; finis enim prout apprehensus, & amatus est causa mediorum, à quibus vicissim causatur. Qualibet etiam duo, vel plura entia prout apprehensa possunt se mutuo causare quoad existentiam physicam: quia nimirum, quod intentionaliter causatur, non influit secundum existentiam physicam in id, à quo talem existentiam accipit, sed secundum existentiam obiectiuam, quam non accipit ab illo. Similiter non repugnat mutua causalitas physica plurium entium secundum existentias physicas eatenus inter se diuersas, quatenus diuersis temporibus correspondentes sunt. Si enim ignis A primò producat ignem B, intereatque ignis A, permanente B, nihil vetat, quod ignis A ab igne B reproduci possit, accipereque subinde secundum esse ab eodem, cui communicauit primum. Pariterque supposito, quod omnia, quæ sunt, indigent causa conseruante, & peruenient, si ignis A conseruatus ab alio quopiam primò producat ignem B, benè poterit ignis B postmodum conseruatus ab alio conseruare ignem A, tametì pro eadem temporis mensurā mutuo nequeant se conseruare, sicut neque primò producere.

Propositio 30.

Ens non existens, dum non existit, alteri enti dare existentiam, siue illud facere impossibile est.

Hæc propositio cunctis est evidens, omninoque certa ex ipsis terminis, & confirmari potest primò: quia in omni ente prius est esse, quā operari: ergo impossibile est quidpiam operari, dum non est. Secundò: quia nullum ens potest dare alteri, quod in se nullomodo habet. Sed ens non existens nec formaliter, nec eminenter habet in se existentiam alterius: quia dum non existit, nihil prorsus existentialem habet in se: ergo ens non existens alteri enti existentiam dare non potest. Tertiò quia si ens non existens alteri posset dare existentiam per effectiōnem, nihil vetaret, quominus duo entia mutuo se se posset efficere secundum idem esse contra *proposit. 29.* Imò idem se ipsum posset facere quoad primum esse, contra *proposit. 22.* Siquidem repugnantia horum duorum inde tandem ducit originem, quod esse ad facere necessariò præsupponendum est, ut cuique perpendenti patebit.

Ex hac propositione constat causam efficientem, & eius effectum in eadem temporis mensurā debere necessariò coexistere, nec esse possibile ut effectus accipiat existere in aliquo tempore à causā non existente in eodem, quantumuis ea existat in alio antecedente, vel subsequente, ut supra etiam obiter est statutum *proposit. 25.*

Cum quo stat posse esse aliquid requisitum, ut sit causa efficiens proximè potens ad producendum physicē effectum, & consequenter conduens per modum conditionis, aut aliter, ut talis causali effectui det existentiam physicam, quin sit existens in eadem temporis mensurā, in quo coexistunt causa, & effectus: eo quod non prout existens in eā temporis mensurā, sed aliter est requisitum, conduensque ad eiusmodi munera. Sic possibilitas intrinseca effectus est requisita, conduensque, ut ex dictis *disput. 8. quest. 5. proposit. 5.* constat. Sic veritas conditionata de existentia termini connexionis effectus sub conditione ipsius effectus, iuxta dicta in eadem *quest. 5. proposit. 7.* E. g. ut intellectus humanus sit proximè potens in hoc instanti ad eliciendum actum fidei

fidei diuina de existentia futurâ Anti-Christi, & consequenter vt illum eliciat de facto, duo sunt requisita. Primum, quod talis actus fidei ex suo conceptu sit possibilis, siue nullam secum ferens contradictionem. Secundum, quod sit verum saltem sub conditione ipsius actus Anti-Christum esse futurum in sua temporis mensurâ. Absque quouis enim horum duorum non esset potens intellectus humanus elicere talem actum fidei in hoc instanti, cum tamen neutrum eorum sit quidpiam in eodem instanti existens. Quia etiam duo pariter fuerunt requisita, atque adeo conducentia vt Deus esset proximè potens ad reuelandum, vtque reuelaret de facto fore Anti-Christum. Similiter bonitas finis cras producendi, quid requisitum est, & conducentis, vt Deus hodie, vel homo producat medium ad obtinendum cras talem finem & tamen talis bonitas hodie existens non est: si enim finis de suo bonus non esset, Deus, vel homo non iudicaret esse eum talem; proindeque nec per iudicium de bonitate eius ad ipsum desiderandum, & procurandum moueretur.

156 Præterea. Vt Deus, vel homo sit hodie proximè potens punire delictum, quid requisitum est, & conducentis ipsum delictum præexistisse; quod tamen hodie iam existens non est. Et vniuersæ terminus connexionis cuiuslibet constitutiui potentia proxima causæ ad effectum, quid requisitum est, & conducentis vt existat talis potentia proxima, & consequenter vt existat effectus; & nihilominus talis terminus sæpè non est quid existens pro tempore, quo effectus producitur, vt cernere est, quando per actum fidei diuinæ de obiecto futuro, aut præterito, aut purè possibili connexionem cum obiecto ipso sit proximè potens voluntas ad eliciendum actum amoris, timoris, aut spei, in aliisque huiusmodi casibus. Denique vt mobile producat præsentiam sui nunc in hoc spatio, requisitum est, & conducentis, quod fuerit illud præsens tempore immediatè antecedente in spatio huic immediato, quæ tamen præsentia præterita iam non existit nunc. Itaq; posse esse aliquid requisitum, atque adeo conducentis per modum conditionis, aut aliter, vt causa det existentiam effectui, quin sit coexistens causæ, & effectui, quando est requisitum, & conducentis secundum aliquod sui esse diuersum à coexistenti cum causâ, & effectui; dubitandum non est. Tamen causa efficiens effectum, atque ita illi dans existentiam necessariò debeat esse coexistens illi in eadem mensurâ temporis, in quo efficit ipsum, vt propositio data postulat.

Propositio 31.

157 Omne ens existens ab alio aliquâ causâ effectiuâ sui indiget ad sui existentiam prout sibi coexistente. Quia nullum ens existens ab alio potest existere aliter, quàm per sui effectiorem, iuxta *proposit. 21*. Per sui autem effectiorem non potest ens aliquid sibi ipsi dare existentiam, sed illam ab alio necessariò debet accipere, iuxta *proposit. 22*. At ab alio non coexistente sibi nequit accipere, iuxta *proposit. 29*. Ergo omne ens existens ab alio ad sui existentiam aliquâ causâ effectiuâ indiget, prout sibi coexistente.

Propositio 32.

158 Nullum ens non existens ad non existendū indiget causâ effectiuâ sui non existente, siue suæ negationis.

Hæc propositio satis superque videtur euidentis & ferè ab omnibus, ni fallor vt talis recipietur. Ob id eam inter euidentes enūmero, tamen nequeat non dissidere à singularissimâ illâ opinione vnius, aut alterius Recentioris ponentis negationes entium formaliter in impedimentis posituius eorum, de quâ nobis actum est *suprà quæst. 3*. Probari autem potest primò: quia ex hypothesi, quod deficeret omnis causâ effectiuâ per locum intrinsecum, sequitur fore, vt omne ens non existens necessariò non existeret absque causâ effectiuâ. Tantū abest, vt illâ indigeat ad non existendum.

Secundò: quia vt ens aliquod existentiam non habeat, vtque subinde vniuersitas existentium non habeat illud, non opus est, quod quidpiam detur aut ipsi enti, aut vniuersitati existentium, sed potius, quod non detur, vt patet. Ad non dandum autem non est opus datore, cum potius ibi non datio certior sit, vbi nullus dator existit: ergo vt ens aliquod existentiam non habeat, non opus est causâ effectiuâ, quæ munus datoris exerceat comparatione effectus. Similiter, vt aliquod ens non existat in rerum naturâ non opus est, quod quidpiam existens in rerum naturâ ponatur, sed potius, quod non ponatur, seu quod ponatur nihil, vt abundè ostensum est *suprà quæst. 3*. ad nihil autem ponendum nullo ponente opus est, vt constat. Ergo. Similiter, vt aliquod ens non existat, non opus est, quod fiat quidpiam, sed potius, quod non fiat. Vbi autem nullo opus est facto, neque opus est vllò factore, siue efficiente, vt constat: ergo.

Tertiò respectu non existentia, seu negationis entis, nulla causâ effectio est possibilis: quia impossibile est causam efficere, & nihil efficere: non existentia autem, seu negatio entis prorsus est nihil, vt *quæst. 3. citatâ* monstratum est: ergo respectu non existentia: seu negationis entis nulla effectio necessaria esse potest, cum certum sit necessarium esse non posse, quod est impossibile, sublata autem necessitate effectiōnis respectu non existentia, seu negationis entis, & quod è medio tollatur respectu eiusdem necessitatis causâ effectiuâ necesse est, vt constat.

Quartò. Nullum ens distinctum à Deo indiget ad suam non existentiam causâ effectiuâ creata, siquidem absque omni causâ effectiuâ creata verè non existeret ab æterno omne ens distinctum à Deo, vt fide sanctum est: sed neque indiget causâ effectiuâ increata, nimirum ipso Deo prout efficiente: ergo absolute nullum ens distinctum à Deo indiget ad suam non existentiam causâ effectiuâ. Cætera constant. Minor ostenditur ab absurdo: quia si Deus ab æterno aliquam exercuisset effectiōnem circa non existentiam, seu negationem omnium aliorum entium, cum effectio suo pte conceptu absque termino per ipsam factio stare non possit, vt est notum, sequeretur tot Deum ab æterno fecisse effectus, quot fuerunt ab æterno negationes aliorum omnium entium. Quod tamen contra fidem est, iuxta quam nihil Deus ab æterno fecit verè, & realiter, sed cuncta in tempore.

Ex his concluditur nullum ens, quoad suam non existentiam, & consequenter nullam entis negationem, quoad suam obiectiuam veritatem (quæ à nobis tanquam quid posituè existens concipitur, cum nihil prorsus tale sit, iuxta dicta *quæst. 3.*) aut aliqua effectiuâ causâ indigere, aut ab aliqua causâ effectiuâ posse effectiuè dependere. Cum quo stat negationes entium possibilem, quoad suam obiectiuam veritatem, atque adeo quoad existentiam, quam

nos illis, iuxta dicta loco citato, per quandam æquivalentiam tribuimus, à causâ permissiua sui dependere posse. Dico autē causam permissiua eam, quæ cum possit tales negationes impedire per positionē entium illis oppositorum non impedit. Quo pacto Deus ab æterno fuit causa permissiua negationum omnium entium possibilem, quatenus eas non impediuit, cum posset per effectiōnem ipsorum entium. Quod tamen non faciendo quidpiam, sed potius nihil faciendo cum posset, libindeque libere præstitit.

163 Cæterum, quia causa libera affectu efficaci potest aut velle, quod existat negatio, aut nolle, quod existat ens illi oppositum, quæ duo æquivalentia sunt; scire opus est in tali casu eiusmodi causam non tam permissiua, quam positiua dici in talem negationem influere loquendo moraliter. Quocirca duplicem ad rem permissionem oportet distinguere, physicam vnam, moralem alteram. Permissio physica interuenit, quando causa eatenus solum influit in id, quod dicitur permittere, quatenus illud non impedit, cum posset per positionē oppositi ultra quod permissio moralis exposcit, ut causa non velit directē, & efficaciter, ut illud sit, quā ratione est. Dum enim vult directē, & efficaciter ut sit illud, non tam permissiua, quam positiua censetur in illud influere, loquendo moraliter, tamen si non det illi existentiam, eo quod illud accipiendi ab alio existentiam incapax est. Igitur, quod statuimus est negationes entium aliter quam per sui physicam permissionem à causa dependere non posse. Tamen si permissio earum physica, interdum sit etiam moralis; interdum non item, iuxta dicta. Quo casu per sui moralem positionem non quidem effectiuam, sed affectiuam dicentur à causa dependere.

164 Quod si negationum entium nulla causa effectiua datur, aut dabilis est; nec dabitur causa materialis, seu receptiua: quia causa materialis non aliter causat effectum, quam recipiendo illum ab efficiente, huiusque actionem sustentando. De causa autem formali positiua certum est nullatenus dari respectu negationum: quia nulla negatio est quid compositum ex positiua forma, ut constat. Causam autem finalem eatenus solum potest habere negatio, quatenus causa influens in illam, aut purē permissiua, aut physice permissiua, & moraliter positiua, prout explicuimus, ex aliquo fine id præstare potest. Tunc enim talis finis quodammodo etiam dicitur concurrere ad existentiam negationis.

165 Vnde tandem consequitur, quando negatio, nec permissiua quidem dependet ab aliquo ente, eo quod nullum ens est potens ad impediendam illam per positionem oppositi, vti caenit negationibus chymærarum impossibilem, tunc illam nullam omnino habere causam sui.

Propositio 33.

166 Quoties pars essentia composita sine alio quopiam esse non potest; & ipsa essentia sine eodem esse non potest.

Demonstratur facile: quia essentia composita non potest esse sine sua parte, iuxta *proposit.* 9. Ergo de primo ad vltimum nec poterit esse sine eo, sine quo sua pars esse non potest. Vel aliter. Si essentia composita potest esse sine eo, sine quo pars sua esse nequit: ponamus esse, fierique ut pars inclusa in tali essentia, atque adeo simul habens esse cum illa sine eo sit, sine quo non potest esse, quod est impossibile. Conueniet namque actus subiecto non habenti

potentiam ad ipsum actum contra *proposit.* 3. statutam *disputatione* 8. *quest.* 4.

Ex hac propositione constat: quoties pars essentia composita non potest sine alio quopiam existere, nec posse sine eodem existere essentia ipsam.

Propositio 34.

Quoties pars essentia composita sine aliqua causa effectiua sui non potest existere, neque essentia ipsa potest existere sine eadem, Idque tanquam sine causa pariter sui effectiua.

Prior pars propositionis constat ex præcedente. Neque vlla eget demonstratione. Posterior autem inde monstratur, quia omnis causa afficiens partem ex qua, suppositis reliquis, resultat totum, eo ipso dicitur facere totum. Sic enim homo dicitur producere hominem, etsi producat solum vniōem, ex qua supposita materia, & anima resultat homo. Sic Artifex dicitur facere statuam, licet non faciat materiam eius, quia facit aliquid, ex quo, suppositis reliquis, resultat statua. Sic homo facit peccatum, quia ponit aliquid, ex quo, suppositis reliquis fundamentis ab ipso non factis, resultat peccatum. Et in cæteris, quæ valde sunt obuia similiter.

Ex hac propositione constat. Quoties pars essentia composita aliqua causa effectiua sui eget ad existendum, eadem causa effectiua sui egere ad existendum essentiam ipsam. Idem namque est posse quidpiam existere sine causa effectiua sui, & illa ad existendum egere, ut est notum.

Propositio 35.

Quoties pars essentia composita facta est, & ipsam essentiam rationalis partis factam esse necesse est.

Hæc propositio adeo est ex præcedente manifestata, ut nullā eget demonstratione.

Propositio 36.

Quoties omnes, & singulae partes essentia composita causa sui effectiua egere ad existendum, non potest non essentia ipsa eadem causa effectiua sui egere ad existendum.

Hæc propositio ex *proposit.* 34. sequitur manifeste. Si enim essentia composita nequit non indigere ad existendum eadem causa effectiua sui, quæ indiget ad existendum pars aliqua eius, ut ibi demonstratum est; potiore iure nequit indigere ad existendum eadem causa effectiua sui, quæ indigent ad existendum omnes, & singulae partes eius: ut est notissimum.

Ex hac propositione constat; quoties omnes, & singulae partes essentia composita totidem causis mutuo diuersis egere ad existendum; eisdem omnibus egere ad existendum essentiam ipsam.

Propositio 37.

Quoties omnes, & singulae partes essentia composita sunt facta; & ipsam essentiam esse factam necesse est.

Hæc sequitur ex 35. Si enim essentia composita nequit non esse facta, quoties vel vna pars eius est facta: Potiori iure nequit non esse facta, quoties omnes, & singulae partes eius sunt facta. Ut est notissimum.

Propo

Propositio 38.

174 Essentia composita, cuius non omnes partes sunt factæ intra se ipsam habere potest causam sui effectiuam, quin egeat vlla causa effectiua existente extra se.

Pars enim non facta factorum, atque adeo essentia ratione illarum poterit causa effectiua esse, quin alia opus sit existente extra essentiam ipsam. Ita enim essentia aggregati coalescentis ex Deo, & creaturis ab ipso Deo, qui pars est eius, vnice facta est, quatenus ex creaturis à solo Deo factis, supposito ipso Deo à nulla alia causa facto, talis essentia resultauit. Quæ omnia ex se, & ex præcedentibus satis superque nota sunt.

Propositio 39.

175 Essentia composita, cuius omnes partes sunt factæ, neutiquam potest intra se ipsam habere causam sui effectiuam, quin egeat aliqua causa effectiua extra se ipsam existente.

Est clarum. Quia posito, quod omnes partes essentia composita sunt factæ, & consequenter, quod ipsa essentia etiam est facta, iuxta *propos. 37.* Si nullam ea causam sui effectiuam extra se habeat, sed prorsus sit facta à causa existente intra se, sequitur planè huiusmodi causam intrinsecè componentem essentiam, earentisquæ facientem ipsam essentiam, quatenus facit residuum, cum quo illam componit, aut esse factam à se ipsa, aut à residuo, quod ipsa facit. Quod vtrumque repugnat, vt constat ex *propos. 21. & 29. supra* statutis.

176 Distinctius. Si omnes partes essentia composita sunt factæ à causa existente non extra, sed intra essentiam ipsam, & ipsa essentia ab eadem causa erit facta, iuxta *prop. 36. & 37.* Tum sic. Causa efficiens omnes partes, & ratione illarum essentiam, aut est aliqua tantum pars, aut aliqua, aut omnes: Si aliqua tantum; ea faciendo omnes se ipsam faciat necesse est, vt constet. Si aliqua, aut omnes, vel illa similiter facient se ipsas, vel mutuo, vicissimque se se facient. Quod vtrumque est impossibile, vt dictum est. Aliter enim huiusmodi effectio non potest peragi, vt est notissimum.

177 Ex hac propositione inferemus suo loco progressum infinitum causarum, quarum vna sit facta ab alia, & hæc ab alia, & ita deinceps absque vlla, quæ sit omnium prima, omnino impossibilem esse: quia essentia aggregati omnium eiusmodi causarum quædam essentia est composita, & facta, cuius omnes partes sunt factæ, non habens extra se causam sui, sed prorsus intra se. Quæ essentia propterea non potest non esse chymica, iuxta præsentem propositionem.

178 Deinde inferemus item suo loco progressum infinitum generationum, vt modo eueniunt; ita vt hoc genitum ab hoc generante nascatur, & hoc ab illo, & illud ab alio, & ita deinceps; quin detur vllum generans, quod sit primum, etiam impossibile esse. Tamen Deus ad omnes huiusmodi generationes vt causa vniuersalis dicatur concurrere, & esse extra cumulum huiusmodi generatorum, & generantium: quia etiam vt sic talis cumulus causam factiuam sui partialem habebit intra se, eamque actione generatiua factam ab aliquo, existente intra ipsum cumulum; quæ proinde causa actione generatiua aut à se ipsa, aut ab aliquo à se genito facta erit; quorum vtrumque est impossibile, vt di-

ctum est. An autem Arist. huiusce generis, an alterius seriem generationum à parte ante æternam concesserit, *ibidem* decernemus.

Propositio 40.

Subiectum necessitatum ad actum negatiuum 179 nulla ratione influit in existentiam eius.

Non enim influit in existentiam eius vt causa effectiua: quia negatio, qualis est actus negatiuus nec habet, nec habere potest causam sui effectiuam iuxta *propos. 32.* Neque influit in existentiam eius vt causa permissiua: quia tunc solum est subiectum causa permissiua sui actus, quando illum non impedit, cum possit per positionem actus contradictori. Subiectum autem necessitatum ad actum negatiuum eo ipso est impotens ad ponendum contradictorium eius. Neque influit in existentiam eius vt causa materialis, seu receptiua: quia, quod est incapax causæ effectiua, & materialis, seu receptiua incapax est, vt constat ex dictis in ea *propos. 32. sub finem.* Nec influit in existentiam eius, vt causa formalis, vt etiam constat ex dictis *ibi.* Vt causa autem finalis influere nequit prout existens, sed prout intentus influit in id, in quod ex illius intentione influit intendens aut effectiue, aut permissiue. Concluditur ergo, subiectum necessitatum ad actum negatiuum nulla ratione influere in existentiam eius. Quod etat ostendendum.

Id, quod etiam apertè constat ex omnium communi estimatione. Nemo enim hactenus attribuit existentia actus negatiui subiecto necessitato ad illum, vt principio influenti in eam aliquomodo. Ob id etsi ego verissimè dicor modo non producere Angelum, aut alterum mundum, aut chymæram, atque adeo carere productione à me oriunda Angeli, aut alterius mundi, aut chymære; nullatenus tamen dicor esse causa talis carentia, siue vt existat talis carentia, vt diceret sanè, si ita non producerem Angelum, aut alterum mundum, aut chymæram, vt possem producere. Eo enim casu causa permissiua essem talis non productionis, siue carentia productionis.

Ex hac propositione sequitur subiectum necessitatum ad actum negatiuum, quatenus tale nullum genus prioritatis habere comparatione illius, præterquam dignitatis, seu perfectionis entitatiua. Quia tale subiectum tali actu non est prius prioritate causa, aut positine influentis, aut permissiue, iuxta dicta. Neque est prius prioritate temporis, cum talis actus, extiterit ab æterno, qua ratione per æquivalentiam à nobis existere dicitur, iuxta doctrinam statutam *propos. 32.* Neque est prius prioritate inconnexionis non mutua, siquidem connexus ponitur cum actu ipso, eo ipso, quod ad illum necessitatum ponitur. Aliud autem genus prioritatis non est, quæ propriè prioritas sit iuxta dicenda *infra à disp. 15.*

Vnde aliud sequitur valde notandum. Quoties 182 voluntas ad aliquem actum negatiuum necessitata est, huiusmodi necessitatem propriè non esse antecedentem: quia non est necessitas habens prioritatem aliquam respectu talis actus præter prioritatem dignitatis, de qua hic non curatur. Atque ita necessitate libertati oppositam non semper esse antecedentem proprie loquendo, vt vulgo putatur. Tamen si semper sit antecedens, sumpto hoc vocabulo latè, & improprie pro necessitate inuitabili, seu impedibili per libertatem. De quo plura *suo loco.*

Sufficiant

- 183 Sufficiantque modò propositiones istæ. Plures enim elicient alij ex terminis huius disputationis; & nos etiam in sequentibus eliciemus.

Q V Æ S T I O VI.

Utrum essentia, & existentia distinguantur inter se? Et qua ratione?

- 184 **N**on agimus in hac questione de essentia, & existentia Dei; actari suo loco sed de essentia, & existentia creaturarum. Circa quam.
- 185 Prima sententia est essentiam creatam realiter à suâ existentia distingui tanquam ab aliquo sibi realiter superaddito, quo existens redditur. Ita vnanimiter Thomistæ Caiet. Ferrar. Capreol. Soncin. Scot. Bann. & alij apud Soar. tom. 2. *Metaph. disput. 3. 1. sect. 1.* omnēque Recentiores, Quam sententiam insuper amplexi sunt P. Molin. 1. p. *quest. 3. art. 4. disputatione 2.* & P. Albertin. *de predicam. subst. disp. 2. quest. 1.*
- 186 Secunda sententia est Scot. in 3. *dist. 6. quest. 1.* & discipulorum eius communiter. Necnon P. Fonl. tom. 1. *Metaph. lib. 4. cap. 2. quest. 4. sect. 1.* alientium essentiam creatam, non quidem realiter, sed formaliter ex naturâ rei à sua existentia distingui.
- 187 Tertia sententia est essentiam creatam, & existentiam nullâ omnino distinctione reali, aut formali ex naturâ rei distingui; sed à parte rei idem omnino esse. Ita Soar. *supra*, Valquez 1. p. *disput. 179. n. 6.* Valent. *disput. 1. quest. 3. punc. 4.* Percir. *lib. 6. Physic. cap. 4. Rub. lib. 1. Physic. Tract. 1. quest. 4.* Alarc. *Tract. 6. disputatione 1. cap. 2.* Petr. Hurt. *disputatione 8. Metaph. sect. 4.* Arriag. *disputatione 2. Metaph. sect. 3.* Oued. *contr. 2. Metaph. pun. 2.* & apud eos alij plures. Qui omnes aut docent, aut supponunt essentiam creatam per nostram rationem à sua existentia distingui. Quod à nullo Theologorum negari testatur Soar. *supra* *sect. 6. n. 16.* An verò distinctio hæc præcisua sit formalitatum ex parte obiecti, uti supponunt antiquiores plerique, vel tantum ex parte actus se habeat, Recentiores vertunt in dubium. Ex quibus Hurt. Arriag. Oued. *supra*, & alij censent, esto inter alias formalitates præcisio obiectiua sit admittenda inter essentiam tamen, & existentiam, solam formalem debere admitti ex parte actus, non ex parte obiecti se habentem. Nescio tamen, cur in eâ hypothesi non ponunt præcisionem obiectiuâ non mutuum inter essentiam, & existentiam, uti eam ponunt inter ens, & suas differentias, inter omniaque prædicata transcendentia, & subiecta, quæ dicuntur transcendere, ut suo loco notabimus. Existentia quippe prædicatam transcendens est comparatione existentium. Alij verò Recentiores absolute opinantur inter essentiam, & existentiam præcisione obiectiuam, eamque mutuum dari oriundam ab intellectu nostro pro statu præsentis; uti vniuersa ferme Antiquitas citra dubiū est opinata.

Propositio 1.

- 88 Existentia non aliquid distinctū realiter ab essentia, eique re ipsa superadditū, ut Thomistæ autumāt. Probatur primò generali ratione: quia non sunt superaddendæ entitates sine necessitate: sed sine entitate sibi realiter superaddita potest quævis essentia existere, ut ex dicendis constabit. Ergo.

Secundò: quia si essentia realiter distincta esset ab existentia, realiter quoque prius naturâ esset, quam illa: quia vel esset causa eius materialis, seu receptiua, ut communiter Aduersarij concedunt, vel existentia modus esset essentia non mutuo cum illa connexus, eoque titulo aliter, quam effectus posterior natura, quam illa, iuxta generalem doctrinam ordinū, tradendam à nobis *infra* suo loco: ergo in priori ante existentiam se ipsa existeret essentia (Siquidem esse vnum prius, quam aliud realiter, habereque esse, seu existere prius, quam illud idem omnino est.) Ut quid ergo noua existentia superadueniens, postquam iam independentem ab illâ existit essentia?

Tertio probatur: quia essentia existens aut producit ut condistincta ab existentia superaddita, per seque terminat productionem, aut non: Si non: ergo nihil est actus, & extra causas; sed manet intra ipsas purè possibilis, atque adeo non est existens, contra suppositionem. Etenim, quidquid est ens actus (vno Deo excepto) ab alio est productum, per seque subinde terminat productionem, ut constat. Si verò essentia ut condistincta ab existentia superaddita terminat, per se productio: onem: ergo ut condistincta ab existentia superaddita, atque adeo præciscendo ab illa, est extra causas: productio quippe extrahit à causa rem productam: ergo ut condistincta, & præcisa ab existentia superaddita est existens: quia esse extra causas, & existere in idem recidunt: ergo existentia superaddita superuacanea est. Confirmatur, & declaratur: quia effectus productus non solum accipit à causa per productionem existentiam essentia: sed etiam accipit enim à causa totum, quod est à parte rei, nec posset talem existentiam accipere sine essentia, cuius ea est modus: ergo effectus productus re ipsa habet extra causas tum essentiam, tum existentiam superadditam; illam quidam per identitatem; hanc per inhesionem, siue adhesionem. Sed habere à parte rei essentia suam extra causas est formaliter existere à parte rei: ergo effectus productus antecederet, independenter à superaddita existentia, seu præciscendo ab illa, se ipsa existit à parte rei. Superflue igitur ut existat, ei talis existentia adiungitur.

Quarto probatur propositio. Quia ens in actu constituitur tale per existentiam, ut fatentur omnes. Vel ergo effectus productus ut condistinctus ab existentia superaddita est ens in actu; vel solum in potentia? Si tantum in potentia: Ergo est quid purè possibile; neque datur à parte rei, quando datur existentia eius, suamque terminat productionem, quod est chimericum. Si autem ut condistinctus ab existentia superaddita, & præciscendo ab illa est ens in actu. Igitur ea seclusa manet existens actu. Ea ergo prius redundat. Nec dici potest in eo signo præcisionis, neque esse ens in potentia, neque ens in actu: quia nequit non habere in eo signo suam essentiam (cum sit impossibile quidpiam aut esse, aut concipi alicubi sine se ipso) vel ergo illa habet actualiter; & ita erit ens in actu, vel illam habet tantum possibiliter; & ita erit ens in potentia. Alius autem modus habendi essentiam non est, quod ad rem attinet, ut constat.

Quinto probatur. Essentia existens prout condistincta ab existentia superaddita terminat actum scientiæ Dei, distinctum saltem ratione nostra ab actu, quem terminat ipsa existentia; siquidem distinctorum obiectorum distinctos nos actus concipimus in scientia diuina. Vel ergo actus ille est simplicis intelligentiæ; & sic essentia per eum cognita purè erit possibilis, cum tamen ponatur existens, quod est contradictio: Vel est visionis; & sic essentia per eum cognita,

cognita, vt cōdīstincta ab existentia superaddita per te ipsam exit existens. Existentia ergo superaddita superflua est. Simile argumentum fieri potest de gaudio, quo Deus de essentia existente gaudet haud dubie, prout cōdīstincta à superaddita existentia.

193 Sexto denique propositio nostra probatur efficacissime. Quia omnia argumenta, quibus contendunt Thomistæ præfati existentiam esse aliquid reale realiter ab essentia distinctum, pariter probant, si quid probant, ipsius existentie dandam esse aliam distinctam, & huius tertiam, & sic in infinitum, qui processus implicatorius est, vt constat. Ratio est clara: quia illa existentia superaddita habet suam essentiam indifferentem, vt sit, aut non sit extra causas, à Deoque potest vel produci, vel non produci, vt aduersarij fatentur, omninoque tenentur fateri, ne Deum aliquā obligent necessitate producendi creaturā. Ergo aut essentia existentie eget aliā existentia, vt determinetur ad existendum, aut reliquæ essentia illa non egent. Nec valet respondere existentiam esse rationem existendi, & ideo non egere alia existentia: id, quod non habent reliquæ essentia. Quoniam si esse rationem existendi bene potest componi cum indifferentia dicta, quam habet existentia vt sit, aut non sit extra causas; etiam ego dicam, quamuis essentiam esse rationem existendi comparatione sui, cum id non tollat indifferentiam, quam habet ad existendum, & non existendum. Idemque argumentum potest desumi à coniuncto ex essentia, & existentia superaddita sumpto indiuisim.

194 Huiusmodi argumentis conuictus Thomista quidam apud Hurt. *suprà* §. 43. & apud Arriag. *l. p.* 65. fatetur essentiam productam habere quidem ante existentiam superadditam esse actuale, & extra causas; hanc tamen nihilominus illi adiungi vt complementum quoddam. Ceterum, quam line idoneo fundamento Auctor iste aliam confingens valde diuersam, sententiam deserat suorum vniuersim requirentium superadditam existentiam, adhuc vt essentia actu sit extra causas, bene ibi Hurt. profectur In quo propterea ne immoremur.

195 Verum contra propositionem statutam multa pro sententia Thomistica obici solent. Sit primum. Si essentia non distingueretur realiter ab existentia, sequeretur existentiam esse prædicatum essentiale cuiuslibet entis singularis: ergo quodlibet existeret essentialiter, vti existit Deus: ergo non posset non existere, sicuti non potest non esse id, quod essentialiter est. Confirmatur primò. Hæc propositio fuit ab æterno vere, *Petrus est rationalis*, eo quod rationalitas est prædicatū indīstinctum à Petro, ob idq; ei essentialis. Ergo etiam hæc fuisset ab æterno vera, *Petrus est existens* ob eandem rationē, si existentia Petri realiter est ipse Petrus, Petrusque subinde absolute existit ab æterno, quod est absurdum. Confirmatur secundo. Quidquid est idem cum ente singulari est de essentia eius saltem physica, de eoque proinde dicitur essentialiter: sed enti creato existenti accidentale est existere; cum solus Deus existat essentialiter: ergo ab ente creato existente realiter est distinctum ipsum existere. Confirmatur tertio. Quelibet creatura est indifferens ad existendum, & non existendum ergo existere distinguitur à creatura re ipsa. Neque enim fieri potest vt aliquid sit indifferens ad id, quod secum est idem, & ad carentiam eius. Confirmatur quarto. Essentia Petri modo existens est eadem prioris numero cum essentia eiusdem Petri, quæ ab æterno fuit purè possibilis, quia quidquid actu est, purè possibile fuit primum: sed quando erat purè possibilis non concipiebatur ex parte obiecti existentia exercita Petri, tota

Pharus Scient. Tom. I.

omnino essentia cōcepta, potius concipiebatur talis essentia vt non existens: ergo existentia exercita Petri non potest nō esse aliquid ab essentia Petri distinctū.

Omnia hæc argumenta optimè à nostris Docto- 196 ribus in ipsos retorquentur Thomistas: quippe, quæ eodē modo probant existentiam superadditam, quæ ipsi adstruunt, & quædam etiam essentia est, debere per aliam secundam superadditam existentiam existere, & hæc per tertiam, & sic deinceps in infinitum, quod tamen est absurdum. Etenim existentia illa, si est suum existere, essentialiter existet, atque adeo ab æterno. Tum non erit illi accidentale esse, & non esse, quod repugnat creaturæ. Neque erit illa indifferens ad existendum, & non existendum; neque esse poterit, aut concipi purè possibilis absque exercitio existendi, &c. Quæ omnia enti creato impossibilia sunt. Pariterque in coniuncto ex essentia, & existentia superaddita sumpto indiuisim locum habent. Ex quo patet argumenta prædicta ad rem inefficacia esse, & ab Aduersariis etiam necessariò soluenda.

Igitur ad primum respondeo, existentiam prædi- 197 catam accidentale, & contingens esse essentia creatæ; non quia ei contingenter accidat vt quid realiter superadditum (vt sic enim ei persistenti in eodem statu citra omnem variationem intrinsecam posset existentia deficere, vt possint alia omnia accidentia ei contingenter superaddita titulo talium, quod est absurdum) sed quia essentia ipsa cum sua existentia contingenter ponitur in rerum vniuersitate, illique proinde accidit, seu contingit; contingenterque transfertur de non esse ad esse, in esseque recepto durat. Vnde existentia non accidens prædicamentale, sed tantum prædicabile est essentia creatæ, cui propterea identitas cum illa non obstat. Eatenus enim existentia vt accidens dictæ essentia concipitur, quatenus hæc considerata secundum se in statu quiditatio, seu obiectiuo, qui ab existentiæ præcīdit de suo, siue ex conceptu suo obiectiuo indifferens est ad existendum, & non existendum. In quo differt ab essentia diuinā, quæ de suo, siue ex conceptu suo obiectiuo omnino est ad existendum determinata, nullaque ratione subinde ab statu existentiā, vtī creatā, potest deficere. Vide dicenda fusius de huiusmodi statibus *infra disp.* 10. Sed dices. Non potest non essentia creata esse determinata de suo ad id, quod secum idem est: ergo si suum existere est idem cum illa, non potest non esse de suo determinata ad existendum, perinde atque essentia diuina. Distinguo antecedens: Non potest non esse essentia creata determinata de suo intra statum quiditatio, à quo ea nequit deficere, ad id, quod secū idem est, concedo; intra statum existentialem, à quo ea deficere potest, differens eo ipso à diuinā, nego; & nego consequentiam. Itaque status quiditatio essentia creatæ non est connexus cum existentiā, sicut status quiditatio essentia diuinæ. Atque adeo licet essentia creata nequeat non esse suum existere in statu quiditatio, inde non fit debere esse suum existere in statu existentiā, vt debet essentia diuina: quia essentia creata cum omnibus, quæ secum sunt idem ab statu existentiā potest deficere, diuina non item. Quod ipsum est, essentiam creatam posse simpliciter non existere: diuinam non item.

Ad primā confirmationem respondeo, hanc pro- 198 positionem, *Petrus est rationalis*, in sensu merè quiditatio, seu obiectiuo, atque adeo præcīdente ab existentiā, fuisse ab æterno verā, quatenus verè ab æterno dici potuit, Petrum ex suo conceptu obiectiuo idem esse cum rationali. Quo pacto si proferretur hæc propositio, *Petrus est existens*, vt sensus esset, Petrum ex conceptu suo obiectiuo esse idem cū suā

T existens

existentia, etiam fuisset vera ab aeterno. Prolata tamen, ut semper solet, in sensu existenciali, ponente scilicet Petrum cum sua existentia in statu existenciali, neutiquam fuit ab aeterno vera, qualis nec fuisset illa, *Petrus est rationalis*, si in eodem sensu proferretur. Ex quo patet identitatem praedicati, & subiecti non facere, quod propositio in rebus creatis sit de materia necessaria; atque adeo vera ab aeterno, nisi ea in sensu quiditativo praecedente ab existenciali sumatur; sumptis videlicet eius terminis, prout in statu quiditativo, seu obiectiuo cum praecisione ab existenciali.

199 Ad secundam confirmationem iam constat ex dictis, quo pacto existentia possit esse accidens praedicabile, contingensque essentiae creatae tamen sit idem cum illa.

200 Ad tertiam etiam ex dictis constat, posse optime creaturam indifferentem esse de suo ad existendum, & non existendum, id est, ad essendum & non essendum in statu existenciali, quantumvis ea cum sua existentia idem re ipsa sit.

201 Ad quartam denique, concedo maiorem, nempe existentiam Petri existentis eandem esse, quae fuit ab aeterno pure possibilis, & distinguo minorem. Sed quando erat pure possibilis non concipiebatur ex parte obiecti cum existentia exercitata, sed potius sine illa praecedentibus obiectiue vnam formalitatem ab alia, quales nos sumus pro hoc statu concedo: à non praecedentibus obiectiue vnam formalitatem ab alia, quales sunt, qui intuitiue, seu per species proprias cognoscunt, subdistinguo. Non concipiebatur ex parte obiecti cum existentia exercitata, sed potius sine illa in statu existenciali, concedo; in statu pure obiectiuo, seu quiditativo, nego; & nego consequentiam. Lege dicenda circa *proposit. 5.* quae, ut hanc solutionem percalceas, lucem praestabunt.

202 Deinde contra propositionem statutam ita obici solet. Nulla creatura est actus purus, quia id est proprium Dei: ergo omnis creatura est composita ex potentia, & actu: sed non est excogitabilis compositio ex potentia, & actu communis omni creaturae, praeterquam ex existentia, & essentia. Ergo. Concedo nullam creaturam esse actum purum, quatenus actus purus naturam dicit non perfectibilem ab extrinseco, utpote habentem de suo omnem perfectionem formaliter, aut eminenter, qualis est solus Deus; nego tamen hinc sequi, omnem creaturam debere esse compositam ex potentia, & actu: ut sic enim ipsa potentia, & ipse actus utpote creaturae deberent rursus ex potentia, & actu componi, abireturque in infinitum, quod est absurdum. Solum ergo sequitur de ratione creaturae esse, limitatam perfectione habere, eamque acceptam ab extrinseco per sui productionem, atque adeo per quandam transitum de potentia ad actum, qui absque existentia superaddita sit, ut constat ex dictis.

203 Tertiò obicitur. *Esse* creaturae est esse receptum, alias non esset limitatum; ergo *esse* creaturae, nempe existentia recipitur in eius essentia, quia aliud non est, in quo recipiatur. Respondeo *esse* creaturae receptum esse à principio effectiuo, indeque limitatum, quatenus principium efficiens dicitur dare *esse* creaturae ipsamque creaturam ab illo suum *esse* recipere. Non est tamen de ratione creaturae habere *esse* in se, ut in causa materiali receptum; alioquin ipsum *esse* huius existentiae titulo creaturae, in se quoque haberet *esse* receptum, & abiremus in infinitum, quod est absurdum.

204 Quartò. Essentia creaturae est separabilis ab existentia, siquidem potest non esse existens; ergo distinguitur ab illa. Distinguo antecedens: Essentia creaturae est separabilis ab existentia, separatione

stricta, nego antecedens: separatione lata, quae unumquodque dici potest separari à se ipso per sui corruptionem, quo solum pacto potest essentia non esse existens, concedo; & nego consequentiam.

Quintò obicitur. Existere Petrum hodiè non est existere cras; ergo existentia Petri hodierna, & crastina non sunt idem: at essentia Petri eadem est hodiè, quae cras; igitur existentia Petri distinguitur ab eius essentia. Hoc argumentum probat existentiam Petri intrinsece esse successiuam, atque adeo singulis instantibus habere Petrum existentiam diuersam; pariterque probari potest Petrum per existentias distinctas existeri in singulis locis, quando mouetur; siquidem existere Petrum in vno loco non est existere in alio. Quae tamen existentiarum multiplicatio aliena prorsus esse videtur à mente Thomistarum. Respondeo ergo existere Petrum hodiè, praeter existentiam Petri ab eius essentia indistinctam dicere durationem hodiernam, sicut existere Petrum in hoc loco, praeter eandem existentiam ab essentia indistinctam dicit praesentiam Petri in hoc loco. Duratio autem hodierna Petri à duratione crastina distincta est; vel propter connotationem, quam inuoluit desumptam à distincto tempore extrinseco, ut multi opinantur; vel quia duratio modus quidam est superadditus rei existenti essentialiter successiuus, ut ego cum aliis opinor: quemadmodum praesentia in communi sententia modus quidam est superadditus rei existenti pro locorum diuersitate diuersus. Male ergo ex eo quod existere Petrum hodiè non sit existere cras, inferitur existentiam, quam Petrus hodiè habet, ab existentia, quam cras habebit distinctam esse; maleque propterea inde deducitur Petri existentiam ab eius essentia distingui.

Sextò obicitur. Scientia simplicis intelligentiae, & scientia visionis distinguuntur in Deo, quia prima est de veritatibus necessariis, ut *homo est possibilis*; secunda de contingentibus, ut *homo existit*. Primaque subinde circa rerum essentias; secunda circa existentias versatur: sed non potest idem obiectum simul necessarium esse, & contingens; ergo nec possunt rerum essentiae non esse distinctae ab existentis. Hoc argumentum, sicut & cetera, in ipsis existentis infringitur. Quae tum per scientiam simplicis intelligentiae in quantum possibiles, quo pacto veritatis sunt necessariae; tum per scientiam visionis in quantum existentes, quo pacto veritatis sunt contingentis, cognoscuntur à Deo; cum tamen per se ipsas, & non per alias existentias distinctas à sua essentia existant. Ad illud ergo, concessa maiore, distinguo minorem. Non potest idem obiectum simul necessarium esse, & contingens secundum eandem considerationem, concedo: secundum diuersas, nego; & nego consequentiam. Itaque nihil vetat eundem hominem per se ipsum necessarium esse in essendo id, quod ex suo, conceptu obiectiuo est; & esse contingentem in existendo, sub priorique consideratione proinde terminare scientiam Dei necessariam, qualis est simplicis intelligentiae, & sub posteriori contingentem, qualis est visionis. Vide ad rem plura *inferius loco citato*.

Septimò obicitur. Multa sunt, quae conueniunt cum aliis ut possibilibus, & non ut existentibus; ergo possibile ratione existentiae superuenientis est distinctum ab existente. Primò retorqueo argumentum. Idem est connecti cum aliis ut possibilibus, & non ut existentibus, ac connecti cum eorum existentia ut possibili, & non ut existente; ergo existentia possibilis ratione alterius existentiae superuenientis distinguitur ab existente, & sic in infinitum. Secundo, concessa antecedente, nego consequentiam quia licet possibile, & existens entitatiue sunt prorsus idem,

Disp. IX. De ente, essen. exist. &c. Quæst. VI. 219

idem, ratione tamen diuerforum statuum diuerfas veritates obiectiuas sortiuntur, quarum vna bene potest terminare respectum, quem non terminat altera, sicut & scientiam. Circa quod vide etiam dicenda *ibidem*. Mitto alia leuiora, quæ ex dictis facile quilibet diluet.

²⁰³ Opponitur tandem S. Th. qui 1. p. quæst. 3. art. 4. & lib. 2. contra Gent. cap. 52. & opus. de ente. & essentia cap. 5. & lib. 4. Metaph. lec. 2. aliisque in locis aperte, pro aduersariorum sententia stare videtur. Cæterum satis appositè exponi potest Doctor Angelicus de distinctione essentia creatæ ab existentia in tempore, hoc est, à duratione, quæ ea in tempore existere, siue durare dicitur: hæc enim in mea, multorumque sententia, modus quidē est realiter superadditus essentia existenti per quem ea determinatur ad existendum in hoc potius tempore, quam in alio, sicut iuxta opinionem communē per præsentiam, tanquam per modum superadditum determinatur ad existendum in hoc loco potius, quam in alio. De quo ex professo agendum suo loco. Et quidem Molin. noster, qui 1. p. q. 3. art. 4. disp. 2. existentiam censet realiter distingui ab essentia, §. *Hic constituitur*, probat existentiam, & durationem omnino esse idem, & hanc esse sententiam S. Th. & communem assernat Valent. 1. p. disp. 1. q. 10. p. un. 1.

Propositio 2.

²⁰⁹ Essentia creatæ à sua existentia formaliter ex naturā rei distincta non est.

Hæc propositio est contra Scotistas, perspicueque constabit ex infra dicendis disp. 13. quæst. 5. ubi distinctionem formalem ex naturā rei, quam adstruit Scotistæ inter formalitates identificatas realiter, quales essentia, & existentia sunt apud ipsos, tanquā penitus impossibile latet, & efficaciter refutabimus. Vide *ibi* scripta, & applica propositioni præsentī.

Propositio 3.

²¹⁰ Essentia creatæ, & existentia neque virtualiter distinguuntur à parte rei in ordine ad subeunda sine contradictione predicata contradictoria, vti à plerisque Theologis distingui dicuntur essentia, & Personalitates diuinæ.

Quoniam huiusmodi distinctio in rebus creatis nullatenus est admittenda, vt apparebit ex dicendis dicta disputatione 13. quæst. 6.

Propositio 4.

²¹¹ Essentia creatæ, & existentia per nostrā rationem distinguuntur, & quidem vt duæ eiusdē rei formalitates ex parte obiecti, & mutuò præcisæ ab intellectu nostro. Præcisio quippè obiectiua non mutua omnino impossibilis est.

Hæc propositio est contra Hurt. Arriag. & Quijed. citatos supra. Eam tamen præter nobiles Recentiores tenuit haud dubie vniuersa Antiquitas, quæ solam distinctionem rationis ex parte obiecti se habentem, & consequenter mutuò præcisiuam agnouit, vt ostendunt, quæ latè scribemus infra d. 13. q. 9. & seqq. ubi propositionem hanc tum sub vniuersali doctrinā, tum sub speciali, tum etiam in particulari affatim comprobabimus.

Propositio 5.

Ab iis, qui cognoscunt intuituē, siue per proprias species, nullam distinctionem rationis sub-

Phar. Scient. Tom. 1.

ire possunt essentia creatæ, & existentia.

Quia, quæ realiter sunt idem vt sunt essentia, & existentia, iuxta doctrinam *propos.* 1. iis qui cognoscunt per proprias species nullatenus possunt apparere distincta aliquā distinctione rationis, vti nobis cognoscentibus per alienas apparent, prout late etiā probabimus loco nuper citato. Vnde probatio huius propositionis pariter atque præcedentis petenda est.

Inferet aliquis: ergo qui cognoscunt intuituē, non poterunt iudicare veritates necessarias, vt *homo est animal*, cum præcisione ab existentia. Quod est absurdum. Fieret enim inde, vt de solis rebus actu existentibus possent ij iudicare, non item de purè possibilibus, nec de conditionatè futuris. Distinguo illatum: Qui cognoscunt intuituē nō poterunt iudicare veritates necessarias cum præcisione ab existentia, tanquā à quadam formalitate non cognita per actū, quo cognoscunt essentia, concedo. Tanquā ab statu existentiāli, ubi quoad nihil sui cognoscuntur veritates prædictæ, nego. Quo cessat absurdum propositū, & propositio nostra firma consistit. Id enim non est cognosci ab intuitibus essentia, ne cognita per eundem actum existentia identificata cum illa, vti cognoscitur à nobis; quod eis possibile negamus; sed cognosci totum, quod re ipsa est essentia in vno statu, & non in alio ab illo diuerso; quod eis possibile concedimus. Quomodo autem status quiditatuus, in quo veritates necessariae prædictæ cognoscuntur ab intuitibus, atque etiam à nobis diuersus sit ab existentiāli *inferius disp.* 10. quæst. 1. declarabimus.

Hinc fit. Nos tum vtroque modo commemorato, tum altero solo posse præcindere essentiam ab existentia, cum tamen cognoscentes intuituē altero tantum modo possint, vt dictum est. Præcindimus nos vtroque modo, cum de aliqua essentia purè possibili verè sic iudicamus, *hæc essentia est essentia*. Nam tale iudicium nullatenus tangit existentiam cum tali essentia identificatam; atque ita essentiam ipsam ab illa vt à quadam formalitate præcindit; tum de illa iudicat, prout in statu quiditatuus, & non prout in statu existentiāli quod est etiam illam ab statu existentiāli præcindere, solo autem posteriore modo præcindimus nos cum de aliqua existentia purè possibili, aut de concreto ex illa & subiecto verè sic iudicamus, *hæc existentia est existentia*; aut, *hoc existens est existens*, putā ex conceptu suo obiectiuo. Cōstat enim per huiusmodi actus nos non præcindere ab existentia, vt à formalitate per eos non tacta; quandoquidem expresse illa per eos attingitur. Cum tamen prorsus præcindamus ab statu existentiāli iudicantes solum, quid sit de suo ea existentia, aut id existens in statu quiditatuus, seu obiectiuo. Igitur, qui intuituē cognoscunt hoc posteriori modo, dumtaxat iudicant de rebus non existentibus cum præcisione ab existentia, siue ab statu existentiāli. Apprehendunt enim eas quoad omnia, quæ re ipsa sunt, citra omnem præcisionem formalitatum, atque adeo sicuti à parte rei essent, si existerent; de illisque sic apprehensis vnico simplici intuitu iudicant, quidquid illis conuenit prout in statu quiditatuus, nihil de eis iudicando, prout in statu existentiāli; vnicoque subinde iudicio de vnaquaque re sic concepta iudicant omnes veritates, quæ cum illa sunt idem, & ei conueniunt in illo statu, quæque à nobis vt potè formalitates, præcipientibus iudicandæ pluribus veniunt, & quibus vna est illa, quæ in nobis respondet his verbis, *hæc existentia est existentia*; aut, *hoc existens est existens*, scilicet ex conceptu suo obiectiuo.

Adde nos etiam passim præcindere essentiam ab

T 2

existen

existentia, ut à formalitate, ab statu existenti non præcidentes, nimirum cum iudicamus de rebus existere, quod cognoscentes intuitu præstare nequeunt: veritas enim obiectiva correspondens his verbis, *Petrus existit*, composita est apud nos ex duplici formalitate obiective præcisa, ex essentia scilicet Petri, & existentia eius, apud illos verò minime; sed ipsa est simplex entitas Petri existentis, sicuti est à parte rei. Imò verò quotiescunque nos iudicamus de aliquo, quòd existit, non possumus non obiectivè præcindere existentiam à subiecto existenti, quantumvis ex parte ipsius subiecti expressè existentiam concipiamus. Sic cum iudicamus, *existens existit*; aut *existens existit*, existentia posita ex parte prædicati formalitas est ratione nostra distincta ab existentia posita ex parte subiecti, & ei superaddita; ob idque propositiones istæ accidentales sunt de accidenti prædicabili metaphysico, utpote, quarum prædicatum aliquid adiecit subiecto, iuxta doctrinam tradendam *infra d. 17*. Nec terreat te, quòd iuxta hanc doctrinam progressus infinitus formalitatum videtur necessariò admittendus; nos enim lubentes illum admittimus in formalitatibus transcendentes, qualis est formalitas existentie. Putamus enim connaturalissimum esse modo, quem iudicandi habemus, prorsusque immunem ab omni incommodo, cum syncategorematicè tantum, non item categorematicè sit infinitus; De quo non semel in sequentibus sermo reddidit.

216 Hinc vnum colliges notandum. Si hæc propositio, *existens est existens*, sumatur in sensu quiditativo, ut sub istis terminis solet, eam quidem essentialiter esse, & necessariè veritatis, atque ita eius prædicatum nihil subiecto adiecit, sed illud repetit, formalitatemque proinde existentie posita ex parte prædicati in concreto eadem est omnino, quæ pariter posita est ex parte subiecti. Si verò dicta propositio in sensu existenti sumatur, ut potest, ita quod huic omnino æquivalet, quæ in tali sensu sumi solet, *existens existit*; tunc quidem formalitas existentie posita ex parte prædicati in concreto distincta erit ab eà, quæ pariter posita est ex parte subiecti, & ei superaddita. Quo fiet, ut propositio, & sit accidentaliter, utpote, cuius prædicatum aliquid adiecit subiecto, & sit veritatis contingens, utpote, quia existentia creata, de quâ tractamus, accidens contingens censetur subiecti existentis, prout *suprà proposit. 1* explicatum est. Pariterque de similibus propositionibus philosophandum est; soleturque attendendum semper, an propositio in sensu quiditativo; an in sensu existenti sumatur: pleræque enim possunt sumi in utrovis, iuxta intentionem proferentis; tamen pauca sint dubij sensus, si termini iuxta communem usum, & non aliter accipiatur. Etenim hæc propositio, *homo est rationalis*, iuxta communem usum in sensu quiditativo sumitur, quo pacto necessariè æternæque veritatis est. Nil tamen vetat sumi eam à proferente in sensu existenti, ut sensus sit, *homo existentiè, seu in statu existenti, est rationalis*; quo pacto contingens, temporariæque veritatis erit, contra verò hæc propositio, *homo est existens*, iuxta communem terminorum usum, sensum existentialem habet, de materiæque contingente subinde est. Si tamen velit illam proferens, ut sit eius sensus, *homo existens ex conceptu suo obiectivo est existens, siue idem cum sua existentia*, sensum habebit quiditativum, atque materiam necessariam; similiterque de similibus ratiocinandum est.

DISPUTATIO X.

De variis statibus entium, seu rerum atque, ad eò obiectorum intellectus humani.

Æc disputatio, tamen etiam bona ex parte sit metaphysica, propius accedit nihilominus ad præsens propositum, ubi de obiectis intellectus humani, quæ talibus potissimum agitur. Etenim status rerum dicitur impræsentiarum ille modus essendi earum, ratione cuius aliqua veritas obiectiva de ipsis scibilis, siue indicabilis est. Unde, quot fuerint rerum modi essendi diuersi, ratione quorum diuersæ de eisdem veritates obiectivæ scibiles, siue indicabiles fuerint, totidem rerum status recensendi erunt; censeferi autem possunt hoc pacto. Primus est status essentia, seu quiditatis rerum, qui status earum quiditativus, siue obiectivus appellatur. Secundus status existentia, seu actualitatis rerum, qui non absque status earum existentia dicitur. Uterque autem rursus aut est status absolutus, aut status conditionatus. Absolutus in quo unumquodque aut est absolute id quod est, aut absolute existit. Conditionatus in quo unumquodque aut est quod est, aut existit non absolute, sed sub conditione aliqua, siue hypothesi. Præterea status absolutus, aut etiam conditionatus, quicumque ille sit in statum determinatum, & vagum, seu disunctum dividi potest. Determinatus est in quo res determinatè aut est id, quod est, aut existit. Vagus in quo sub aliqua disunctione. Denique status existentia, quicumque etiam sit, in statum præsentia, præteritionis, futurationisque dividitur iuxta tres differentias temporis, præsentis, præteriti, & futuri in quibus res potest existere. Igitur de omnibus hisce rerum statibus impræsentiarum tractandum est.

QVÆSTIO I.

Quid sit status rerum existentia. Quid status quiditativus, seu obiectivus. Quid status conditionatus. Quid absolutus, Et quod duplex?

Complector sub hac vna questione hos omnes status compendij causâ; tum quia ex mutua eorum comparatione melius uniuscuiusque quiditas innotescet; tum quia eorum aliqui aut confunduntur, pro eodemque reputantur apud Auctores; aut eodem prorsus modo explicantur, siue constituentur.

Status existentia rerum ille modus essendi est, quem habere dicuntur dum actualiter existunt existentia reali. Quid autem sit res actualiter existere existentia reali aut, in quo id consistat, ad eò est ex terminis ipsis cunctis notissimum, ut amplius per clariore terminos explicare nec necessarium sit, nec possibile. Existencia quippe rerum realis, & actualis, prout ad hunc pertinet statum, siue